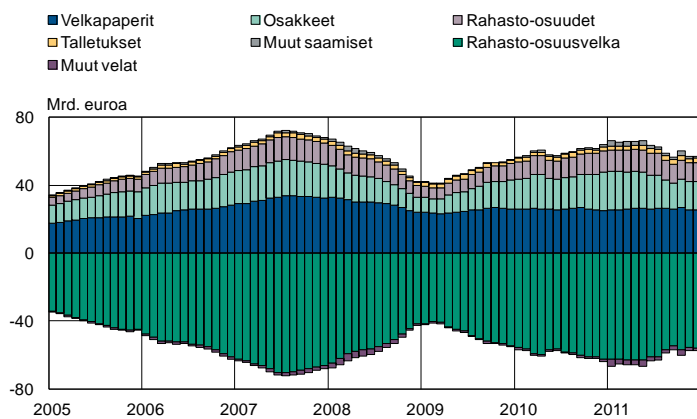

Rahoitustilastot

Vuosikatsaus • 2011

Kotimaisten sijoitusrahastojen yhteenlasketun taseen jakautuminen instrumenteittain

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Suomen Pankki

Rahoitusmarkkina- ja tilasto-osasto

Tilastoyksikkö

17.2.2012

Sisällys

Yhteenvedo	6
1 Rahalaitosten yhteenlaskettu tase	8
2 Lainat yleisölle ja arvopaperisaamiset	12
2.1 Yleisön lainakanta	12
2.2 Lainat kotitalouksille	13
2.2.1 Asuntolainat	13
2.2.2 Kotitalouksien kulutusluotot	16
2.3 Yrityslainat	17
2.4 Arvopaperisaamiset	20
3 Talletukset ja muu varainhankinta	22
3.1 Yleisön talletukset osana luottolaitosten varainhankintaa	22
3.2 Kotitalouksien talletukset	24
3.3 Velkapaperit osana luottolaitosten varainhankintaa	26
3.3.1 Sijoitustodistukset	27
3.3.2 Joukkovelkakirjat	27
Kehikko 1. Pitkäaikaissäätämistileille sijoitettu 22 milj. euroa	30
4 Sijoitusrahastot	32
4.1 Sijoitusrahastojen tase	32
4.2 Sijoitusrahastojen tuotot	34
4.3 Sijoitusrahastojen velat	35
4.4 Sijoitusrahastojen saamiset instrumenteittain ja sektoreittain	38
4.5 Sijoitusrahastojen saamiset alueittain ja valuutoittain	40
4.5.1 Saamiset alueittain	40
4.5.2 Saamiset valuutoittain	42
Kehikko 2. Sijoitusrahastojen saamiset GIIPS-maista	43
5 Raporttijajoukko ja siinä tapahtuneet muutokset	45
5.1 Rahalaitokset	45
5.2 Sijoitusrahastot	46
Liite 1. Kuviot	49
Kuvioluettelo	
Kuvio 1. Suomen rahalaitosten (pl. Suomen Pankki) yhteenlaskettu tase vaateittain	8
Kuvio 2. Rahalaitosten yhteenlasketun taseen vuosikasvu eräissä euroalueen maissa	9
Kuvio 3. Maittaiset osuudet euroalueen rahalaitosten yhteenlasketusta taseesta vuoden 2011 lopussa	9

Päätoimittajat

Elisabeth Hintikka

Työryhmä

Nina Björklund

Johanna Honkanen

Hanna Häkkinen

Katja Kelloniemi

Kimmo Koskinen

Jyrki Lehtinen

Jussi Pajunen

Hermann Teräväinen

ISSN-L

1798-8020

ISSN

1798-8020

Tiedustelut

Rahalaitokset

Hanna Häkkinen

010 831 2552

rahoitustilastot@bof.fi

Sijoitusrahastot

Hermann Teräväinen

010 831 2172

sijoitusrahastot@bof.fi

Postiosoite
PL 160
00101 HELSINKI

Käyntiosoite Snellmanin aukio
Puhelin 010 8311
Faksi (09) 174 872

Sähköposti
etunimi.sukunimi@bof.fi
www.suomenpankki.fi

Swift SPFB FI HH
Y-tunnus 0202248-1
Kotipaikka Helsinki

Kuvio 4. Yleisön lainat suhteessa bruttokansantuotteeseen eräissä euroalueen maissa	10
Kuvio 5. Rahalaitosten saamisten jakauma tase-erittäin Suomessa ja euroalueella	10
Kuvio 6. Rahalaitosten velkojen jakauma tase-erittäin Suomessa ja euroalueella	11
Kuvio 7. Euroalueen yleisön euromääräisen lainakannan vuosikasvu sektoreittain	13
Kuvio 8. Suomen asuntolainojen kanta ja vuosikasvu	14
Kuvio 9. Asuntolainakannan vuosikasvu Suomessa ja euroalueen maissa	14
Kuvio 10. Uudet nostetut asuntolainat vuosittain kumuloituna	14
Kuvio 11. Uusien asuntolainasopimusten korkosidonnaisuudet	15
Kuvio 12. Uusien asuntolainasopimusten keskikorot Suomessa ja euroalueella	15
Kuvio 13. Uusien asuntolainanostojen laskennallinen korkomarginaali	16
Kuvio 14. Kotitalouksien kulutusluottokanta ja sen vuosikasvu	16
Kuvio 15. Kulutusluottokannan vuosikasvu Suomessa ja euroalueella	17
Kuvio 16. Suomen yrityslainakanta ja sen kuukausimuutos	17
Kuvio 17. Yrityslainakannan vuosikasvu Suomessa	18
Kuvio 18. Asuntoyhteisöjen lainakanta ja sen vuosikasvu	18
Kuvio 19. Uusien yrityslainasopimusten korot lainan koon mukaan	19
Kuvio 20. Yrityslainojen korkokehitys euroalueella: koron kiinnitysajaltaan enintään 1 vuodeksi sidottujen, uusien yli miljoonan euron lainojen korkoja	19
Kuvio 21. Luottolaitosten varainhankinta ja varojen sijoittaminen	22
Kuvio 22. Yleisön laina- ja talletuskannan vuosikasvu	23
Kuvio 23. Yleisön talletuskannan vuosikasvu Suomessa ja eräissä euroalueen maissa	24
Kuvio 24. Yleisön laina- ja talletuskannan keskikorot sekä kokonaismarginaali	24
Kuvio 25. Kotitalouksien talletuskannan vuosikasvu	25
Kuvio 26. Kotitalouksien määräaikaistalletukset	25
Kuvio 27. Kotitalouksien uusien määräaikaistalletusten keskikorot	26
Kuvio 28. Pitkäaikaissäätämissopimusten lukumäärä	30
Kuvio 29. Pitkäaikaissäätövarat	31
Kuvio 30. Kotimaisten sijoitusrahastojen yhteenlasketun taseen jakautuminen instrumenteittain	32
Kuvio 31. Kotimaisten sijoitusrahastojen yhteenlasketun taseen jakautuminen alueittain vuoden 2011 lopussa	33
Kuvio 32. Kotimaisten sijoitusrahastojen painotettu keskimääräinen 12 kuukauden tuotto (%) rahastotyypeittäin	34
Kuvio 33. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuusvelka ja nettomerkinnät yhteensä	35
Kuvio 34. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuusvelan jakautuminen sijoittajasektoreittain vuoden 2011 lopussa	37
Kuvio 35. Nettosijoitukset kotimaisiin sijoitusrahastoihin sijoittajasektoreittain vuosina 2010 ja 2011	37
Kuvio 36. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisten nettosijoitukset ja arvostusmuutokset instrumenteittain vuonna 2011	38

Kuvio 37. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisten jakautuminen instrumenteittain	39
Kuvio 38. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisten jakautuminen alueittain	40
Kuvio 39. Kotimaisten sijoitusrahastojen arvopaperisaamisten kumulatiivinen arvostusmuutos alueittain	40
Kuvio 40. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamiset BRIC-maista	41
Kuvio 41. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisten valuuttajakauma vuoden 2011 lopussa	42
Kuvio 42. Kotimaisten sijoitusrahastojen velkapaperisaamiset GIIPS-maista ja osuus (%) kaikista saamisista	43
Kuvio 43. Kotimaisten sijoitusrahastojen nettosijoitukset GIIPS-maiden velkapapereihin	44
Kuvio 44. Rahalaitosten määrä euroalueella vuoden 2011 lopussa	45
Kuvio 45. Kotimaisten sijoitusrahastojen (ml. raha-markkinarahastot) lukumäärä	46
Kuvio 46. Kotimaiset sijoitusrahastot tyyppiluokittain vuoden 2011 lopussa, yhteensä 519	46
Kuvio 47. Suomen rahalaitosten (pl. Suomen Pankki) yhteenlaskettu tase	49
Kuvio 48. Yleisön lainakanta sektoreittain	49
Kuvio 49. Asuntolainojen kanta ja keskiporko	49
Kuvio 50. Asuntolainakannan jakauma viitekoron mukaan	49
Kuvio 51. Asuntolainakannan keskiporko viitekoron mukaan	49
Kuvio 52. Uusien nostettujen asuntolainojen määrä ja keskiporko	49
Kuvio 53. Kotitalouksien kulutusluottojen kanta ja keskiporko	50
Kuvio 54. Opintolainakanta ja keskiporko	50
Kuvio 55. Uudet, yli 1 milj. euron yrityslainasopimukset vuosina 2007–2011	50
Kuvio 56. Koron kiinnitysajaltaan enintään 1 vuodeksi sidottujen uusien yrityslainasopimusten keskiporkot lainan koon mukaan	50
Kuvio 57. Asuntoyhteisöjen lainakanta ja osuus luottolaitosten yrityslainakannasta	50
Kuvio 58. Yleisön talletukset sektoreittain	50
Kuvio 59. Elinkeinoharjoittajien lainakanta toimialoittain	51
Kuvio 60. Yleisön talletusten vuosikasvu ja keskiporko	51
Kuvio 61. Yleisön talletuskannan jakauma viitekoron mukaan	51
Kuvio 62. Yleisön talletuskannan keskiporkot viitekoron mukaan	51
Kuvio 63. Kotitalouksien talletusten keskiporkoja Suomessa ja euroalueella	51
Kuvio 64. Suomalaisen yritysten talletuskannan vuosikasvu vaateittain	51
Kuvio 65. Kotimaisten sijoitusrahastojen tyyppiluokkien osuudet yhteenlasketusta rahasto-osuusvelasta	52
Kuvio 66. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuusvelka ja nettomerkinntät yhteensä	52
Kuvio 67. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuusvelan jakautuminen sektoreittain	52
Kuvio 68. Kotimaisten sijoitusrahastojen nettomerkinntät tyyppiluokittain	52

Kuvio 69. Kotimaisten sijoitusrahastojen velkapaperisaamiset GIIPS-maista	52
Kuvio 70. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahastosaamiset	52

Taulukkuuettelo

Taulukko 1. Rahalaitosten (pl. Suomen Pankki) yhteenlaskettu tase ¹ , milj. euroa	11
Taulukko 2. Yritysten lainakannan erääntyminen alkuperäisen maturiteetin mukaan vuoden 2011 lopussa, milj. euroa	18
Taulukko 3. Luottolaitosten arvopaperisaamiset vuonna 2011, milj. euroa	20
Taulukko 4. Luottolaitosten arvopaperisalkun velkapaperit liikkeeseenlaskijan kotimaan mukaan, milj. euroa	21
Taulukko 5. Luottolaitosten sijoitustodistusten kanta alkuperäisen ja jäljellä olevan juoksuajan mukaan vuosien 2010 ja 2011 lopussa, milj. euroa	27
Taulukko 6. Joukkovelkakirjat korkotyypin mukaan	28
Taulukko 7. Luottolaitosten liikkeessä olevien joukkovelkakirjojen jäljellä oleva juoksu-aika, milj. euroa	28
Taulukko 8. Kotimaisten sijoitusrahastojen taseen kehitys instrumenteittain	33
Taulukko 9. Kotimaisten sijoitusrahastojen 12 kuukauden tuotto (%) rahastotyypeittäin vuoden 2011 lopussa	35
Taulukko 10. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuusvelan jakautuminen maittain	36
Taulukko 11. Kotimaisten sijoitusrahastojen arvopaperisaamiset liikkeeseenlaskijasektoreittain suhteessa saamisten kokonaismäärään (57 101 milj. euroa) vuoden 2011 lopussa, milj. euroa	39
Taulukko 12. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamiset maittain	41
Taulukko 13. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamiset GIIPS-maista, milj. euroa	43
Taulukko 14. Vuoden 2011 aikana toimintansa Suomessa aloittaneet rahalaitokset	45
Taulukko 15. Vuoden 2011 aikana Suomen rahalaitossektorista poistuneet yksiköt	45
Taulukko 16. Vuoden 2011 aikana fuusioituneet rahalaitokset (pl. rahamarkkinarahastot)	46
Taulukko 17. Vuoden 2011 aikana toimintansa aloittaneet kotimaiset sijoitusrahastot	47
Taulukko 18. Vuoden 2011 aikana toimintansa lopettaneet kotimaiset sijoitusrahastot	48
Taulukko 19. Vuoden 2011 aikana fuusioituneet kotimaiset sijoitusrahastot (ml. rahamarkkinarahastot)	48

Yhteenveto

Valtioiden velkakriisin syveneminen ja Suomen talouskasvun hidastuminen vuoden 2011 aikana vaikuttivat vain vähäisesti rahalaitosten yleisölle myöntämien lainojen, yleisön talletusten sekä arvopaperiomistuksen kehitykseen. Sen sijaan yleisen epävarmuuden lisääntymisellä oli suuri vaikutus rahalaitosten välisten lainojen ja talletusten, rahalaitosten johdannaiskannan ja sijoitusrahastojen kehitykseen. Sijoitusrahastojen pääomat supistuivat vuoden 2011 aikana selvästi pääasiassa osakkeiden markkina-arvojen muutosten takia.

Rahalaitosten Suomen ulkopuolelle myöntämät yleisölainat kasvoivat voimakkaasti vuonna 2011. Tämä johtui suurelta osin euroalueen ulkopuolisten yritysten, vakuutusyhtiöiden ja keskusvastapuolien kanssa tehtyjen reposopimusten merkittävästä lisääntymisestä. Suomen ulkopuolelle myönnettyjen lainojen, johdannaisten ja rahalaitosten välisten erien kasvun vuoksi Suomen rahalaitosten yhteenlaskettu tase kasvoi vuonna 2011 voimakkaammin kuin missään muussa maassa euroalueella.

Kotimainen yleisön lainakannan kasvu jatkui tasaisena vuonna 2011. Kasvua ylläpitivät yritys- ja kotitaloussektorit. Lainakanta kasvoi kuitenkin hitaammin kuin finanssikriisiä edeltävinä vuosina.

Kotitalouksien lainakannan tasaisena jatkunut kasvu hidastui hieman kohti vuoden loppua. Kasvu oli kuitenkin Suomessa nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin. Lainakannan kasvua ylläpitivät asuntolainat. Taloudellisen epävarmuuden lisääntyminen ja asuntojen hintojen kääntyminen laskuun loppuvuodesta eivät näkyneet asuntolainojen kasvussa.

Uusia asuntolainoja nostettiin eniten sitten vuoden 2007, joka oli tässä suhteessa ennätysvuosi. Uusien

asuntolainojen korko oli Suomessa matalampi kuin euroalueella keskimäärin. Tämä johtui pääasiassa siitä, että suurin osa uusista asuntolainoista on sidottu euri-borkorkoihin toisin kuin useissa muissa euroalueen maissa, joissa pitempiaikaiset korot ovat tyypillinen asuntolainojen viitekorko. Vuoden 2011 aikana uusia asuntolainoja sidottiin enemmän kuin edellisvuosina myös muihin viitekorkoihin. Vuoden loppua kohden uusien asuntolainojen marginaalit¹ kasvoivat jonkin verran.

Yritysten (pl. asuntoyhteisöt) lainakanta alkoi kasvaa vuoden 2011 aikana ja kasvu jatkui tasaisena koko vuoden. Sen sijaan useissa muissa euromaissa yrityslainakanta supistui tai kasvoi vaatimattomasti. Alkuperäiseltä maturiteetiltaan yli vuoden pituiset lainat lisääntyvät, kun taas lyhytaikaisten, enintään vuoden pituisten lainojen kanta pysyi ennallaan. Lainoja otettiin edelleen pääasiassa käyttöpääoman hankintaan ja rahoituksen uudelleenjärjestelyihin.

Vuonna 2011 asuntoyhteisöjen lainat kasvoivat edelleen nopeammin kuin muille yrityksille myönnetty lainat mutta samalla selvästi vaimeammin kuin edellisinä vuosina. Asuntoyhteisölainojen vuosien 2009–2010 voimakkaan kasvun taustalla oli valtion tukema asuinrakentaminen.

Rahalaitosten keskeisiä varainhankinnan lähteitä ovat talletukset ja liikkeeseen lasketut velkakirjat. Kotitaloudet ovat tärkein tallettajasektori. Kotitalouksien talletukset kattavat kaksi kolmannesta yleisön talletuksista. Talletuskanta alkoi vuoden 2010 alkupuolella kasvaa yleisön lainakantaa nopeammin. Vuo-

¹ Laskennallinen marginaali = rahalaitosten raportoima painotettu keskikorko – viitekorkojen painotettu keskikorko.

den 2011 aikana talletuskannan suureneminen kiihtyi edelleen, kun taas lainakannan kasvu pysyi tasaisena.

Kotitalouksien talletukset ovat pääasiassa käyttelytileillä, joille maksetaan hyvin alhaista korkoa. Loppuvuotta kohden määräaikaistalletusten korot nousivat, ja niihin sijoitettiin aiempaa enemmän varoja samaan aikaan kun kotitaloudet lunastivat varojaan sijoitusrahastoista. Vuoden lopussa kasvu kiihtyi ja määräaikaistalletukset kattoivat lähes kolmanneksen kotitalouksien talletuksista. Strukturoitujen talletusten määrä alkoi supistua vuonna 2011. Strukturoitujen talletusten tuotto muodostuu kiinteästä korosta, joka on yleensä hyvin matala, sekä indeksiin tai koriin sidotusta mahdollisesta lisäkorosta.

Toinen merkittävä varainhankinnan lähde pankeille ovat niiden liikkeeseen laskemat velkakirjat. Useissa maissa rahalaitoksilla oli vuonna 2011 suuria vaikeuksia saada rahoitusta markkinoilta. Vaikeasta tilanteesta huolimatta pankit pystyivät kuitenkin Suomessa hankkimaan markkinaehtoista rahoitusta etenkin alkuvuodesta. Joukkovelkakirjaemissiot oli pääasiassa katettu asuntolainavakuudella. Suomessa joukkovelkakirjalainakanta suureni tuntuvasti vuoden 2011 aikana.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen (ml. rahamarkkinarahastot) yhteenlaskettu tase supistui vuo-

den 2011 aikana noin kymmenyksen, mikä johtui suurelta osin sijoitusrahastojen hallussa olevien osakkeiden arvon alentumisesta. Myös rahasto-omistajien lunastukset olivat merkittävästi suuremmat vuonna 2011.

Markkinamyllerryksen keskellä sijoitusrahastojen osakesijoituksia realisoitiin, jotta sijoittajien tekemät lunastustoimeksiannot saatiin toteutettua. Halukkuus sijoittaa varoja pienemmän riskin sijoituskohteisiin näkyi rahamarkkinarahastojen positiivisina nettomerkintöinä, mikä johti velkapapereihin ja talletuksiin tehtyjen nettosijoitusten kasvuun.

Vuonna 2011 kotimaiset sijoittajasektorit lunastivat rahasto-omistuksiaan enemmän kuin merkitsivät. Ulkomaisten sijoittajien nettosijoitukset olivat sen sijaan positiiviset ja lähtöisin pääasiassa Ruotsista. Ruotsalaisen omistuksen osuus on lähes viidennes suomalaisista sijoitusrahastoista.

Tuottojen näkökulmasta vuosi 2011 ei ollut suotuisa sijoitusrahastoille. Ainoastaan vajaa neljännes kotimaisista sijoitusrahastoista ylsi positiiviseen vuosituottoon. Rahastotyypeistä positiivisiin keskimääräisiin tuottoihin ylsivät rahamarkkinarahastot sekä pitkän koron rahastot.

1 Rahalaitosten yhteenlaskettu tase

Suomen rahalaitosten yhteenlaskettu tase oli vuoden 2011 lopussa kolmanneksen suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Kasvuun vaikuttivat etenkin johdannaisten markkina-arvojen nousu sekä rahalaitosten välisten erien suureneminen.

Suomen rahalaitosten² yhteenlaskettu tase oli vuoden 2011 lopussa 643 mrd. euroa. Taseen loppusumma kasvoi 162 mrd. euroa eli 33 % edellisvuotisesta. Suomessa rahalaitosten taseen kasvu oli euroalueen nopeinta. Rahalaitosten yhteenlasketusta taseesta luottolaitokset kattavat 98 %. Rahamarkkinarahastojen yhteenlasketun taseen vuosikasvu muuttui kolmen vuoden supistumisen jälkeen vuonna 2011 positiiviseksi (11 %) pääasiassa sijoittajien tekemien positiivisten nettomerkitöjen seurauksena.³

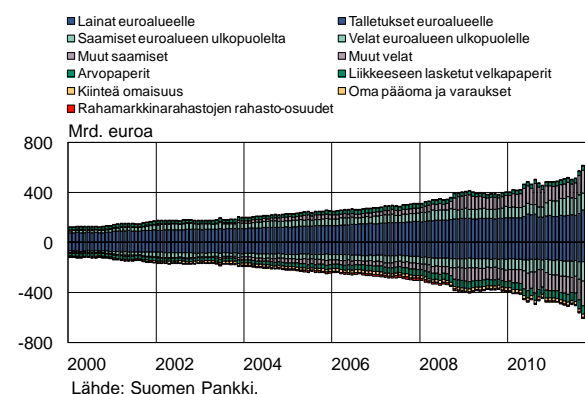
Suomessa rahalaitosten tasetta kasvattivat erityisesti lainat euroalueelle, velat euroalueen ulkopuolelta sekä johdannaiset, jotka sisältyvät muihin saamisiin ja velkoihin. Euroalueen ulkopuolisista saamista ja veloista suuri osa on pohjoismaisten pankkikonsernien sisäisiä eriä. Vuoden 2011 lopussa euroalueen ulkopuolisista saamisista noin puolet oli konsernien sisäisiä ja veloista lähes 70 %. Konsernien sisäiset euroalueen ulkopuoliset velat kanavoituvat valtaosin talletuksina muihin Suomessa toimiviin rahalaitoksiin, etenkin Suomen Pankkiin. Myös kotimaisista rahalaitosten välisistä lainoista ja talletuksista huomattava osa on konsernien sisäisiä lainoja ja talletuksia.

²Rahalaitoksiin (pl. Suomen Pankki) sisältyvät luottolaitokset ja rahamarkkinarahastot.

³ Rahamarkkinarahastoja käsitellään tarkemmin luvussa 4 yhdessä muiden sijoitusrahastojen kanssa.

Taseeseen kirjattavat johdannaiset sisältyvät yhteenlasketussa taseessa muihin saamisiin ja velkoihin. Johdannaisten osuus muista saamisista ja veloista on Suomessa yli 90 %. Johdannaista suurin osa on korko- ja valuuttajohdannaista, joiden tasearvot muuttuvat voimakkaasti markkinoiden volatiliiteetin mukaan. Johdannaista on yhteenlasketun taseen saamis- ja velkapuolella liki saman verran, joten ne nettoutuvat lähes nolliin.

Kuvio 1. Suomen rahalaitosten (pl. Suomen Pankki) yhteenlaskettu tase vaateittain

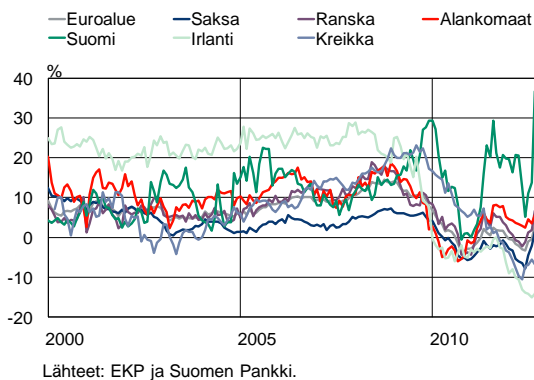

Euroalueen rahalaitosten yhteenlaskettu tase supistui tammi-elokuun 2011 aikana edellisvuotiseen verrattuna. Vuosikasvu muuttui syyskuussa positiiviseksi ja kiihtyi joulukuussa 4,7 prosenttiin. Vuoden lopussa yhteenlaskettu tase oli 33 553 mrd. euroa. Saksa ja Ranska kattavat euroalueen yhteenlasketusta taseesta puolet. Niiden osuus on pysynyt vakaana huolimatta sitä, että Saksassa rahalaitosten yhteenlaskettu tase on supistunut vuodesta 2009 lähtien ja alkoi kasvaa vasta loppuvuodesta 2011. Ranssassakin kasvu on ollut hyvin vaatimatonta, mutta nopeutui loppuvuotta kohden. Loppuvuodesta myös eräissä muissa maissa Suomen lisäksi (esimerkiksi Saksa, Ranska, Italia, Belgia, Hollanti) rahalaitosten välisten lainojen ja/tai talletus-

ten vuosikasvu nopeutui. Joulukuussa yhteenlasketun taseen vuosikasvu nopeutti useimmissa maissa muiden saamisten ja velkojen kasvun kiihtyminen.

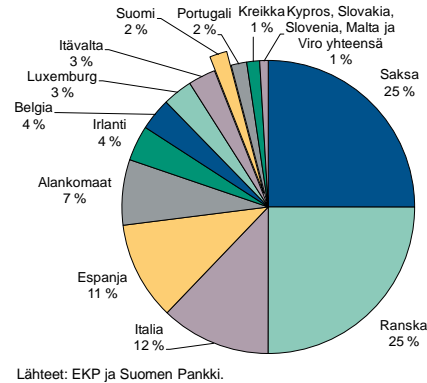
Toisin kuin useimmissa muissa euromaissa, johdannaiset kirjataan Suomessa yleensä luottolaitosten taseeseen. Viime vuosina rahalaitosten tasetta ovat useassa euroalueen maassa pienentäneet lainojen arvopaperistaminen ja finanssikriisin aikana tehdyt järjestelyt pankkisektorilla.

Kuvio 2. Rahalaitosten yhteenlasketun taseen vuosikasvu eräissä euroalueen maissa

Suomen osuus euroalueen yhteenlasketusta taseesta kasvoi vuoden 2011 aikana 1,5 prosentista 1,9 prosenttiin. Portugalin ja Kreikan osuudet yhteenlasketusta taseesta jäivät Suomen osuutta pienemmiksi, vaikka ne vielä vuoden 2010 lopussa olivat hieman suuremmat kuin Suomen osuus. Muiden maiden osuudet ovat säilyneet ennallaan.

Kuvio 3. Maittaiset osuudet euroalueen rahalaitosten yhteenlasketusta taseesta vuoden 2011 lopussa

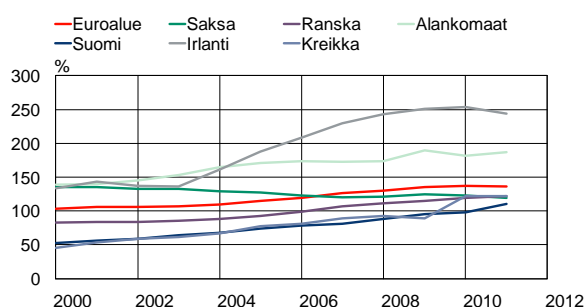

Pankkisektorin kokoa voidaan kuvata myös suhteuttamalla yleisön lainakanta⁴ bruttokansantuotteeseen.

Yleisön lainakanta oli Suomessa vuoden 2011 lopussa 213 mrd. euroa ja suhteessa bruttokansantuotteeseen 111 %. Vuoden 2011 aikana lainakantaa kasvattivat reposopimukset. Niitä tehtiin erityisesti euroalueen ulkopuolisten muiden rahoituslaitosten kanssa. Reposopimusten suuri määrä kasvatti lainakannan suhdetta BKT:hen 10 prosenttiyksikön verran. Yleisön lainakanta suhteessa bruttokansantuotteeseen on Suomessa kuitenkin edelleen pienempi kuin euroalueella keskimäärin. Ainoastaan Belgiassa, Virossa, Slovakiassa ja Sloveniassa rahalaitossektori on tällä indikaattorilla mitattuna pienempi kuin Suomessa. Belgiassa lainakantaa on viime vuosina aikana pienentänyt lainojen arvopaperistaminen, jonka seurauksena myös lainakannan suhde BKT:hen on pienentynyt. Suomessa tämä suhde on kasvanut vuosituhannen vaihteesta voimakkaammin kuin useammassa muussa euroalueen maassa. Kreikassa lainakanta suureni vuonna 2010, kun pankit joutuivat kirjaamaan arvopaperistamia lainoja takaisin taseisiin.

⁴ Yleisön lainakanta sisältää kaikki rahalaitosten myöntämät lainat muille kuin rahalaitoksille (julkisyhteisöille, muille rahoituslaitoksille, yrityksille ja kotitalouksille).

Kuvio 4. Yleisön lainat suhteessa bruttokansantuotteeseen eräissä euroalueen maissa

Muiden maiden kuin Suomen lainakantana käytetty syyskuun 2011 lopun tilannetta.

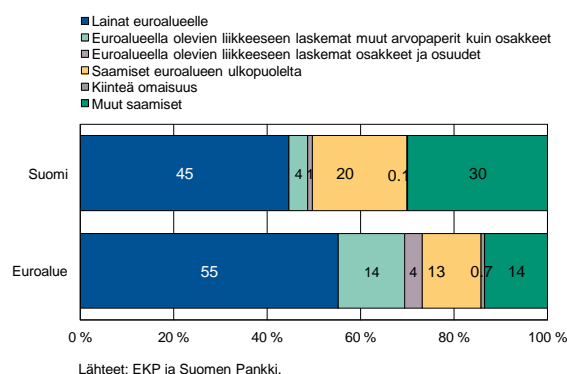
Lähteet: EKP, Eurostat ja Suomen Pankki.

Rahalaitosten taseen saamispuolen merkittävin erä olivat edellisvuotiseen tapaan lainat euroalueelle. Suomessa erän osuus oli vuoden 2011 lopussa 45 % yhteenlasketusta taseesta ja euroalueella keskimäärin 55 %. Erot maiden välillä ovat kuitenkin huomattavia. Pienissä euromaissa, joissa rahalaitossektorin ulkomaalaisomistus on suuri, lainat euroalueelle on suhteessa pienempi erä verrattuna maihin, joissa ulkomaalaisomistus on vähäisempää.

Suomalaiset rahalaitokset pitävät hallussaan arvopapereita suhteessa vähemmän (11 %) kuin rahalaitokset euroalueella keskimäärin (14 %). Arvopaperien suhteellinen osuus taseesta pieneni muutaman prosenttiyksikön edellisvuotisesta sekä Suomessa että euroalueella.

Merkittävimmin muuttuivat euroalueen ulkopuolisten saamisten ja muiden saamisten väliset tase-erien osuudet. Muiden saamisten osuus suureni 6 prosenttiyksikköä eli 30 prosenttiin johdannaisten kasvun vuoksi. Euroalueen ulkopuolisten saamisten osuus pieneni vajaan 5 prosenttiyksikön verran eli 20 prosenttiin. Näiden kahden erän osuus taseesta on Suomessa selvästi suurempi kuin keskimäärin euroalueella. Ulkomaisten erien suurta osuutta selittää rahalaitosten huomattava ulkomaalaisomistus ja muiden saamisten osuutta johdannaisten sisältyminen tase-erään.

Kuvio 5. Rahalaitosten saamisten jakauma taseerittäin Suomessa ja euroalueella

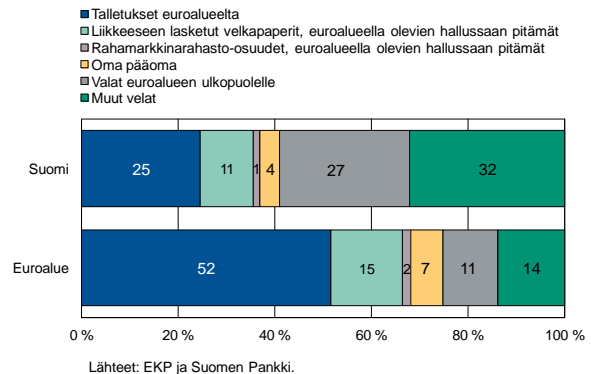
Lähteet: EKP ja Suomen Pankki.

Suomen rahalaitosten taseen velkapuolen erien jakauma muuttui vuoden 2011 aikana tuntuvammin kuin saamispuolen. Talletukset euroalueelta, – jotka kattavat euroalueella keskimäärin puolet yhteenlasketusta taseesta – olivat Suomessa vuoden 2011 lopulla velkapuolen kolmanneksi suurin tase-erä (25 %), kun ne vuotta aikaisemmin olivat suurin erä. Perinteisten talletusten lisäksi erä sisältää velat keskuspankille, rahamarkkinavelat mukaan lukien repomyynnit, konsernivetat ja velaksi otetut lainat. Kotimaisten yleisötalletusten jälkeen merkittävin talletuserä olivat konsernien sisäiset velat. Verrattuna muihin euroalueen maihin talletusten osuus taseesta oli Suomessa pieni.

Vuoden 2011 lopussa suurin velkapuolen tase-erä olivat muut velat, jotka vastasivat noin kolmannesta yhteenlasketusta taseesta. Tämä johtuu johdannaisten määrän lisääntymisestä, josta suurin osa selittyy markkina-arvojen muutoksilla, mutta myös sopimuskannan suureneminen on vaikuttanut kasvuun. Euroalueella muut velat kattoivat keskimäärin ainoastaan 15 % yhteenlasketusta taseesta. Velat euroalueen ulkopuolelle lisäsivät niin ikään suhteellista osuuttaan yhteenlasketussa taseessa ja olivat toiseksi suurin tase-erä (27 %). Konsernin sisäisten erien suureneminen vaikutti erityisesti tähän kasvuun. Euroalueella ulkomaisia velkoja oli keskimäärin runsaat 10 % taseesta.

Liikkeeseen lasketut velkapaperit ovat talletusten ohella rahalaitoksille toinen merkittävä varainhankinnan erä. Suomessa niiden osuus taseesta oli runsaat 10 %, kun euroalueella erän osuus oli keskimäärin 15 %. Itävallassa, Italiassa ja Hollannissa velkapaperit kattavat viidenneksen tai runsaan viidenneksen yhteenlasketusta taseesta.

Kuvio 6. Rahalaitosten velkojen jakauma taseerittäin Suomessa ja euroalueella

Taulukko 1. Rahalaitosten (pl. Suomen Pankki) yhteenlaskettu tase¹, milj. euroa

	Luottolaitokset		Rahamarkkinarahastot		Yhteensä	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Saamiset						
Lainat euroalueelle	215 130	286 215	292	527	215 423	286 742
Muut arvopaperit kuin osakkeet, euroalueella olevien liikkeeseen laskemat	17 460	20 247	5 249	5 827	22 709	26 075
Osakkeet ja osuudet, euroalueella olevien liikkeeseen laskemat	6 250	6 296	0	0	6 250	6 296
Saamiset euroalueen ulkopuolelta	114 579	124 796	4 730	5 057	119 309	129 853
Kiinteä omaisuus	718	707	0	0	718	707
Muut saamiset	115 990	192 671	30	12	116 020	192 683
Yhteensä	470 128	630 932	10 301	11 423	480 429	642 355
Velat						
Talletukset euroalueelta	143 880	157 868	0	0	143 880	157 868
Liikkeeseen lasketut velkapaperit, euroalueella olevien hallussa olevat	59 855	70 277	0	0	59 855	70 277
Rahamarkkinarahasto-osuudet, euroalueella olevien hallussa olevat	0	0	8 039	8 898	8 039	8 898
Oma pääoma	24 984	25 891	0	0	24 984	25 891
Valat euroalueen ulkopuolelle	112 560	170 224	2 184	2 454	114 744	172 678
Muut velat	128 849	206 672	78	71	128 926	206 743
Yhteensä	470 128	630 932	10 301	11 423	480 428	642 355

1) Johdannaiset sisältyvät erin muut saamiset ja muut velat.

Lähde: Suomen Pankki.

Rahalaitoksilla oli vuoden 2011 lopussa 1 527 konttoria, mikä on 28 konttoria vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Henkilökunnan määrä on niin ikään vähenty-

nyt. Vuoden 2011 lopussa rahalaitoksilla oli 24 607 työntekijää, mikä on 361 henkeä vähemmän kuin edellisvuoden lopussa.

2 Lainat yleisölle ja arvopaperisaamiset

2.1 Yleisön lainakanta

Yleisön lainakannan vuosikasvu jatkui tasaisena vuonna 2011. Keskimääräistä 6 prosentin vuosikasvua pitivät merkittävimmin yllä kotitalous- ja yrityssektorit.

Suomen rahalaitosten yleisölle⁵ myöntämien lainojen kanta oli joulukuussa 2011 yhteensä 213 mrd. euroa. Lainat kotitalouksille⁶ muodostavat suurimman osan yleisön lainakannasta. Vuoden 2011 lopussa yleisön lainakannasta 52 % eli 110 mrd. euroa oli kotitalouslainoja. Kotitalouslainojen suhteellinen merkitys pieneni vuoden 2011 aikana: pitkään Suomen rahalaitosten yleisölle myöntämistä lainoista 60 % oli kotitalouslainoja.

Suomen rahalaitokset myöntävät yleisölainoja pääasiassa Suomeen: joulukuussa 2011 yleisön lainakannasta 86 % oli Suomeen, 2 % muihin euromaihin ja 12 % euroalueen ulkopuolisiin maihin myönnettyjä lainoja. Vuoden 2011 aikana ulkomaisten lainojen suhteellinen osuus lisääntyi huomattavasti, sillä vielä vuoden 2010 lopulla Suomeen myönnettyjen lainojen osuus oli 96 %. Ulkomaille lainoja on myönnetty eniten Pohjoismaihin ja muihin euroalueen maihin. Euroopan ulkopuolelle lainoista oli myönnetty 3,6 mrd. euroa eli 2 %. Ulkomailla lainaa Suomen rahalaitoksil-

⁵ Yleisöön kuuluvat muut kuin rahalaitokset: kotitaloudet, yritykset, julkisyhteisöt, vakuutuslaitokset ja muut rahoituslaitokset.

⁶ Sektori sisältää myös kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (KPVY:t). Näiden yhteisöjen osuus kotitaloussektorin lainakannasta kuitenkin erittäin pieni, noin 2 %.

ta ottavat erityisesti muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset, vakuutuslaitokset ja yritykset. Vuoden lopussa yleisölle myönnettyistä lainoista 89 % oli euromääräistä, kun vielä vuotta aiemmin osuus oli 97 %.

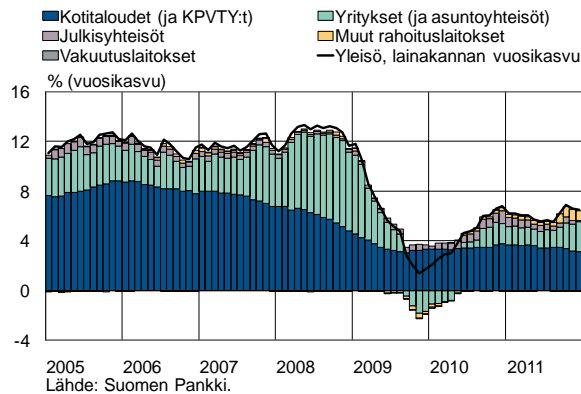
Tärkein syy yleisön lainakannan rakenteen muutoksiin vuonna 2011 on repo-ostojen⁷ voimakas kasvu. Aikaisemmin reposopimuksia ovat tehneet pääasiassa rahalaitokset keskenään. Viime aikoina vastapuolina ovat yleistyneet yleisöön luettavat vakuutuslaitokset ja erilliset keskusvastapuolet, jotka toimivat arvopaperinvälittäjänä lopullisiin vastapuoliin nähden. Yleisön lainakantaan laskettavista repo-ostoista huomattava osa on valuuttamääräisiä ja solmittu euroalueen ulkopuolella sijaitsevien vastapuolien kanssa. Tästä syystä reposopimusten voimakkaalla lisääntymisellä on vaikutuksensa Suomen rahalaitosten Suomeen ja euromääräisiin lainoihin painottuneen yleisölainakannan valuutta- ja maajakaumiin.

Yleisön lainakannan vuosikasvu hidastui lähes koko vuoden. Vuoden 2009 loppupuolelta asti kiihtynyt Suomen rahalaitosten euroalueen yleisölle myöntämien euromääräisten lainojen vuosikasvu saavutti vuoden 2008 finanssikriisin jälkeisen huippunsa joulukuussa 2010: 6,8 %. Elokuussa 2011 vuosikasvu oli hidastunut 5,5 prosenttiin mutta kiihtyi kuitenkin loppuvuoden aikana takaisin 6,5 prosenttiin. Vuosina 2005–2008 nähtyyn keskimääräiseen 12 prosentin vuosikasvuun verrattuna oltiin selvästi vähäisemmässä kasvussa. Vuonna 2011 euroalueen yleisölle myönnettyjen

⁷ Repo-osto eli takaisinostosopimus on järjestely, jossa arvopapereita myytäessä myyjälle syntyy velvollisuus ostaa arvopaperit takaisin tiettyyn hintaan tiettyä ajankohtana.

euromääräisten lainojen kanta kasvoi keskimäärin 6,1 % ja oli vuoden lopussa 181 mrd. euroa (Kuvio 7).

Kuvio 7. Euroalueen yleisön euromääräisen lainakannan vuosikasvu sektoreittain

Lainakannan kasvua pitävät yllä kotitalous- ja yrityssektorit. Lisäksi loppuvuoden lainakannan kasvun kiihtymisen taustalla olivat erityisesti reposopimukset, joita solmittiin pääasiassa yritys- ja muut rahoituslaitokset -sektorien kanssa.

Yleisön lainakanta Suomessa on viime vuosina kasvanut nopeammin kuin euroalueella keskimäärin. Vuonna 2011 euroalueen rahalaitosten euroalueen yleisölle⁸ myöntämien euromääräisten lainojen kanta kasvoi keskimäärin 2,3 % ja oli vuoden lopussa 10 702 mrd. euroa. Suomen osuus tästä lainakannasta oli vajaa 2 %.

2.2 Lainat kotitalouksille

Kotitalouksien lainakannan ripeä kasvu jatkui vuonna 2011. Asuntolainoja nostettiin vilkkaasti. Uusista asuntolainoista 45 % sidottiin joulukuussa 12 kuukauden euriborkorkoon. Kulutusluottokannan kasvu kiihtyi ensi kertaa viiteen vuoteen.

⁸ Pois lukien julkisyhteisöt.

Suomen rahalaitosten kotitalouksille⁹ myöntämät lainat jaetaan asuntolainoihin, kulutusluottoihin ja muihin lainoihin, jotka sisältävät mm. opintolainat sekä vapaa-ajan asuntoihin otetut lainat. Vuoden 2011 lopulla euromääräisten kotitalouslainojen kanta oli 110 mrd. euroa, mikä on 5,3 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2010 lopulla. Kotitalouslainoista asuntolainoja oli 82 mrd. euroa eli 75 % lainakannasta, kulutusluottoja 13 mrd. euroa eli 12 % lainakannasta ja loput 15 mrd. euroa muita lainoja.

Kotitalouksien lainakanta jatkoi tasaista, keskimääräistä 5,9 prosentin, vuotuista kasvuaan vuonna 2011. Kasvu kuitenkin hidastui hieman kohti vuodenloppua. Vuotta aiemmin lainakannan vuosikasvu oli 5,7 %. Viime vuosien kasvu on kuitenkin vaatimatonta verrattuna 2000-luvun voimakkaan kasvun vuosiin: vuosina 2004–2008 kotitalouslainakanta kasvoi keskimäärin liki 13 % vuodessa.

Suomessa kotitalouksien lainakannan kasvu oli edelleen nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin. Euroalueella lainakanta kasvoi vuonna 2011 keskimäärin 2,9 % vuodessa. Euroalueella lainakannan vuosikasvu hidastui loppuvuonna samalla tavalla kuin Suomessa. Vuoden 2011 toisella vuosipuoliskolla kuluttajien luottamus alkoi heiketä niin Suomessa kuin euroalueella.¹⁰

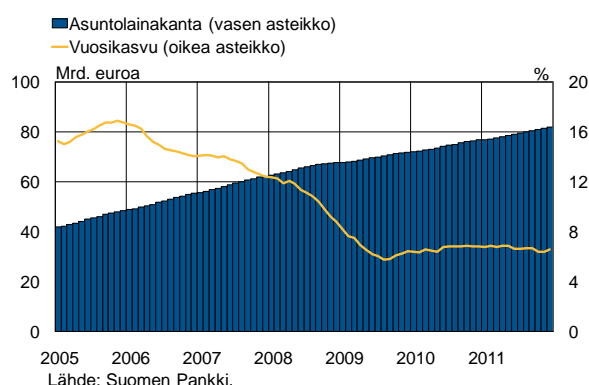
2.2.1 Asuntolainat

Suomen rahalaitosten myöntämien asuntolainojen kanta oli 82 mrd. euroa joulukuussa 2011 ja kannan vuosikasvu vuonna 2011 keskimäärin 6,7 %. Asuntolainakannan kasvu oli tasaista jo toisena vuonna peräkkäin (Kuvio 8).

⁹ Sisältää myös kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (KPVTY:t).

¹⁰ Euroopan komissio (joulukuun 2011) kuluttajien luottamusindikaattori.

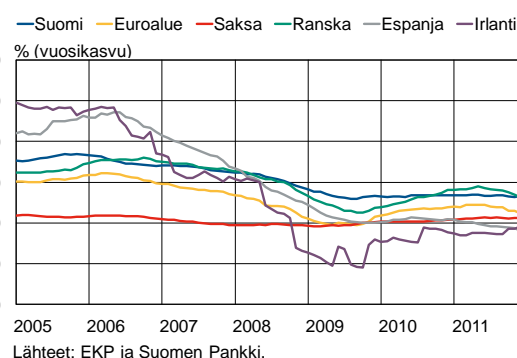
Kuvio 8. Suomen asuntolainojen kanta ja vuosikasvu

Suomen asuntolainakannan vuosikasvu säilyi nopeampana kuin euroalueella keskimäärin. Vuonna 2011 euroalueen asuntolainakannan vuosikasvuvauhti oli 3,8 %. Euroalueen keskimääräinen kasvuvauhti vuonna 2011 kuitenkin nopeutui enemmän vuodentakaiseen verrattuna kuin Suomessa. Euroalueen keskimääräistä kasvuvauhtia hillitsivät suurten maiden, kuten Saksan ja Espanjan, vaatimattomat kasvuvauhdit. Espanjassa vuosikasvulla mitattu asuntolainakanta jopa pieneni vuonna 2011. Pitkittyneen finanssikriisin ja asuntojen kestäättömän arvostustason myötä puhjenneen kiinteistökuplan seuraukset ovat edelleen nähtävissä Irlannin asuntolainakannan kehityksessä.¹¹ Asuntolainojen kysyntä on maassa edelleen heikkoa ja vuosikasvu on pysynyt negatiivisena (Kuvio 9).

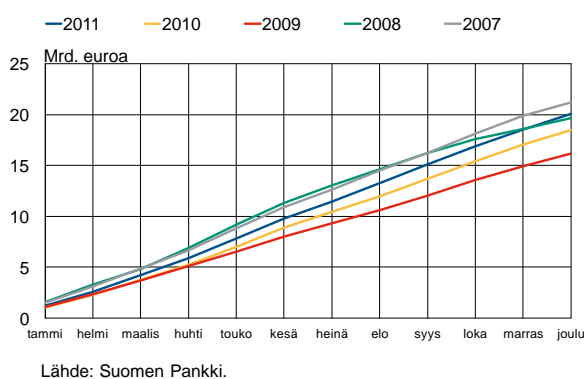
¹¹ Irlannissa lainakantaa ovat pienentäneet myös asuntolainojen arvopaperistaminen ja siirto pois rahalaitosten taseista erillisyyhtiöihin.

Kuvio 9. Asuntolainakannan vuosikasvu Suomessa ja euroalueen maissa

Vuonna 2011 suomalaiset kotitaloudet nostivat uusia asuntolainoja 20 mrd. euron edestä eli keskimäärin 1,7 mrd. euroa kuukaudessa ja uusia asuntolainasopimuksia solmittiin yhteensä 22 mrd. euron arvosta.¹² Vuonna 2010 uusia asuntolainoja nostettiin vajaan 19 mrd. euron arvosta eli keskimäärin 130 milj. euroa vähemmän kuukaudessa kuin vuonna 2011. Suomessa on viimeisen viiden vuoden aikana nostettu enemmän asuntolainoja ainoastaan vuonna 2007, jolloin niitä nostettiin ennätysmäärä (Kuvio 10).

Kuvio 10. Uudet nostetut asuntolainat vuosittain kumuloituna

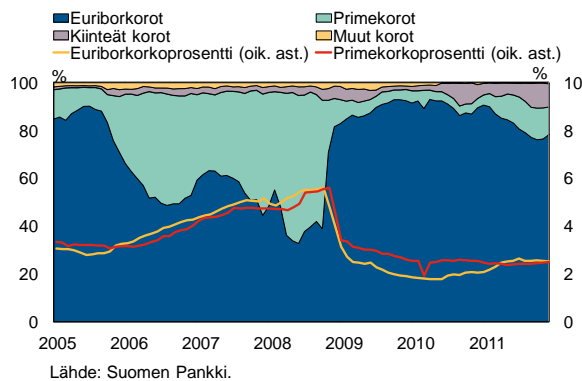

Suomessa kotitaloudet sitovat asuntolainansa pääasiasa euriborkorkoihin. Vuonna 2011 kaikista uusista

¹² Uudet nostot sisältävät raportointiajanjakson aikana nostetut uudet lainat. Uusilla sopimuksilla tarkoitetaan uusien liiketoimien lisäksi olemassa olevien lainojen uudelleen neuvoteltuja sopimuksia riippumatta siitä, nostetaanko laina raportointijakson aikana.

asuntolainasopimuksista 82 % sidottiin johonkin euriborkorkoon. Uusissa euriborsidonnaisissa asuntolainasopimuksissa suosituin koronkiinnitysaika on edelleen 12 kuukautta. Joulukuussa 45 prosentissa euriborsidonnaisista asuntolainoista korko kiinnitettiin 12 kuukaudeksi. Seuraavaksi yleisin (37 %) koron kiinnitysaika euriboreissa on 3 kuukautta. Euriborit menettivät hieman suosiotaan asuntolainojen viitekorkona edellisvuotisesta: vuonna 2010 asuntolainoista 90 % sidottiin euriborkorkoihin. Suosiotaan vuonna 2011 kasvativat pankkien omat viitekorot ja kiinteät korot. Primekorkoihin asuntolainoista sidottiin vuoden aikana 11 % ja kiinteisiin korkoihin 7 % (Kuvio 11).

Kuvio 11. Uusien asuntolainasopimusten korkosidonnaisuudet

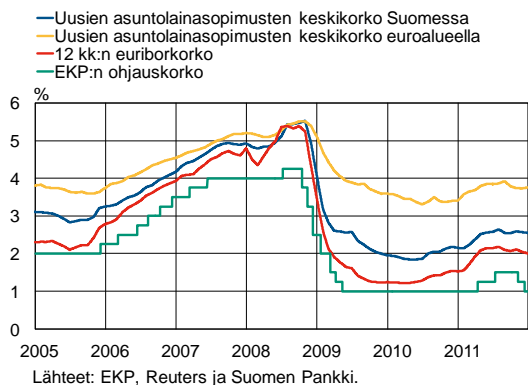
Vuonna 2008 alkanut rahapolitiikan voimakas keventäminen veti lyhyet markkinakorot ja siten myös Suomen uusien asuntolainasopimusten keskimakorot nopeaan laskuun. Euriborkorkojen halpeneminen suhteessa primekorkoihin ja odotukset markkinakorkojen laskun jatkumisesta romahduttivat vuonna 2009 primekorkoihin sidottujen asuntolainojen suosion. Markkinakorkojen lähteminen uudelleen nousuun kesällä 2010 hillitsi euriborsidonnaisten asuntolainojen suosion kasvua.

Vuonna 2011 primekorkoihin sidotut uudet asuntolainat tulivat euriborsidonnaisia lainoja edullisemmiksi, ja siten niiden suosio myös kasvoi.

Suomessa uusien asuntolainasopimusten keskimarkko pysyi vuonna 2011 matalampana kuin euroalueella

keskimäärin. Suomessa uusien asuntolainasopimusten keskimarkko joulukuussa 2011 oli 2,55 %, kun se oli euroalueella 3,76 %. Niin Suomessa kuin euroalueella asuntolainakorot nousivat keskimäärin vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla markkinakorkojen nousun vetäminä (Kuvio 12).¹³ Suomessa uusien asuntolainojen korot ovat herkempiä lyhyiden markkinakorkojen vaihteluille verrattuna moniin euroalueen maihin, mikä johtuu siitä, että Suomessa asuntolainoja sidotaan suhteellisesti enemmän vaihtuviin korkoihin, joiden koron kiinnitysaika on lyhyt. Useassa euroalueen maassa asuntolainoja sidotaan kiinteisiin korkoihin, joissa korko on kiinnitetty useammaksi vuodeksi.

Kuvio 12. Uusien asuntolainasopimusten keskimarkot Suomessa ja euroalueella

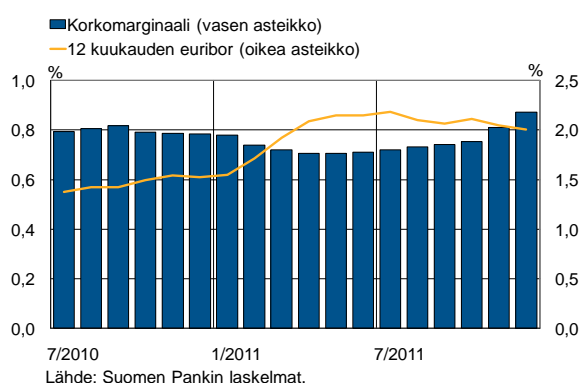
Suomen luottolaitosten uusien asuntolainojen keskimääräinen laskennallinen korkomarginaali¹⁴ vuonna 2011 oli 0,75 %. Alkuvuonna korkomarginaali supistui hienoisesti, kun lyhyet markkinakorot nousivat enemmän kuin uusien asuntolainojen korot. Keväällä keskimääräinen korkomarginaali kävi pienimmillään 0,71 prosentissa. Lyhyiden markkinakorkojen nousun tauottua korkomarginaali pysyi muuttumattomana,

¹³ Euroalueen asuntoluotonannosta tarkemmin Suomen Pankin Rahoitusmarkkinaraportissa 1/2012.

¹⁴ Laskennallinen korkomarginaali on uuden nostetun asuntolainan sovitun vuosikoron ja viitekoron erotus. Luottolaitokset eivät raportoi korkomarginaaleja koskevia tietoja Suomen Pankille, vaan laskennallinen korkomarginaali perustuu Suomen Pankin laskelmiin.

kunnes loppuvuodesta korkomarginaali leveni samaan aikaan kun markkinakorot lähtivät laskuun. Joulukuussa laskennallinen korkomarginaali oli 0,87 % (Kuvio 13).

Kuvio 13. Uusien asuntolainanostojen laskennallinen korkomarginaali

Vuoden 2011 lopussa Suomen luottolaitoksilla oli yhteensä 1 421 804 kotitalousasuntolaina-asiakasta. Asuntolainaa oli keskimäärin 57 000 euroa asiakasta kohden. Finanssialan Keskusliiton tutkimuksen mukaan viimeisen kahden vuoden aikana otetun asuntolainan keskimääräinen koko oli noin 110 000 euroa.¹⁵

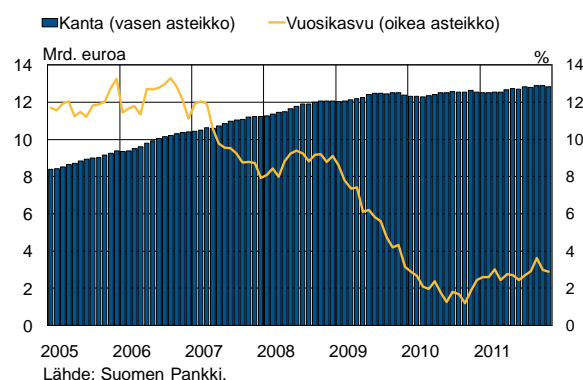
2.2.2 Kotitalouksien kulutusluotot

Suomen luottolaitosten kotitalouksille myöntämien kulutusluottojen kanta oli vajaat 13 mrd. euroa joulukuussa 2011, mikä oli 0,3 mrd. euroa enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Kulutusluottokannan keskimääräinen vuosikasvu vuonna 2011 oli 2,8 %, eli kasvu kiihtyi ensimmäistä kertaa viiteen vuoteen. Kannan vuosikasvu jäi kuitenkin edelleen selvästi hitaammaksi kuin vuosina 2004–2008, jolloin kanta kasvoi keskimäärin 11 % vuodessa (Kuvio 14). Kulutusluottoja kotitalouksille myöntävät muutkin kuin rahalaitokset. Syyskuussa 2011 kotitalouksilla oli

¹⁵ Finanssialan Keskusliitto (syyskuu 2011) Asuntolainamarkkina-katsaus.

kulutusluottoja muilta rahoituslaitoksilta 1,0 mrd. euroa.¹⁶

Kuvio 14. Kotitalouksien kulutusluottokanta ja sen vuosikasvu

Kotitalouksien kulutusluottokannan kesvikorko vuoden 2011 lopussa oli 5,17 %, mikä on 0,40 prosenttiyksikköä enemmän kuin edellisvuoden lopulla. Vakuudellisen ja vakuudettoman kulutusluottokannan keskimääräinen korkoero oli 2,8 prosenttiyksikköä vuonna 2011. Vakuudettoman lainakannan kesvikorko oli vuoden lopussa 6,44 % ja vakuudellisen 3,58 %. Kulutusluottokannasta oli vuoden 2011 lopulla 7 mrd. euroa, eli 56 %, vakuudetonta lainaa ja loput vajaa 6 mrd. euroa vakuudellista lainaa. Vakuudellisista kulutusluotoista 91 prosentissa lainan vakuutena on luoton kokonaan kattava asunto- tai kiinteistövakuutus.

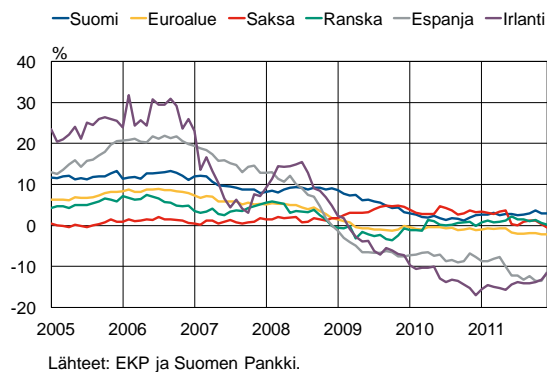
Kulutusluotoista kolmannes on tili- ja korttiluottoja, joista suurin osa on vakuudetonta lainaa. Tili- ja korttiluottoihin luetaan korottomat maksuaikalainat, pidennetyt luottokorttiluotot ja tililuotot. Joulukuussa 2011 tili- ja korttiluottokannan keskimääräinen korko oli 7,56 %, kun se edellisvuoden lopulla oli 7,01 %. Muiden kulutusluottojen kuin tili- ja korttiluottojen kanta oli joulukuussa 8,7 mrd. euroa, kesvikorko 4,02 % ja vakuudellisen lainan osuus 61 %.

Vaikka Suomen kulutusluottokannan vuosikasvu on jo vuosia hidastunut, kanta kasvaa nopeammin kuin

¹⁶ Tilastokeskus (jouluku 2011) luottokantatilasto.

euroalueella keskimäärin, sillä euroalueen kulutusluottojen kanta on vuosimuutoksella mitattuna supistunut jo kaksi vuotta. Vuonna 2011 euroalueen keskimääräinen vuosikasvu oli $-1,5\%$. Muutamissa euroalueen maissa, muun muassa Irlannissa ja Espanjassa, kulutusluottokanta supistui jopa 15% vuonna 2011 (Kuvio 15).

Kuvio 15. Kulutusluottokannan vuosikasvu Suomessa ja euroalueella

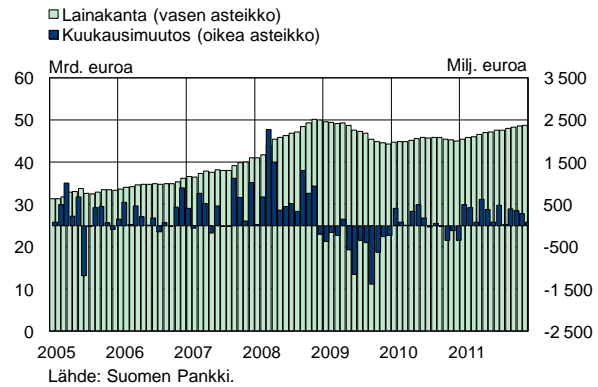
2.3 Yrityslainat

Yritysten lainakannan vuosikasvu nopeutui koko vuoden 2011 ajan. Suomessa uusien yrityslainojen korko on keskimäärin alempi kuin euroalueella.

Suomen luottolaitosten yrityksille myöntämien lainojen kanta oli vuoden 2011 lopussa 49 mrd. euroa. Kanta kasvoi vuoden aikana lähes 4 mrd. euroa eli 8% . Vuoden 2010 loppupuolella supistunut kanta suureni tasaisesti koko vuoden (Kuvio 16). Finanssialan Keskusliiton pankinjohtajille tekemän kyselyn¹⁷ perusteella yritysten luotonkysynnän odotetaan kuitenkin heikenevän vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä. Kyselyssä arvioitiin yritysten lainanoton keskittyvän käyttöpääoman hankintaan ja rahoituksen uudelleen-

järjestelyihin. Sen sijaan uusiin investointeihin ei rahoitusta kysytä.

Kuvio 16. Suomen yrityslainakanta ja sen kuukausimuutos

Vuoden 2011 lopussa 61% yritysten lainakannan lainoista oli alkuperäiseltä maturiteetiltaan yli 5 vuoden, 29% yli 1 vuoden ja enintään 5 vuoden ja 10% enintään 1 vuoden. Maturiteetiltaan yli 1 vuoden lainat kasvoivat lainakannassa vuoden aikana.

Yrityslainakanta koostuu pääosin kertaluonteisista lainoista, joita oli kannassa vuoden 2011 lopussa 45 mrd. euron arvosta. Kertaluonteisten lainojen lisäksi pankit myöntävät yrityksille tili- ja korttiluottoja, jotka ovat kesäkuusta 2010 lähtien kattaneet tilastoinnissa myös valmiusluottolimitit. Tili- ja korttiluottoja vuoden lopussa oli vajaa 3,5 mrd. euroa.

Vuoden 2012 aikana suomalaisten yritysten vuoden 2011 lopun kertaluonteisten lainojen kannasta eräännyttyä 8,6 mrd. euroa eli 17% . Vuoden sisään eräännytyistä lainoista 58% on alkuperäiseltä maturiteetiltaan enintään 1 vuoden lainoja. Seuraavan kahden vuoden aikana lainakannasta eräännyttyä lainoja 11 mrd. euron arvosta eli 24% (Taulukko 2). Vuoden 2010 lopun eräännyntilanteeseen verrattuna ei ole nähtävissä suuria muutoksia.

¹⁷ Finanssialan Keskusliitto (joulukuu 2011) Pankkibarometri.

Taulukko 2. Yritysten lainakannan erääntyminen alkuperäisen maturiteetin mukaan vuoden 2011 lopussa, milj. euroa

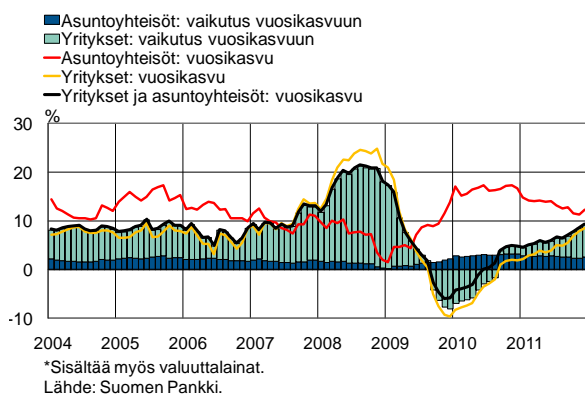
		Alkuperäinen maturiteetti			Yhteensä
		Enintään 1 vuosi	1–5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Jäljellä oleva maturiteetti	Enintään 1 vuosi	3 871	2 468	898	7 237
	1–2 vuotta		2 126	1 314	3 440
	Yli 2 vuotta		8 490	25 945	34 435
Yhteensä		3 871	13 084	28 157	45 112

Lähde: Suomen Pankki.

Yrityslainakannan kertaluonteisista lainoista oli vuoden 2011 lopussa syndikoituja 6 mrd. euroa eli 13 % lainakannasta. Syndikoitujen yrityslainojen kanta kasvoi vuoden aikana 1 mrd. eurolla. Syndikoidun lainakannan keskiporko oli 3,09 %, mikä oli 0,3 prosenttiyksikköä korkeampi kuin ei-syndikoidun lainakannan.

Suomen luottolaitosten suomalaisille yrityksille ja asuntoyhteisöille myöntämien lainojen vuosikasvu nopeutui vuonna 2011. Vuosikasvun käytyä finanssi-kriisin myötävaikutuksesta hitaimmillaan –10 prosen-tissa alkuvuodesta 2010 kasvu alkoi kiihtyä uudelleen. Keskimääräinen vuosikasvu vuonna 2011 oli 6,5 %, kun se vuotta aiemmin oli 0,3 %. Joulukuussa 2011 yrityslainakannan kasvu nopeutui 8,5 prosenttiin. Vuosina 2004–2008 yrityslainakanta kasvoi vuodessa keskimäärin 11 % (Kuvio 17).

Kuvio 17. Yrityslainakannan vuosikasvu Suomessa

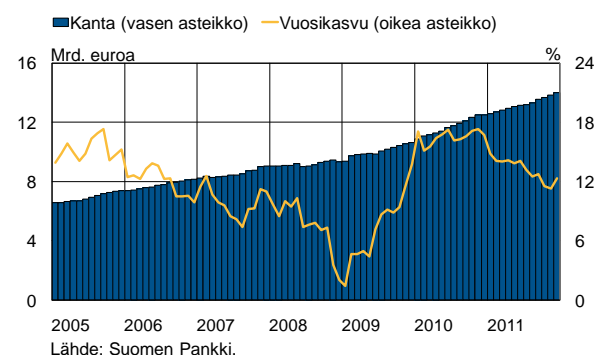

Asuntoyhteisöjen lainakanta alkoi kasvaa voimakkaasti vuonna 2009 valtion tukeman asuinrakentamisen vetämänä. Vuonna 2010 asuntoyhteisöjen lainakannan

vuosikasvu oli keskimäärin 16,5 % ja vuonna 2011 vielä 13,2 %. Vuosina 2010–2011 asuntoyhteisöjen vahvalla vuosikasvulla oli keskimäärin vajaan 3 prosenttiyksikön positiivinen vaikutus yritys- ja asuinyhteisölainakannan vuosikasvuun. Yrityslainojen vuosikasvun vaikutus yritys- ja asuinyhteisölainakannan vuosikasvuun suureni koko vuoden 2011.

Asuntoyhteisöjen lainakanta oli vuoden 2011 lopussa 14 mrd. euroa. Vuoden aikana kanta suureni 1,5 mrd. euroa, ja joulukuussa kannan vuosikasvu oli 12,3 %, vaikkakin hidastuva (Kuvio 18). Lainoista yli 90 prosentissa alkuperäinen maturiteetti on yli 5 vuotta ja yli 80 % on vakuudellisia. Kannan keskiporko oli 2,70 % joulukuussa 2011. Vuoden aikana asuntoyhteisöt solmivat uusia lainasopimuksia kuukaudessa keskimäärin 0,8 mrd. eurolla ja uusien lainasopimusten keskiporko oli 2,52 %.

Kuvio 18. Asuntoyhteisöjen lainakanta ja sen vuosikasvu

Vuonna 2011 yritykset ja asuntoyhteisöt solmivat uusia kertaluonteisia lainasopimuksia 37 mrd. euron arvosta, mistä vajaan 30 mrd. euroa, eli 80 %, oli yli yhden miljoonan euron yrityslainoja. Vuoden aikana solmittujen yrityslainojen määrä oli viimeksi yhtä pieni vuonna 2006, jolloin lainoja otettiin 34,4 mrd. euron arvosta.

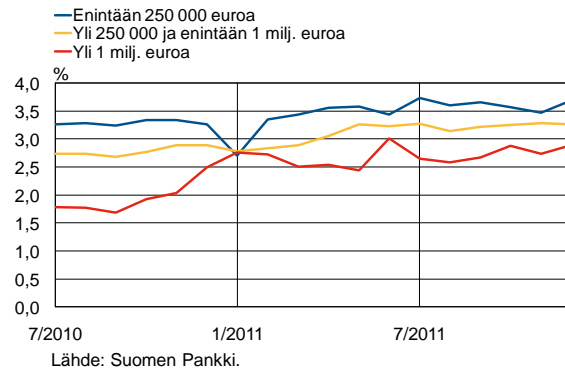
Vuonna 2011 eniten uusia kertaluonteisia yritys-lainasopimuksia solmivat palvelualat¹⁸, yhteensä 12 mrd. euroa keskipörillä 2,96 %. Seuraavaksi eniten eli 11 mrd. euron verran uusia yritys-lainasopimuksia solmi jalostus keskipörillä 2,96 % sekä kolmanneksi eniten talonrakentaminen ja kiinteistöala, 7 mrd. euroa keskipörillä 2,73 %.

Uudistetun tiedonkeruun ansiosta yritysten uudet kertaluottosopimukset voidaan jakaa entistä tarkempiin kokoluokkiin: lainan koko enintään 250 000 euroa, 250 000 eurosta 1 milj. euroon ja yli 1 milj. euroa. Lisäksi joulukuusta 2011 lähtien pienin kokoluokka on jaettu kahteen mikrolainaluokkaan: enintään 50 000 euroa ja 50 000–250 000 euroa. Joulukuussa 2011 uusista yritys-lainasopimuksista yli 1 milj. euron lainoja oli 80 %, 250 000 euron – 1 milj. euron lainoja oli 9 %, 50 000–250 000 euron lainoja 7 % ja alle 50 000 euron mikrolainoja 4 %.

Yrityksille myönnettyjen euromääräisten lainojen keskimääräinen korko riippuu merkittävästi lainan koosta. Vuonna 2011 korkoero yli 1 milj. euron ja alle 250 000 euron suuruisen lainan välillä oli keskimäärin 0,78 % (Kuvio 19). Uuden, yli 1 milj. euron suuruisen, yritys-lainasopimuksen keskipörki oli 2,89 % joulukuussa 2011. Uusien yritys-lainasopimusten keskipörkit nousivat vuoden 2011 aikana vain vähän, keskimäärin 0,26 %. Vuotta aiemmin ennätysellisen alhaalla olleet korot nousivat voimakkaasti viitekorkojen nousun myötä.

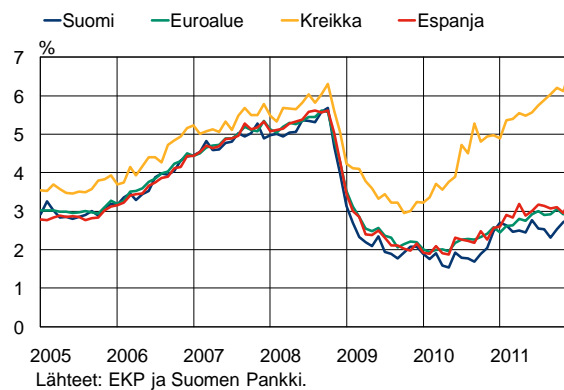
¹⁸ Toimialat jaoteltu neljään ryhmään toimialaluokitus TOL 2008:n kolmijaon mukaan sillä erotuksella, että talonrakentaminen, johon sisältyy kiinteistöalan toiminta, on eroteltu omaksi ryhmäksi.

Kuvio 19. Uusien yritys-lainasopimusten korot lainan koon mukaan

Suomessa uusien yritys-lainasopimusten korot olivat edelleen matalampia kuin euroalueella keskimäärin. Joulukuussa 2011 euroalueella yli 1 milj. euron uuden yritys-lainasopimuksen¹⁹ keskimääräinen sovittu vuosikorko oli 3,14 %, kun se Suomessa oli 2,82 %. Kreikan vastaava korko oli 6,64 %, ja onkin huomionarvoista, että vuoden 2008 jälkeen yritys-lainojen korkokehitys on euroalueen maissa eriytynyt entistä enemmän (Kuvio 20).

Kuvio 20. Yritys-lainojen korkokehitys euroalueella: koron kiinnitysajaltaan enintään 1 vuodeksi sidottujen, uusien yli miljoonan euron lainojen korkoja

¹⁹ Laina, jonka koron kiinnitysaika on enintään 1 vuosi.

2.4 Arvopaperisaamiset

Vuoden 2011 lopussa kotimaisten luottolaitosten arvopaperisaamisten tasearvo oli 63 mrd. euroa. Samaan aikaan kotimaisten sijoitusrahastojen (ml. rahamarkkinarahastot) arvopaperisaamisten arvo oli 54 mrd. euroa. Luottolaitosten arvopaperisalkun arvo kasvoi vuoden aikana liki 20 %, kun taas sijoitusrahastojen salkun koko pieneni 11 %.

Luottolaitosten 63 mrd. euron arvopaperisaamisista²⁰ 11 % oli osakkeita ja osuuksia. Noteerattujen osakkeiden paino arvopaperisalkussa on perinteisesti ollut pieni. Vuoden 2011 aikana tasearvo väheni 0,3 mrd. eurolla. Osin pudotus selittyi myynneillä, mutta valtaosin selityksenä on osakkeiden yleinen hinnan alentuminen. Noteeraamattomat osakkeet koostuivat suurelta osin eri konsernien sisäisistä omistusjärjestelyistä, eikä näiden osakkeiden tasearvoihin juuri tehty muutoksia vuoden aikana. Kasvava arvopaperierä ovat rahasto-osuudet, joiden kanta suureni vuoden aikana 19 % ja päättyi 1,8 mrd. euroon.

Valtaosin luottolaitosten arvopaperisalkku koostuu alkuperäiseltä juoksuajaltaan erimittaisista velkapapereista. Lyhytaikaisia, alle yhden vuoden mittaisia velkapapereita oli salkussa yhteensä 3,3 mrd. euron arvosta. Pitkäaikaisten, yli yhden vuoden velkapaperei-

²⁰ Luottolaitokset raportoivat Suomen Pankille arvopaperisalkunsa sisällön kuukausittain arvopaperikohtaisesti. Luottolaitoksen taseesta voi peräkkäisinä kuukausina poistua tai siihen voi ilmaantua jokin arvopaperierä, tai sitten molemmissa taseissa olevaa arvopaperierää on voitu myydä, ostaa lisää tai on voitu pitäytyä aiemmassa omistuksessa. Suomen Pankki laskee kuukausittain jokaiselle taseen arvopaperille täydelliset rahoitustilinpidon mukaiset tilit. Periodin lopun kanta saadaan lisäämällä periodin alun kantaan virtatiedot, arvostusmuutokset ja muut muutokset.

den tasearvo oli 55 mrd. euroa, mikä on enemmän kuin kaikkien kotimaisten sijoitusrahastojen salkun yhteisarvo 54 mrd. euroa.

Taulukko 3. Luottolaitosten arvopaperisaamiset vuonna 2011, milj. euroa

	2010/12	Vuoden 2011 aikana			2011/12
	Kanta	Virrat	Valuuttakurssi-muutos	Hinnanmuutos	Kanta
Lyhytaikaiset velkapaperit	3 426	-98	4	-1	3 331
Pitkäaikaiset velkapaperit	44 090	9 672	59	722	54 543
Noteeratut osakkeet	1 381	294	0	-658	1 018
Noteeraamattomat osakkeet	4 351	389	0	-18	4 722
Sijoitusrahasto-osuudet	1 488	369	5	-100	1 763
Arvopaperisaamiset yhteensä	54 737	10 724	68	-55	65 376

Lähde: Suomen Pankki.

Pitkäaikaisten velkapapereiden kanta kasvoi vuoden 2010 lopun 44 mrd. eurosta 24 % eli liki 55 mrd. euroon. Netto-ostoja toteutettiin 10 mrd. eurolla, ja kannan arvo kasvoi positiivisen arvostusmuutoksen myötä noin miljardi euroa.

Nettomääräisesti pitkä- ja lyhytaikaisia velkakirjalainoja hankittiin 10 mrd. eurolla, mutta nettoluku yksin ei kerro luottolaitosten arvopaperikaupan vaihdosta mitään.

Summattaessa vuoden ajalta taseen poikkileikkaukset on mahdollisuus saada käsitys arvopaperikaupan volyymeista. Kun arvopaperikauppaa käydään kaikkina pankkipäivinä, tilaston avulla voidaan tutkia kauppojen määriä vain kunkin kuukauden lopun tilanteesta.

Kauppojen määrän kuvaajaksi valittiin bruttomääräiset uudet ostot ja tätä lukua verrattiin vuoden alun kantaan. Vuoden alun kanta oli 48 mrd. euroa ja vuoden aikaiset brutto-ostot olivat 84 mrd. euroa, joten ostojen myötä alkukanta vaihtui 1,8 kertaa.

Lisättäessä arvopapereihin uudeksi ulottuvuudeksi liikkeeseenlaskijan kotimaa kannan vaihdon suuri suhdeluku kertoo, minkä valtioiden papereilla kauppa yleisimmin käytiin. Luottolaitosten taseessa olevien velkapapereiden kannalta merkittävistä maista suurimman indeksiarvon sai kotimaa. Velkapapereiden

kanta vuoden 2011 alussa oli 6,6 mrd. euroa, ja vuoden aikana kotimaisia velkapapereita ostettiin bruttomääräisesti 17 mrd. eurolla. Indeksien pisteluvuksi saatiin 2,5.

Keskiarvoa suurempi vaihto oli myös tanskalaisilla, ranskalaisilla, saksalaisilla ja hollantilaisilla velkapapereilla. Heikoimman pisteluvun arvopaperisalkun merkittävistä maista saivat espanjalaiset paperit, joiden indeksin pisteluku oli 0,1.

Kotimaiset luottolaitokset ovat sijoittaneet lähinnä EU-maissa olevien liikkeeseenlaskijoiden velkapapereihin, sillä EU-maiden ulkopuoliset velkapaperisaamiset koko kannasta ovat vain 5 %. Merkittävimmiksi maiksi velkapapereiden kaupankäynnin kannalta nousivat Tanska ja Ruotsi yhteensä 32 mrd. eurolla.

Taulukko 4. Luottolaitosten arvopaperisalkun velkapaperit liikkeeseenlaskijan kotimaan mukaan, milj. euroa

	2010/12	2011/12
Kotimaa	6 601	8 089
Muu euroalue	10 762	12 011
Muut EU-maat	28 038	34 757
Muut kuin EU-maat	2 115	3 016
Kaikkiaan	47 517	57 873

Lähde: Suomen Pankki.

Vaikka muut EU-maat olivat tärkeimmät liikkeeseenlaskijat, valuutoittain tarkasteltuna ylivoimaisesti suurin valuutta oli euro. Euromääräisten pitkien velkapapereiden kanta oli 38 mrd. euroa eli 70 % koko kannasta. Muiden EU-valuuttojen määräisten velkapapereiden osuus koko kannasta oli 29 %, ja näiden lainojen tasearvo euroiksi muunnettuna oli 16 mrd. euroa. Muiden kuin EU-valuuttojen määräisten velkapapereiden kanta oli vain noin yhden prosentin suuruinen. Valuuttakurssiriski kohdistuu siten 30 prosenttiin pitkistä velkapaperisaamisista. Muiden valuuttojen kuin euron määräisistä velkapapereista selvästi merkittävimmät ovat Tanskan kruunun ja Ruotsin kruunun määräiset. Niiden yhteenlaskettu paino koko muiden kuin euron määräisistä velkapapereista on 96 %.

Suurin luottolaitosten hallussa olevien pitkäaikaisien velkapapereiden liikkeeseenlaskijoiden sektori on luottolaitokset. Luottolaitosten paino koko pitkien arvopapereiden kannasta säilyi reiluna 70 prosenttina. Kotimaisten luottolaitosten hallussa olleiden muiden luottolaitosten liikkeeseen laskemien velkapapereiden arvo oli vuoden 2011 lopussa 41 mrd. euroa.

Vuoden aikana suhteellista osuuttaan kasvattivat julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat pitkät velkapaperit. Niiden arvo kasvoi vuoden 2010 lopun 7,0 mrd. eurosta 9,8 mrd. euroon. Loput papereiden liikkeeseenlaskijoista olivat yrityksiä (1,2 mrd. euroa) ja muita rahoituslaitoksia (3,0 mrd. euroa).

Luottolaitosten sijoitukset pitkäaikaisiin muiden kuin EU-maiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskeisiin velkapapereihin olivat 5 % koko julkisyhteisöjen velkajirjojen kannasta (0,5 mrd. euroa). EU-alueen sisällä sijoitukset jakaantuivat liki tasan Suomen (3,1 mrd. euroa), muiden euromaiden (3,0 mrd. euroa) ja euromaihin kuulumattomien EU-maiden (3,3 mrd. euroa) kesken. Euromaiden sisällä sijoitukset ns. GIIPS-maiden julkisyhteisöjen velkapapereihin olivat vain vajaat 12 milj. euroa, kun näitä sijoituksia vuoden 2010 lopussa oli 126 milj. euroa.

Luottolaitosten hallussa oli vuoden 2011 lopussa seitsemäntoista eri EU-maan julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemia pitkäaikaisia velkapapereita. Vuoden aikana yhdeksän eri valtion julkisyhteisön arvopaperien tasearvo laski nettomyyntien ja arvostusmuutosten takia. Näistä kolmen suurimman (Saksa, Ruotsi ja Belgia) tasearvo pieneni yhteensä 1,4 mrd. eurolla. Kahdeksan EU-maan julkisyhteisöjen arvopapereiden tasearvo kasvoi netto-ostojen ja arvostusmuutosten takia. Näistä kolmen suurimman (Tanska, Suomi ja Ranska) yhteenlaskettu tasearvo kasvoi 3,3 mrd. eurolla.

3 Talletukset ja muu varainhankinta

3.1 Yleisön talletukset osana luottolaitosten varainhankintaa

Yleisön talletuskannan kasvuvauhti kiihtyi vuonna 2011. Kasvu oli Suomessa selvästi nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin. Talletuskannan keskikorko nousi hieman.

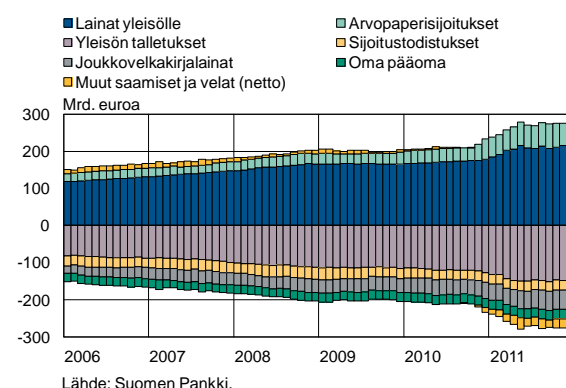
Luottolaitokset rahoittavat luotonantonsa ottamalla vastaan talletuksia sekä laskemalla liikkeeseen sijoitustodistuksia tai velkakirjalainoja. Lisäksi luotonantoa voidaan rahoittaa hankkimalla oman pääoman ehtoista rahoitusta esimerkiksi osakeanneilla. Vuoden 2011 lopussa Suomessa toimivilla luottolaitoksilla oli velkaa yhteensä 631 mrd. euroa. Velasta 24 % koostui yleisön talletuksista²¹. Sijoitustodistusten ja liikkeeseen laskettujen velkakirjojen osuus oli 13 % ja oman pääoman osuus 4 %. Taseen suurin velkaerä oli muut velat, joiden osuus oli vuoden lopussa 60 % luottolaitosten yhteenlasketusta velasta (Kuvio 21). Muut velat koostuvat pääosin rahalaitosten välisistä talletuksista sekä johdannaisista, joiden tasearvojen vaihtelut näkyvät herkästi luottolaitosten taseissa – sekä niiden saamis- että velkapuolella. Johdannaissaamiset ja -velat nettoutuvat yleensä lähes nollaan.

Yksittäisten luottolaitosten rahoitusrakenteet ovat erilaisia luottolaitoksen toiminnan luonteen ja konsernirakenteen mukaan. Yleisön talletuksia saavat vas-

²¹ Yleisön talletuksiin luetaan mukaan kotitalouksien, yritysten ja julkisyhteisöjen sekä muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten talletukset.

taanottaa vain talletuspankkiluvan saaneet luottolaitokset. Muut luottolaitokset²² hankkivat rahoituksen muita kanavia pitkin (ks. luku 3.3). Lukumääräisesti suuri osa Suomessa toimivista luottolaitoksista on osa isompaa pankkikonsernia tai -ryhmää, mikä mahdollistaa konsernin sisäisen varainhankinnan joko suomalaiselta tai ulkomaiselta emoyhtiöltä tai muilta konserniin kuuluvilta yhtiöiltä. Konsernin sisäisten erien osuus oli vuoden 2011 lopussa 24 % luottolaitosten kokonaisvelasta.

Kuvio 21. Luottolaitosten varainhankinta ja varojen sijoittaminen

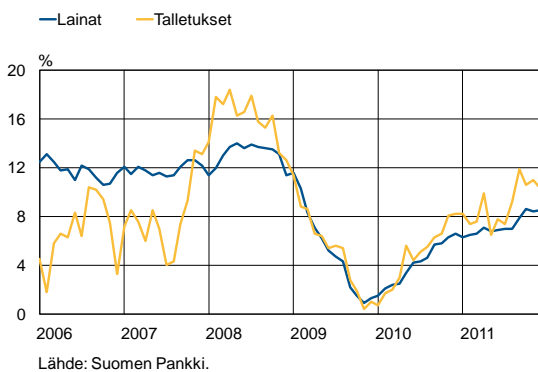
Luottolaitosten varainhankinnan tarpeeseen vaikuttaa olennaisesti lainakannan kasvuvauhti. Suomessa yleisön lainakanta kasvoi noin 11–14 prosentin vuosivauhdilla vuosina 2003–2008. Yhdysvaltojen asunto- ja rahoitusmarkkinoiden ongelmista alkaneen kansainvälisen finanssikriisin seurauksena kasvuvauhti alkoi hidastua vuoden 2008 lopussa ja lähes pysähtyi vuoden 2009 lopulla. Akuutin kriisivaiheen jälkeen vuonna 2010 kasvuvauhti nopeutui, ja vuoden 2011 aikana se kiihtyi edelleen. Suomen luottolaitosten euroalueen

²² Muihin luottolaitoksiin kuuluvat mm. asuntoluottopankit, Kuntarahoitus, luottokorttiyhtiöt sekä luottolaitosluvan saaneet rahoitusyhtiöt.

yleisölle myöntämien lainojen kanta (mukaan lukien valuuttalainat) oli joulukuun lopussa 187 mrd. euroa (ks. luku 2.1).

Yleisön talletuskannan vuosikasvu oli lainakannan kasvua selvästi hitaampaa ennen vuotta 2008, jolloin talletuskanta alkoi kasvaa rajusti. Rahoitusmarkkinoiden turbulenssi ajoi etenkin kotitaloudet siirtämään varojaan epävarmoiksi koetuista sijoituskohteista turvallisempiin pankkitalletuksiin, joiden korot olivat lisäksi olleet nousussa jo parin vuoden ajan. Vuosina 2009 ja 2010 yleisön laina- ja talletuskannan vuosikasvut pysyttelivät hyvin lähellä toisiaan, kunnes talletuskanta vuoden 2010 loppupuolella alkoi taas kasvaa lainakantaa nopeammin. Sama kehitys jatkui vuonna 2011 (Kuvio 22). Vuoden lopussa yleisön talletukset kattoivat 84 % talletuspankkien luotonannosta yleisölle.

Kuvio 22. Yleisön laina- ja talletuskannan vuosikasvu

Yleisön talletuskanta oli joulukuun 2011 lopussa 129 mrd. euroa²³, mistä kotitalouksien²⁴ talletusten osuus oli 65 %. Yritysten²⁵ talletusten osuus oli 21 %, jul-

²³ Euroalueen yleisön talletukset (ml. muut kuin euromääräiset talletukset) Suomen luottolaitoksissa.

²⁴ Kotitaloudet sisältävät myös kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (KPVTY:t), joiden talletusten osuus on noin 4 % kotitaloussektorin talletuskannasta.

²⁵ Yritykset sisältävät myös asuntoyhteisöt, joiden talletuskannan osuus on noin 5 % yrityssektorin talletuskannasta.

kisyhteisöjen talletusten osuus 8 % ja rahoitus- ja vakuutuslaitosten talletusten osuus 6 %. Talletukset ovat kotitalouksien merkittävin rahoitusvarallisuuserä, kun taas muiden sektoreiden rahoitusvaroista talletukset muodostavat alle kymmenesosan.²⁶

Yleisön talletuksista noin 60 % on yön yli -talletuksia, käytännössä lähinnä käyttelytilejä. Määräaikaistalletusten osuus on noin 28 % ja muiden talletusten²⁷ noin 12 %. Yleisön talletuksista (ilman yön yli -talletuksia) 74 % oli vuoden lopussa alkuperäiseltä maturiteetiltaan enintään yhden vuoden mittaisia.

Suomen rahalaitoksiin tehtyjen talletusten osuus koko euroalueen rahalaitossektorin euroalueelta vastaanottamista talletuksista oli vuoden 2011 lopussa 1,2 %. Yleisön talletuskannan vuosikasvu on kuitenkin ollut Suomessa vuosina 2010 ja 2011 nopeampaa kuin talletuskannan kasvu euroalueella keskimäärin. Vuonna 2011 yleisön talletuskanta kasvoi Suomessa keskimäärin 9,0 %; euroalueella vuosikasvu oli keskimäärin 3,4 %. Suomessa suhteellisesti eniten kasvoivat rahoitus- ja vakuutuslaitosten talletukset sekä loppuvuodesta myös julkisyhteisöjen talletukset. Näiden sektoreiden talletuskannan kasvuun vaikuttavat erityisesti reposopimukset, joita on tyypillisesti tehty rahalaitossektoriin kuuluvien vastapuolien kanssa. Vuoden 2010 loppupuolelta alkaen reposopimuksia on kuitenkin tehty yhä enemmän myös yleisöön luettavien sektoreiden kanssa.

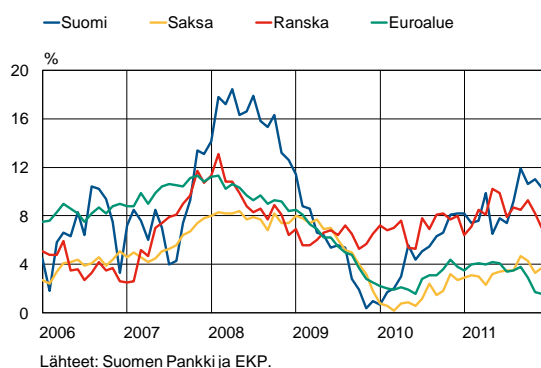
Suomessa talletuskannan kasvuvauhti kiihtyi vuoden 2011 loppupuolella, kun taas euroalueella keskimäärin kasvu hidastui vuoden loppua kohden. Euroalueen suurista maista etenkin Saksassa, Italiassa ja Espanjassa yleisön talletuskannan vuosikasvu on ollut hyvin vaatimatonta – Italiassa ja Espanjassa vuoden

²⁶ Tilastokeskus: rahoitustilinpito.

²⁷ Muut talletukset ovat pääosin irtisanomisehtoisia talletuksia, joihin liittyy varojen kertanostorajoitteita tai muita kustannuksia. Myös repo-myyntit on tässä yhdistetty muihin talletuksiin.

2011 viimeisellä neljänneksellä jopa negatiivista (Kuvio 23).

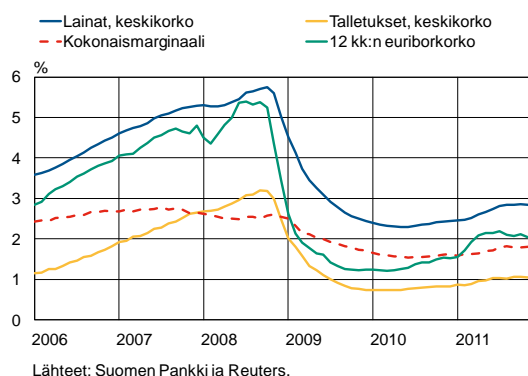
Kuvio 23. Yleisön talletuskannan vuosikasvu Suomessa ja eräissä euroalueen maissa

Talletuskannan keskiporolla on suuri vaikutus pankkien varainhankinnan kustannuksiin sekä laina- ja talletuskannan väliseen korkoeroon eli ns. kokonaismarginaaliin. Rahoitusmarkkinakriisin seurauksena yleisön lainakannan korot laskivat markkinakorkojen tavoin voimakkaasti vuonna 2009 ja pysyivät alhaisina vuonna 2010 (ks. luku 2.1). Koska yleisön talletuksista valtaosa on matalakorkoisia käyttelytilejä, on niiden koroissa vähemmän laskuvaraa kuin lainakoroissa. Tämä johti kokonaismarginaalin supistumiseen.

Pienimmillään marginaali oli noin 1,5 prosenttiyksikössä kesäkuussa 2010. Vuonna 2011 yleisön laina- ja talletuskantojen keskiporot alkoivat kuitenkin taas hieman nousta. Lainakannan korko nousi talletuskannan keskiporkkoa nopeammin, mikä käänsi myös kokonaismarginaalin kasvuun. Talletuskannan keskiporkko oli vuoden 2011 lopussa 1,01 %, ja laina- ja talletuskannan kokonaismarginaali oli 1,8 prosenttiyksikköä (Kuvio 24).

Kuvio 24. Yleisön laina- ja talletuskannan keskiporot sekä kokonaismarginaali

3.2 Kotitalouksien talletukset

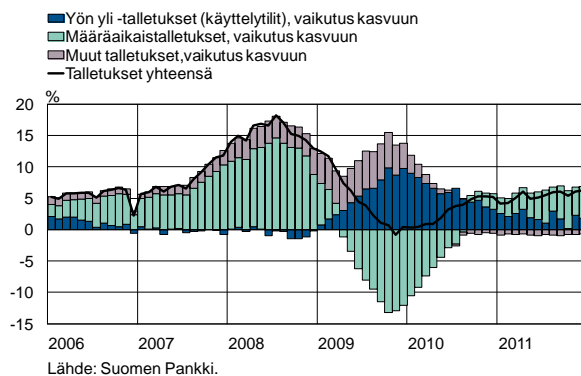
Kotitalouksien talletuskannan kasvu oli vakaata vuonna 2011. Yön yli -talletusten kasvuvauhti hiipui hieman edellisvuotisesta. Määräaikaistalletusten vuosikasvu puolestaan kiihtyi. Talletuskorot nousivat alkuvuonna, mutta laskivat loppuvuodesta markkinakorkojen laskun myötä.

Talletukset ovat kotitalouksien suurin rahoitusvarallisuuserä. Tilastokeskuksen rahoitustilinpidon mukaan reilu kolmannes suomalaisten kotitalouksien rahoitusvarallisuudesta on talletuksia. Vuoden 2011 lopussa suomalaisten kotitalouksien talletuskanta oli 79 mrd. euroa. Talletuksista noin puolet oli yön yli -talletuksia eli ns. käyttelytilejä. Määräaikaistalletusten osuus oli noin 30 %, ja loput talletukset olivat muita, irtisanomisehtoisia talletuksia.

Kotitalouksien talletuskanta kasvoi vuosina 2003–2006 noin 5–6 prosentin vuosivauhtia. Kasvuvauhti kiihtyi vuoden 2007 lopulla rahoitusmarkkinakriisin myötä: vuoden 2008 aikana kotitaloudet tallettivat Suomen rahalaitoksiin nettomääräisesti 8,5 mrd. euroa. Vastaavasti sijoitusrahastoista ja osakesijoituksista

vedettiin varoja pois lähes 6 mrd. euron edestä.²⁸ Talletusten – etenkin määräaikaistalletusten – houkuttelevuutta sijoituskohteena lisäsivät myös markkinakorkojen nousu sekä hyvät korkotarjoukset. Vuonna 2008 kotitalouksien talletuskanta kasvoi keskimäärin yli 15 prosentin vuosivauhtia. Markkinatilanne alkoi kuitenkin rauhoittua, ja talletuskannan vuosikasvu hidastui vuoden 2009 loppua kohden. Markkinakorkojen nopean laskun myötä etenkin määräaikaistalletuksista virtasi rahaa pois. Vuoden 2010 lopussa talletuskannan kasvuvauhti alkoi taas nopeutua Euroopan velkakriisin luoman taloudellisen epävarmuuden lisääntyessä. Joulukuussa 2011 vuosikasvu oli 6,2 %.

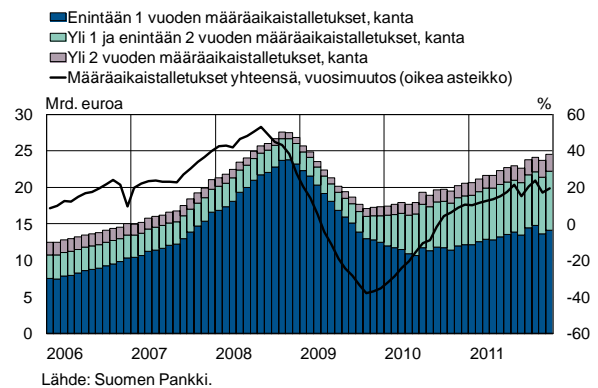
Kuvio 25. Kotitalouksien talletuskannan vuosikasvu

Kotitalouksien talletuskannan vuosikasvuun vaikutti vuonna 2011 eniten määräaikaistalletusten vuosikasvu (Kuvio 25). Etenkin yli 2 vuoden määräaikaistalletusten kannan vuosikasvu kiihtyi vuoden loppua kohden. Kotitalouksien määräaikaistalletuksista noin 40 % on alkuperäiseltä maturiteetiltaan yli vuoden mittaisia (Kuvio 26).

²⁸ Tilastokeskus: rahoitustilinpito.

Kuvio 26. Kotitalouksien määräaikaistalletukset

Finanssialan Keskusliiton pankkibarometrikyselyyn vastanneista pankinjohtajista 76 % odotti joulukuussa 2011 talletusten suosion olevan kasvussa. Sen sijaan riskipitoisemmat sijoituskohteet, kuten osakkeet ja sijoitusrahastot, ovat kyselyn mukaan menettäneet kiinnostavuuttaan. Myös kiinteistöjen ja asuntojen houkuttelevuus kotitalouksien sijoituskohteena on vähenemässä. Säästö- ja eläkevakuutusten sekä PS-tilien suosio on pysynyt lähes ennallaan.²⁹

Kotitalouksien talletuksista suurin osa on kiinteäkorkoisia. Vuoden 2011 lopussa kiinteäkorkoisten talletusten osuus oli 56 %. Määräaikaistalletuksista peräti 93 % oli kiinteäkorkoisia. Yli 2 vuoden määräaikaistalletuksista noin viidennes oli ns. strukturoituja talletuksia, jotka koostuvat matalakorkoisesta talletusosuudesta ja mahdollista lisätuottoa varten räätälöidystä lisätuotto-osasta. Talletukselle voi saada hyvänkin tuoton, jos esimerkiksi indeksi, osakekori tai johdannainen, johon korko on sidottu, kehittyi suotuisasti. Vuoden 2011 aikana strukturoitujen talletusten osuus pieni; vielä joulukuussa 2010 niiden osuus yli kahden vuoden määräaikaistalletuksista oli 31 %.

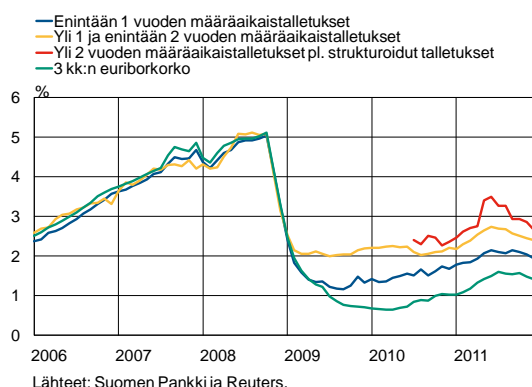
Kotitalouksien talletuksista 36 prosentissa korko oli vuoden 2011 lopussa sidottu pankkien omiin viitekorkoihin. Osuus pieni hiukan vuoden aikana. Euri-

²⁹ Finanssialan Keskusliitto: Pankkibarometri IV/2011.

borkorkoihin sidottujen talletuskorkojen osuus oli 6 %, ja loput talletuskorot oli sidottu muihin korkoihin.

Kotitalouksien talletuskannan keskiporko nousi hieman vuoden 2011 aikana. Vuoden lopussa se oli 1,05 %. Eniten ovat nousseet määräaikaistalletusten korot. Uusien määräaikaistalletusten korot ovat viime vuosina eriytyneet markkinakoroista; etenkin pidempien määräaikaistalletusten korot ovat nousseet selvästi euriborkorkojen yläpuolelle. Tosin vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä määräaikaistalletusten korot tulivat hieman alas markkinakorkojen laskun myötä. Uusien, enintään 1 vuoden määräaikaistalletusten keskiporko oli joulukuussa 1,95 %. Yli 1 ja enintään 2 vuoden määräaikaistalletusten keskiporko oli 2,41 % ja yli 2 vuoden määräaikaistalletusten keskiporko 2,67 % (Kuvio 27).³⁰

Kuvio 27. Kotitalouksien uusien määräaikaistalletusten keskiporkot

Kotitalouksilla (ilman kotitalouksia palvelevia voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä) oli vuoden 2011 lopussa yhteensä 16 037 008 talletustiliä Suomen luottolaitoksissa. Luku sisältää myös tilit, joiden saldo oli vuoden lopussa nolla.

³⁰ Yli 2 vuoden määräaikaistalletuksista on jätetty pois strukturoidut talletukset, koska niistä on sopimuksentekohetkellä tiedossa vain matalakorkoisen talletusosuuden korko. Tieto on saatavilla kesäkuusta 2010 lähtien.

3.3 Velkapaperit osana luottolaitosten varainhankintaa

Luottolaitosten alkuperäiseltä juoksuajaltaan pitkien velkapapereiden kanta kasvoi voimakkaasti vuoden 2011 aikana. Vuoden 2010 lopussa joukkovelkakirjojen tasearvo oli 43 mrd. euroa ja vuoden 2011 lopussa 54 mrd. euroa.

Kaikki luottolaitokset myöntävät lainoja, mutta varainhankinnassa niiden välillä saattaa olla merkittäviä eroja. Perinteisten talletuspankkien varainhankinnasta merkittävä osa katetaan ottamalla vastaan yleisön talletuksia (ks. luku 3.1). Lisäksi talletuspankit voivat laskea liikkeeseen velkapapereita.

Sen sijaan luottoyhteisöiksi luokitellut institutionaaliset yksiköt eivät saa ottaa vastaan talletuksia, vaan niiden varainhankinta katetaan laskemalla liikkeeseen velkapapereita. Luottoyhteisö voi olla myös konsernirakenteen sisäinen erityisyksikkö, jonka rahoitus voidaan hoitaa konsernin sisäisellä rahoituksella. Suomessa toimivista kahdestakymmenestä luottoyhteisöstä viidellä oli taseessaan liikkeeseen laskettuja velkapapereita.

Kun luottolaitosten liikkeeseen laskemien lyhyt- ja pitkäaikaisten velkapapereiden yhteenlaskettu kanta vuoden 2011 lopussa oli 80 mrd. euroa, niin luottoyhteisöjen osuus tästä oli 31 mrd. euroa ja talletuspankkien 49 mrd. euroa. Luottoyhteisöjen liikkeeseen laskemien velkapapereiden tasearvo kasvoi 5,4 mrd. euroa ja talletuspankkien 6,3 mrd. euroa.

Vuoden 2011 lopussa Suomen Pankkiin raportoi 327 luottolaitosta taseensa, ja näistä 49:n taseessa oli liikkeeseen laskettuja velkapapereita. Kahdeksan eniten velkapapereita liikkeeseen laskenutta toimijaa vastaavat 97 % koko 80 mrd. euron velkapaperikan-

nasta. Samat kahdeksan suurinta toimijaa vastasivat vuoden 2010 lopun 69 mrd. euron velkapaperikannasta samalla prosenttiosuudella.

Liikkeeseen lasketut velkapaperit jaetaan alkuperäisen juoksuajan perusteella lyhyt- ja pitkäaikaisiin velkapapereihin. Lyhytaikaisten velkapapereiden alkuperäinen juoksu-aika on enintään yksi vuosi ja pitkäaikaisten yli vuosi. Lyhytaikaisia velkapapereita kutsutaan tässä luvussa sijoitustodistuksiksi ja pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoiksi.

3.3.1 Sijoitustodistukset

Sijoitustodistukset ovat normaalisti kuponkikorottomia, ja ne diskontataan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Vuoden 2011 lopussa sijoitustodistuksia oli viidentoista luottolaitoksen taseessa ja niiden yhteenlaskettu tasearvo oli 26 mrd. euroa.

Markkinat ovat voimakkaasti keskittyneet, sillä neljän suurimman toimijan osuus kaikista sijoitustodistuksista oli yli 90 %. Verrattuna vuoden 2010 loppuun sijoitustodistusten määrässä tai markkinoiden keskittyneisyydessä ei tapahtunut merkittävää muutosta.

Sijoitustodistuksista 55 % oli euromääräisiä, liki 40 % muiden EU-valuuttojen määräisiä ja loput viisi prosenttia muiden kuin EU-valuuttojen määräisiä. Lyhyen alkuperäisen juoksuajan takia sijoitustodistuksen nimellisvaluuttajakauma saattaa muuttua nopeasti. Kun vuoden 2010 lopussa yhdeksän prosenttia koko kannasta oli dollarimääräisiä, niin vuoden 2011 lopussa enää kolme prosenttia. Euro- ja puntamääräisten sijoitustodistusten paino koko kannasta kasvoi vuoden aikana 88 prosentista 94 prosenttiin.

Määritelmänsä mukaisesti koko vuoden 2010 lopun sijoitustodistusten kanta erääntyi vuoden aikana. Vuoden 2011 lopussa sijoitustodistusten kannan määrällä painotetun alkuperäisen juoksuajan keskiarvo oli

viisi ja puoli kuukautta. Vuotta aiemmin vastaava keskiarvo oli vajaat neljä ja puoli kuukautta.

Vuoden 2011 lopun sijoitustodistusten kannan määrällä painotetun jäljellä olevan juoksuajan keskiarvo muuttui edellisen vuoden 68 päivästä 79 päivään. Vuoden 2012 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana sijoitustodistuksia tulee erääntymään edellisen vuoden tapaan 20 mrd. euron edestä.

Taulukko 5. Luottolaitosten sijoitustodistusten kanta alkuperäisen ja jäljellä olevan juoksuajan mukaan vuosien 2010 ja 2011 lopussa, milj. euroa

	Alkuperäinen juoksu-aika		Jäljellä oleva juoksu-aika	
	2010/12	2011/12	2010/12	2011/12
Enintään 3 kk	6 396	4 817	20 205	19 768
3 kk ja enintään 6 kk	15 384	13 322	4 314	3 924
9 kk ja enintään 9 kk	1 266	3 350	631	1 530
9 kk ja enintään 12 kk	2 653	4 777	550	1 043
Kaikkiaan	25 701	26 266	25 701	26 266

Lähde: Suomen Pankki.

Sijoitustodistusten alkuperäinen juoksu-aika pidentyi edellisvuotisesta. Kun vuoden 2010 lopussa oli kannassa alkuperäiseltä juoksuajaltaan yli puolen vuoden mittaisia papereita 3,9 mrd. euron verran, oli vuoden 2011 lopussa vastaava kanta kaksinkertainen (8,1 mrd. euroa).

Luottolaitokset raportoivat kuukauden lopun arvopaperivelan Suomen Pankkiin arvopaperikohtaisesti. Raporttien pohjalta voidaan arvioida sijoitustodistusten liikkeeseenlaskun volyymin. Raporttitiedosta jäävät pois vain saman kuun aikana liikkeeseen lasketut ja erääntyneet paperit. Kun luottolaitosten sijoitustodistusten kanta vuoden 2010 lopussa oli 28 mrd. euroa ja kun vuoden aikana laskettiin liikkeeseen sijoitustodistuksia 98 mrd. euron arvosta, niin verrattuna lähtökantaan kanta uusiutui 3,8 kertaa.

3.3.2 Joukkovelkakirjat

Vuoden 2011 lopussa joukkovelkakirjoja oli 46 luottolaitoksen taseessa ja niiden yhteisarvo oli 54 mrd.

euroa. Tasearvo kasvoi 11 mrd. eurolla, sillä vuoden 2010 lopussa 54 luottolaitoksen joukkovelkakirjojen tasearvo oli 43 mrd. euroa. Vuoden lopussa katettujen joukkovelkakirjojen osuus koko joukkovelkakirjajankannasta oli 35 % eli 19 mrd. euroa. Tämä on 8 mrd. euroa enemmän kuin edellisvuoden lopussa.

Joukkovelkakirjoiksi luetaan alkuperäiseltä juoksuajaltaan yli yhden vuoden mittaiset velkapaperit. Kotimaisten luottolaitosten liikkeeseen laskemat velkapaperit ovat 95-prosenttisesti pääomavarmoja, eli paperin merkitsijä saa sijoittamansa pääoman takaisin.

Sen sijaan pitkäaikaisten velkapaperit poikkeavat suuresti sijoitukselle maksettavan koron suhteen. Perinteisen kiinteän kuponnikoron rinnalle on kehitetty erilaisia koronlaskentamalleja.

Taulukko 6. Joukkovelkakirjat korkotyypin mukaan

	2010/12	2011/12	2010/12	2011/12
	Milj. euroa	Milj. euroa	%	%
Kiinteäkorkoinen	20 259	31 504	47	58
Vaihtuvakorkoinen	16 002	10 982	37	20
Indeksisidonnainen	3 297	6 676	8	12
Nollakorkoinen	1 923	1 622	4	3
Porraskorkoinen	160	608	0	1
Tuntematon / Muu korko	1 206	2 546	3	5
Kaikki korkotyypit	42 847	53 938	100	100

Lähde: Suomen Pankki.

Kiinteä kuponnikorko oli vuoden 2011 lopussa yleisin koronmääräytymisperuste, ja sen suosio koronlaskentatapana vankistui. Vaihtuvasta korosta on siirrytty myös indeksisidonnaisiin korkoihin. Muiden laskentatapojen ja tuntemattoman osuus jää alle 10 prosenttiin koko kannasta.

Kotimaiset luottolaitokset laskevat liikkeeseen pitkäaikaiset velkapaperit pääasiassa muualla kuin kotimaassa. Suomen Pankki arvioi liikkeeseenlaskumaan raportoidun ISIN-koodin perusteella. Vuoden 2011 taseisiin kirjattujen pitkäaikaisten velkapapereiden liikkeeseenlaskuista 72 % tapahtui muulla euroalueella

(valtaosin Euroclear, Belgia), kotimaassa 12 % ja euroalueen ulkopuolella 16 %.

Luottolaitosten taseessa olevia pitkiä velkapapereita on laskettu liikkeeseen yhdeksäntoista eri valuutan määräisinä. Eniten papereista on euromääräisiä eli 61 % (33 mrd. euroa). Muiden EU-maiden valuuttojen määräisinä laskettiin liikkeeseen yhdeksän prosenttia (4,7 mrd. euroa). Tästä 4,1 mrd. euroa oli Ruotsin tai Tanskan kruunun määräisiä velkapapereita. Muiden kuin EU-valuuttojen määräisiä velkapapereita oli 30 % (16 mrd. euroa). Tästä 14 mrd. euroa oli jeni-, dollari- tai Sveitsin frangin määräisiä.

Vuoden 2011 lopussa liikkeessä olevien pitkäaikaisten velkapapereiden alkuperäinen keskimääräinen juoksu aika kannan koolla painottaen oli seitsemän vuotta. Vuotta aiemmin keskiarvo oli seitsemän ja puoli vuotta.

Vuoden 2011 lopun koko 54 mrd. euron velkapaperikannasta 34 mrd. euroa oli alkuperäiseltä juoksuajaltaan enintään viisi vuotta, 14 mrd. euroa viidestä enintään kymmeneen vuoteen ja loput 6 mrd. euroa päälle kymmenen vuotta.

Taulukko 7. Luottolaitosten liikkeessä olevien joukkovelkakirjojen jäljellä oleva juoksu aika, milj. euroa

	2010/12	2011/12
0-3 kk	904	1 012
3-6 kk	2 935	2 493
6-9 kk	2 006	2 625
9-12 kk	1 620	1 669
1-2 v	6 799	7 529
2-3 v	7 191	10 592
3-4 v	5 887	7 791
4-5 v	8 045	9 013
yli 5 v	7 460	11 216
	42 847	53 939

Lähde: Suomen Pankki.

Vuoden 2012 aikana pitkiä velkapapereita eräännytään lainaohjelman mukaan 7,8 mrd. euron edestä. Vuoden 2013 eräännytykset ovat samansuuruisia.

Joukkovelkakirjajankannan koolla painotettu jäljellä olevan juoksuajan keskiarvo vuoden 2011 lopussa oli

4,8 vuotta, kun edellisen vuoden lopun keskiarvo oli 5,1 vuotta.

Vuoden 2011 aikana erääntyi ohjelman mukaan kaikkiaan 773 joukkovelkakirjalainaa ja luottolaitokset maksoivat näistä sijoittajille 7,4 mrd. euroa. Tämän lisäksi luottolaitokset ostivat ennenaikaisesti markkinoilta myöhemmin erääntyviä omia joukkolainoja yhteensä 3,5 mrd. eurolla.

Luottolaitokset laskivat joukkovelkakirjoja liikkeeseen huomattavasti enemmän kuin niitä erääntyi. Koko vuonna liikkeeseenlaskuja tehtiin yhteensä 21 mrd. euron edestä. Ensimmäisen puolivuotisjakson aikana emissioita toteutettiin 13 mrd. euron ja jälkimmäisellä 7,9 mrd. euron edestä. Katettuja joukkovelkakirjoja laskettiin liikkeeseen vuoden aikana 9,7 mrd. euron edestä.

Liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista 65 % oli euromääräisiä, 8 % oli sidottu muun EU-maan valuuttaan ja 27 % muuhun kuin EU-valuuttaan. Merkittävimmät valuutat olivat dollari, jeni ja Sveitsin frangi, mutta liikkeeseenlaskuvaluuttoja olivat myös esim. Turkin liira, Brasilian real ja Etelä-Afrikan randi.

Vuoden aikana emittoitujen joukkovelkakirjojen kannan suuruudella painotettu alkuperäinen juoksuaika oli hieman alle kuusi vuotta. Alkuperäiseltä juoksuajaltaan yli kymmenen vuoden lainoja oli 5 %, ja 71 prosentilla juoksuaika oli vähemmän kuin viisi vuotta.

Vuoden 2011 aikana liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjoista liki 70 % oli kiinteäkorkoisia. Vaihtuvakorkoisia oli 15 % ja indeksisidonnaisia 8 %.

Kehikko 1. Pitkäaikaissäästämistileille sijoitettu 22 milj. euroa

Suomalaiset kotitaloudet ovat sijoittaneet pitkäaikaissäästämistileille noin 22 milj. euroa. Suurin osa säästöistä on sijoitettu kotimaisiin rahasto-osuuksiin.

Pitkäaikaissäästäminen (PS) on verohelpotuksilla tuettu eläkesäästämisen muoto ja vaihtoehtoinen säästämistapa vapaaehtoiselle (sijoitussidonnaiselle) eläkevakuutukselle. PS-säästäjä tekee rahatalletuksia ns. PS-tilille, josta varat sijoitetaan säästäjän valitsemiin sijoituskohteisiin. Vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen verrattuna pitkäaikaissäästäminen mahdollistaa PS-tilille säästettyjen varojen monipuolisemman sijoittamisen: varoja voidaan sijoittaa sijoitusrahastoihin, osakkeisiin ja velkapapereihin. Myös määräaikaistalletuksiin sijoittaminen on mahdollista. Lisäksi sijoituskohteita voi vaihtaa säästämisaikana PS-sopimuksen sallimissa rajoissa.

Pitkäaikaissäästäminen – kuten eläkevakuutussäästäminen – on sidottua säästämistä, eli säästövarat voi saada käyttöönsä ennen eläkeikää ainoastaan poikkeustapauksissa. PS-palveluntarjoaja voi kuitenkin vaihtaa, tai varat voi siirtää vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen. Pitkäaikaissäästämissopimuksen voi tehdä talletuspankin, sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön kanssa – tosin vuoden 2011 lopussa kaikki palveluntarjoajat olivat talletuspankkeja.

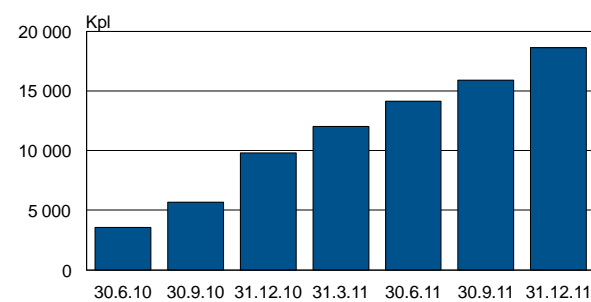
Pitkäaikaissäästäjä saa samat veroedut kuin vapaaehtoisena eläkevakuutuksen ottanut säästäjä; nykyisellä pääomatuloveroprosentilla maksimivähennyksen 1 600 euroa vuodessa saa, jos on vuoden aikana säästänyt PS-tilille yhteensä 5 000 euroa ja verotettavat pääomatulot ovat yli 50 000 euroa.³¹ Säästövarojen takaisin-

³¹ Pääomatulojen veroprosentti on 30 %. Yli 50 000 euron pääomatuloista veroprosentti on 32.

maksu voi alkaa, kun eläkelain mukainen alin eläkeikä täyttyy, jolloin sekä säästöistä että niille kertyneistä tuotoista pidetään voimassa olevan pääomatuloveroprosentin mukainen vero.

Laki pitkäaikaissäästämisestä³² astui voimaan vuoden 2010 alussa, ja palvelun tarjoaminen alkoi saman vuoden huhtikuussa. Suomalaiset kotitaloudet solmivat huhti-joulukuussa 2010 yhteensä 9 869 PS-sopimusta; vuonna 2011 sopimuksia tehtiin 9 014. Voimassa olevien pitkäaikaissäästämissopimusten lukumäärä oli joulukuun 2011 lopussa 18 644.³³

Kuvio 28. Pitkäaikaissäästämissopimusten lukumäärä

Lähde: Suomen Pankki.

Suomalaiset ovat sijoittaneet PS-tilille yhteensä noin 22 milj. euroa. Säästämisinnostus on tyypillisesti huipussaan vuoden viimeisellä neljänneksellä, kun säästäjät heräävät sijoittamaan vuotuisen maksimivähennyksen oikeuttavasta määrästä vielä uupuvat säästöt. Säästövarojen arvoa kasvattavat talletuksille ja joukkovelkakirjoille maksettavat korot sekä arvopapereiden markkina-arvojen muutokset. Markkina-arvojen muutokset voivat toki olla myös negatiivisia, jolloin ne

³² 1183/2009

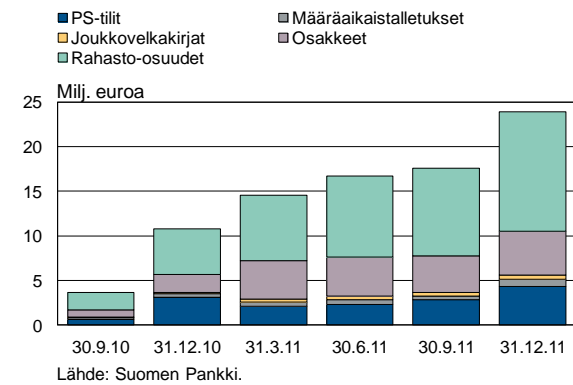
³³ Voimassa olevien sopimusten määrä on pienempi kuin uusien sopimusten, koska uudet sopimukset sisältävät myös myöhemmin lakanneet, irtisanotut ja peruutetut sopimukset.

pienentävät säästövarojen arvoa. Vuoden 2011 lopussa säästövarojen arvo oli noin 24 milj. euroa.³⁴

Säästövaroista suurin osa on sijoitettu sijoitusrahasto-osuuksiin. Vuoden 2011 lopussa rahasto-osuuksien osuus oli 56 % PS-säästövaroista. Rahasto-osuuksiin virtasi myös nettomääräisesti eniten säästövaroja vuonna 2011. Osakkeiden osuus pienentyi hiukan, mihin osaltaan vaikutti arvopapereiden hallussapitotapitot: noin kolmannes osakkeisiin vuoden 2011 aikana sijoitettujen säästövarojen arvosta sulsi pois saman vuoden aikana. Joulukuun 2011 lopussa osakkeisiin sijoitettujen varojen arvo oli 21 % PS-varoista. Määräaikaistalletusten ja joukkovelkakirjojen osuus oli noin 5 %. Säästövaroista 18 % oli PS-tileillä – mahdollisesti odottamassa sijoittamista muihin sijoituskohteisiin.

³⁴ Tässä on huomioitava, että toiselta PS-palveluntarjoajalta tai vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta siirretyt varat kasvattavat säästövarojen arvoa, mutta varojen siirto ilman niiden realisointia ei näy uusina säästöinä.

Kuvio 29. Pitkäaikaissäästövarat

Valtaosa (98 %) PS-säästövaroista on sijoitettu Suomeen. Osakesijoituksista pieni määrä on tehty muihin maihin – lähinnä EU-maihin – rekisteröityjen pörssi-yhtiöiden osakkeisiin. Myös muissa EU-maissa sijaitsevien sijoitusrahastojen rahasto-osuuksia on merkitty jonkin verran.

4 Sijoitusrahastot

4.1 Sijoitusrahastojen tase

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase vuoden 2011 lopussa oli 57 mrd. euroa. Tase pieneni 6,7 mrd. euroa sekä saamisten arvonalennuksen että sijoittajien rahasto-osuuksien lunastusten vuoksi.

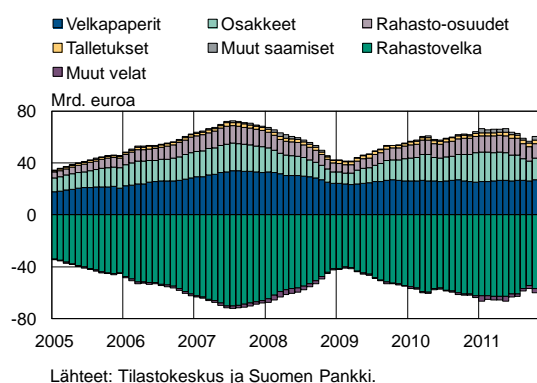
Maailmantalouden kasvunäkymien heikentyessä vuosi 2011 oli haastava arvopaperisijoittajalle. Inflaatiohuolet Intiassa ja levottomuudet Lähi-idän maissa pienensivät kehittyville markkinoille tehtyjen sijoitusten arvoja vuoden alkupuoliskolla. Japanin talouden voimakas taantuminen luonnonkatastrofin takia sekä ennusteet Kiinan vahvan kasvun hidastumisesta lähi-vuosina heikensivät Aasian markkinoiden näkymiä. Euroalueella julkisen talouden rahoitusongelmat ja niiden mukanaan tuoma epävarmuus vaikuttivat sijoitusvarallisuuden arvoihin voimakkaasti erityisesti kolmannella vuosineljänneksellä. Vaikka Yhdysvalloissa talouskehitys oli parempaa kuin Euroopassa, poliittinen epävarmuus näkyi myös siellä vuoden aikana rahoitusmarkkinoiden epäluottamuksen lisääntymisenä.

Arvopapereiden arvonalasku heijastui suoraan kotimaisten sijoitusrahastojen (ml. rahamarkkinarahastot)³⁵ taseeseen, joka pieneni vuoden 2011 aikana 6,7 mrd. euroa eli 57 mrd. euroon. Valtaosa arvonalaskusta aiheutui sijoitusrahastojen hallussa olevista osa-

³⁵ Suomen Pankki kerää kuukausittain arvopaperikohtaiset tasetiedot kaikilta Suomeen rekisteröidyiltä sijoitusrahastoilta ja erikoissijoitusrahastoilta (ml. rahamarkkinarahastot). Jäljempänä "kotimaiset sijoitusrahastot".

kesaamisista. Käänte oli merkittävä, sillä vuosien 2009 ja 2010 aikana yhteenlaskettu tase oli kasvanut 42 mrd. eurosta 64 mrd. euroon lähinnä arvopaperisijoitusten positiivisen arvonnousun siivittämänä (Kuvio 30). Taseen kokoa olivat lisäksi kasvattaneet sijoittajien positiiviset nettomerkinnot kotimaisiin sijoitusrahastoihin. Vuonna 2011 myös nettomerkinnot pienenivät 1,5 mrd. euron verran negatiivisiksi.

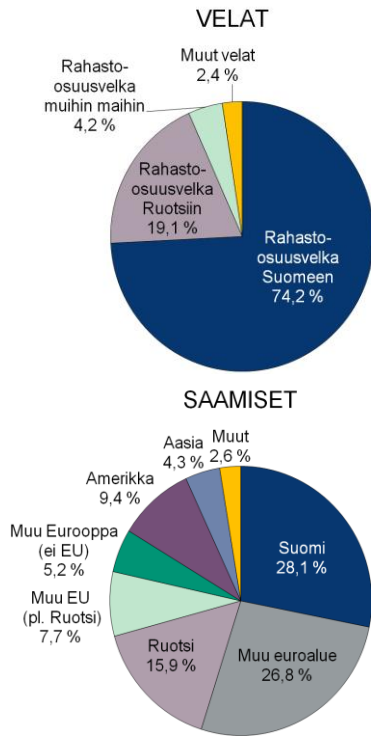
Kuvio 30. Kotimaisten sijoitusrahastojen yhteenlasketun taseen jakautuminen instrumenteittain

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Sijoitusrahastojen velat muodostuvat lähes täysin siitä rahasto-osuusvelasta, joka sijoitusrahastoilla on rahastoon varojaan sijoittaneille sijoittajille. Vuoden 2011 lopussa noin kolme neljäsosaa kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuuksista oli suomalaisten sijoittajien hallussa. Ruotsalaisten sijoittajien osuus rahasto-osuusvelasta on kasvanut viime vuosina viidennekseen (Kuvio 31). Vuoden 2011 lopussa 519:stä toiminnassa olleesta kotimaisesta sijoitusrahastosta 41 oli sellaisia, joissa ruotsalainen omistus ylitti 50 %. Joidenkin kotimaisten sijoitusrahastojen suuntautumista Ruotsin rahastomarkkinoille kuvastaa osaltaan myös se, että 19 sijoitusrahaston kotivaluutta oli Ruotsin kruunu.

Kuvio 31. Kotimaisten sijoitusrahastojen yhteenlasketun taseen jakautuminen alueittain vuoden 2011 lopussa

Lähde: Suomen Pankki.

Sijoitusrahastoihin kerätyistä varoista 44 % sijoitettiin takaisin Suomeen tai Ruotsiin, joiden suhteellinen osuus vahvistui vuoden aikana. Taseen saamiset kohdistuivat muutoinkin edelleen vahvasti Eurooppaan, jonka osuus saamisista vuoden 2011 lopussa oli 84 %. Amerikasta³⁶ saamisista oli 9 % ja Aasiasta 4 %.

Rahoitusinstrumenteittain tarkasteltuna vuoden 2011 lopussa saamisista 45 % oli lyhyitä ja pitkiä velkapapereita, 29 % osakkeita ja 20 % toisten sijoitusrahastojen rahasto-osuuksia. Vuoden aikana erityisesti osakesaamiset pienenivät, kun hinnat laskivat ja salkunhoitajat realisoivat osakesijoituksia. Turvallisemman kohteen etsiminen näkyi puolestaan positiivisina nettosijoituksina talletuksiin ja velkapapereihin. Osakkeiden ja velkapapereiden osuudet yhteenlasketun

³⁶ Etelä- ja Pohjois-Amerikka.

salkun sisällöstä muuttuivatkin vuoden aikana tuntuvasti (Taulukko 8).

Taulukko 8. Kotimaisten sijoitusrahastojen taseen kehitys instrumenteittain

	31.12.2011		2011		30.12.2010	
	Kanta	%	Arvostusmuutos	Virrat	Kanta	%
Velat yhteensä	57 101	100,0	-4 914	-1 802	63 818	100,0
Rahasto-osuusvelka	55 716	97,6	-4 994	-1 517	62 227	97,5
Muut velat	1 385	2,4	79	-285	1 591	2,5
Saamiset yhteensä	57 101	100,0	-4 914	-1 802	63 818	100,0
Velkapaperit	25 685	45,0	-456	862	25 280	39,6
Osakkeet	16 529	28,9	-4 345	-1 649	22 522	35,3
Rahasto-osuudet	11 269	19,7	-838	-516	12 624	19,8
Talletukset	2 576	4,5	7	414	2 155	3,4
Muut saamiset	1 043	1,8	718	-913	1 237	1,9

Lähde: Suomen Pankki.

Rahastosaamisista noin puolet oli kotimaisten sijoitusrahastojen keskinäisiä omistuksia, joita ilman kotimaisten sijoitusrahastojen tase olisi 5,6 mrd. euroa pienempi³⁷. Keskinäisten omistusten osuus koko rahastopääomasta on pysynyt viime vuosina melko vakaana.

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlasketusta taseesta kotimaisten sijoitusrahastojen osuus oli 0,9 %, kun kolme vuotta aiemmin osuus oli 0,7 %. Mediaanina tarkasteltuna tyypillisen kotimaisen sijoitusrahaston taseen koko oli 44 milj. euroa ja osuudenomistajia sillä oli 1 137.

³⁷ Tarkemmin kotimaisten sijoitusrahastojen keskinäisistä omistuksista Rahoitustilastot-vuosijulkaisussa 2010, s. 46 (kehikko 3).

4.2 Sijoitusrahastojen tuotot

Kotimaisten sijoitusrahastojen tuotot romahtivat vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä. Lokakuussa rahasto-osuuksien arvot nousivat, mutta eivät riittäneet kompensoimaan tuottojen pienene- mistä. Sijoitusrahastojen painotetuksi keskimääräiseksi 12 kuukauden tuotoksi³⁸ kirjattiin -5,9 %, kun vuonna 2010 tuotto oli 15,5 %.

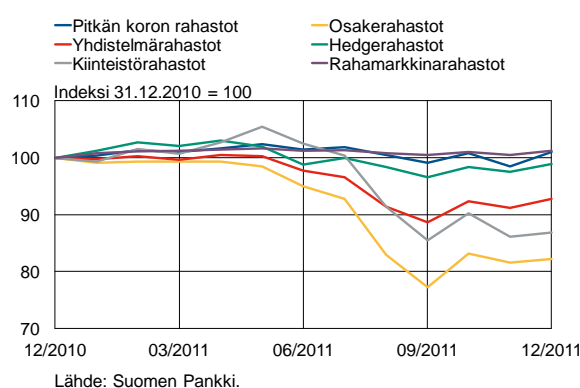
Eniten sijoitusrahastojen arvonkehitykseen vaikutta- neet markkinareaktiot ajoittuivat elo-, syys- ja loka- kuulle. Elokuussa huoli maailmantalouden tilasta Eu- roopan velkakriisin kärjistyessä ja Yhdysvaltojen luot- toluokituksen laskiessa sysäsi osakemarkkinat tuntu- vaan laskuun. Osakemarkkinoiden heikko tila jatkui myös syyskuussa. Kahden kuukauden aikana kotimais- ten sijoitusrahastojen saamisten arvosta katosi negatii- visten arvostusmuutosten seurauksena yhteensä 4,8 mrd. euroa ja sijoitusrahastojen tuotot heikkenivät lähes koko sektorilla. Lokakuussa osakemarkkinoilla koettiin korjausliike toiseen suuntaan: positiivista arvonmuutosta kertyi 2,1 mrd. euroa. Loppuvuonna sijoitusrahastojen arvonheilunta tasaantui, mutta vuo- den alkuun nähden monen rahasto-osuuden arvo päättyi kuitenkin merkittävästi pienemmäksi (Kuvio 32).

Koko vuoden 2011 ajan toimineista 483 sijoitusra- hastosta ainoastaan 118 eli 24 % ylsi positiiviseen

³⁸ Kotimaisten sijoitusrahastojen tuotot on laskettu jokaiselle koko vuoden 2011 ajan toimineen 483 sijoitusrahaston 584 kasvuosuudel- le. Painotettu keskimääräinen tuotto laskettiin painottamalla kunkin rahasto-osuuden arvo suhteessa yhteenlaskettuun rahastopääomaan ja kertomalla tämä rahasto-osuuden tuotolla. Lopuksi saadut arvot summattiin. Eri rahastotyyppien tuotot laskettiin painottamalla tarkasteltujen rahasto-osuuksien arvot suhteessa kyseisen tyyppiluo- kan tasearvoon.

vuosituottoon³⁹. Sijoitusrahastoista paras yksittäinen tuotto oli 17,2 % ja heikoin -45,4 %. Parhaita tuottoja tarjonneiden rahastojen joukossa oli lääketieteellisyri- tysten osakkeisiin sijoittaneita osakerahastoja sekä pitkän koron rahastoja. Huonoimmin tuottivat erityi- sesti kehittyville markkinoille ja Suomeen sijoituksen- sa keskittäneet osakerahastot.

Kuvio 32. Kotimaisten sijoitusrahastojen painotettu keskimääräinen 12 kuukauden tuotto (%) ra- hastotyypeittäin

Rahastotyypeittäin tuottojen erot olivat suuria, kuten edeltävänäkin vuonna. Pienin painotettu keskimääräi- nen tuotto -17,8 % kirjattiin osakerahastoille (Taulukko 9). Vuonna 2010 vallinneen positiivisen markkinakehityksen ansiosta osakerahastoille kirjattiin 25,9 prosentin vuosituotto. Tuoton suuri hajonta ker- too osakesijoitusten suuremmasta riskistä suhteessa esimerkiksi matalariskisempiin pitkän koron rahastoi- hin. Toisaalta myös joukkovelkakirjoja sijoituksina suosivista pitkän koron rahastoista lähes puolet menet- ti rahasto-osuuden arvoa, ja yhteenlaskettu painotettu 12 kuukauden tuotto jäi 1,0 prosenttiin. Rahastoluok- kana tarkastellen jopa rahamarkkinarahastot tuottivat paremmin. Niiden vuosituotoksi kirjattiin 1,2 %.

³⁹ Joukko pienenisi huomattavasti, jos laskennassa huomioitaisiin sijoitusrahastosta saatu reaalityttö.

Taulukko 9. Kotimaisten sijoitusrahastojen 12 kuukauden tuotto (%) rahastotyypeittäin vuoden 2011 lopussa

	Osake- rahastot	Pitkän koron rahastot	Yhdistelmä- rahastot	Kiinteistö- rahastot	Hedge- rahastot	Raha- markkina- rahastot	Yhteensä
Painotettu ka.	-17,8	1,0	-7,2	-13,1	-1,1	1,2	-5,9
Mediaani	-16,8	1,7	-8,5	-13,7	-8,7	1,1	-9,5
Ylin	17,2	12,8	3,6	-7,4	16,4	3,2	17,2
Alin	-45,4	-16,0	-26,4	-17,6	-31,2	-2,1	-45,4

Lähde: Suomen Pankki.

4.3 Sijoitusrahastojen velat

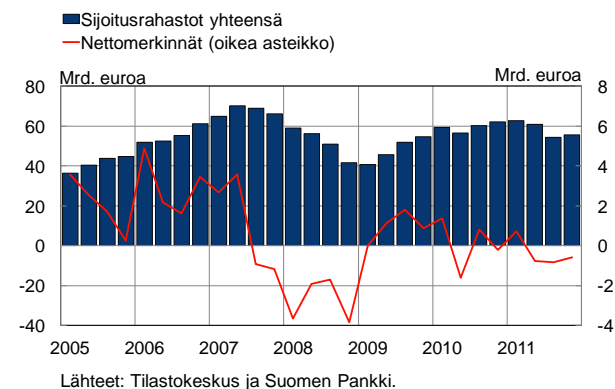
Kaksi vuotta kestänyt rahastopääoman kasvu pysähtyi vuonna 2011. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahastopääoma oli vuoden 2011 lopussa lähes 56 mrd. euroa. Rahastopääoma supistui vuoden takaisesta 11 %.

Rahastopääoma kasvoi suotuisan loppuvuoden 2010 siivittämänä aina huhtikuulle 2011 asti, jolloin rahastopääoma oli suurimmillaan 63 mrd. euroa (Kuvio 33). Sijoitusrahastojen pääomat alkoivat vuoden toisella neljänneksellä pienetä, kun epävarmuus rahoitusmarkkinoilla lisääntyi. Jyrkkä muutos koettiin elokuussa, jolloin rahastopääoma pieneni kuukaudessa 4,2 mrd. euroa. Supistuminen oli voimakkain vuonna 2008 alkaneen finanssikriisin jälkeen. Kolmen viime vuoden aikana toiseksi suurin rahastopääomakannan lasku on nähty Kreikan julkisen talouden kriisin kärjistyttyä toukokuussa vuonna 2010, jolloin rahastopääoma pieneni kuukauden sisällä 2,9 mrd. euroa.

Vuonna 2011 kotimaisten sijoitusrahastojen yhteenlaskettu rahastopääoma supistui 6,5 mrd. euroa ja oli noin 56 mrd. euroa vuoden lopussa. Rahastopääoman muutokseen vaikuttavat sekä sijoitusrahastojen hallussa olevien arvopapereiden markkinakehitys että

sijoittajien rahastoihin tekemät lunastukset ja merkinnät. Suurta pääomapakoa ei vuonna 2011 nähty, sillä rahastoista lunastettiin vuoden 2011 aikana nettomääräisesti 1,5 mrd. euroa, mikä selittää 23 % pääomakannan kokonaismuutoksesta. Merkintöjä raportoitiin bruttomääräisesti vajaan 36 mrd. euron arvosta ja lunastuksia hieman yli 37 mrd. euron arvosta.⁴⁰ Suurin osa rahastopääomakannan supistumisesta (78 %) johtui siis sijoitusrahastojen hallussa olevien arvopapereiden arvojen laskusta.

Kuvio 33. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahastosuusvelka ja nettomerkinnyt yhteensä

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

⁴⁰ Sijoitusrahastot raportoivat kuukausittain bruttomerkinnät ja -lunastukset, joiden erotuksena nettomerkinntätiedot lasketaan. Lisäksi Suomen Pankki laskee taseen kantatietojen perusteella nettosijoitukset yksityiskohtaisella sektori- ja maajaolla. Vuonna 2011 raportoitujen nettomerkinntöiden ja laskennallisten nettosijoitusten ero oli alle 50 milj. euroa.

Yhteenlaskettu rahastopääoma käsitti 98 % sijoitusrahastojen kaikista veloista. Jäljelle jäävä osuus koostui sijoitusrahastojen muista veloista, joihin luetaan arvopaperikauppojen ja rahasto-osuuksien merkintöihin liittyvät ajoituserot, johdannaisvelat sekä arvopaperien säilytyksestä ja hallinnoinnista aiheutuneet velat.

Kotimaisten sijoitusrahastojen rahastopääoma supistui voimakkaammin kuin euroalueen rahastojen. Euroalueelle rekisteröityjen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu rahastopääoma oli syyskuun 2011 lopussa 6 484 mrd. euroa, mikä oli lähes 6 % pienempi kuin vuoden 2010 lopun rahastopääomakanta (6 878 mrd. euroa). Samalla aikavälillä Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääoma pieneni 13 %.

Vuoden 2011 epävakaa markkinatilanne sai sijoittajat siirtämään varojaan muista rahastotyypeistä matalariskisimpinä pidettyihin rahamarkkinarahastoihin, joiden pääomat kasvoivat 1,1 mrd. euroa eli 11 mrd. euroon. Suurin osa uudesta pääomasta (87 %) tuli sijoittajien tekemien positiivisten nettomerkintöjen kautta. Myös hedge-rahastojen pääomat kasvoivat vuoden aikana negatiivisista arvostusmuutoksista huolimatta. Muiden rahastotyypiluokkien pääomat puolestaan supistuivat.

Heikosta markkinakehityksestä kärsivät erityisesti osakerahastot. Rahastopääoma supistui neljänneksen (6,4 mrd. euroa) eli 19 mrd. euroon pääosin rahasto-osuuksien negatiivisen arvonnmuutoksen takia. Osakerahastoista lunastettiin vuoden aikana myös eniten pääomia, 1,7 mrd. euroa, verrattuna muihin rahastotyyppisiin.

Sijoittajien huoli valtioiden riskilisien kasvusta näkyi vuonna 2011 erityisesti pitkän koron rahastoissa. Pitkän koron rahastojen yhteenlaskettu pääoma supistui 1,0 mrd. euroa ja oli vuoden 2011 lopussa hieman yli 19 mrd. euroa. Pieneneminen selittyi lähes kokonaan sijoittajien tekemillä lunastuksilla, joita oli vuo-

den aikana 1,0 mrd. euroa enemmän kuin merkintöjä. Pääosa lunastuksista ajoittui vuoden jälkimmäiselle puoliskolle.

Viimeisten kolmen vuoden aikana sijoitusrahastojen rahasto-osuusvelan maakohtainen jakauma on pysynyt melko muuttumattomana (Taulukko 10). Sijoitusrahastojen rahasto-osuusvelasta suurin osa, reilu 76 %, oli vuoden 2011 lopussa suomalaisten sijoittajien omistuksessa. Kotimaisten sijoittajien määrä on kuitenkin viimeisten kolmen vuoden aikana vähentynyt tasaisesti: 79 % vuonna 2010 ja 81 % vuonna 2009. Samaan aikaan ulkomaisten sijoittajien osuus on vastaavasti kasvanut. Vuonna 2011 ulkomaisessa omistuksessa oli 24 % (13 mrd. euroa) rahastopääomasta. Siitä oli Ruotsin osuutta lähes 82 % (11 mrd. euroa).

Taulukko 10. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuusvelan jakautuminen maittain

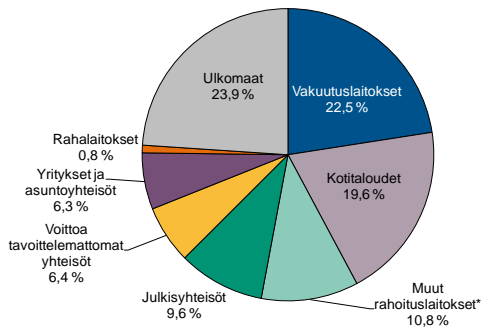
	2011		2010		2009	
	Milj. euroa	%	Milj. euroa	%	Milj. euroa	%
Suomi	42 375	76,1	48 976	78,7	43 979	80,6
Ruotsi	10 925	19,6	10 748	17,3	8 510	15,6
Iso-Britannia	981	1,8	859	1,4	671	1,2
Irlanti	370	0,7	373	0,6	335	0,6
Norja	343	0,6	386	0,6	287	0,5
Luxemburg	286	0,5	285	0,5	283	0,5
Viro	78	0,1	155	0,2	103	0,2
Liettua	72	0,1	111	0,2	69	0,1
Sveitsi	64	0,1	75	0,1	57	0,1
Tanska	38	0,1	40	0,1	96	0,2
Muut	186	0,3	219	0,4	206	0,4
Yhteensä	55 716	100,0	62 227	100,0	54 595	100,0

Lähde: Suomen Pankki.

Yhteenlasketusta rahastopääomasta oli sijoitusrahasto-osuuksia eniten hallussa kotimaisista sijoittajasektoreista kotitalouksilla (11 mrd. euroa) ja vakuutuslaitoksilla (13 mrd. euroa) (Kuvio 34). Kotitalouksien osuus kotimaisten sijoitusrahastojen pääomista seurasi edellisvuosien trendiä ja supistui 19,6 prosenttiin. Euromääräisesti velka kotitalouksille väheni 2,6 mrd. euroa vuoden aikana. Kotitalouksien yhteenlasketusta 212 mrd. euron rahoitusvarallisuudesta 5 % oli sijoi-

tuksia kotimaisiin sijoitusrahastoihin, kun suurimmi-
laan vuonna 2007 osuus oli noin 10 %.⁴¹

**Kuvio 34. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-
osuusvelan jakautuminen sijoittajasektoreittain
vuoden 2011 lopussa**

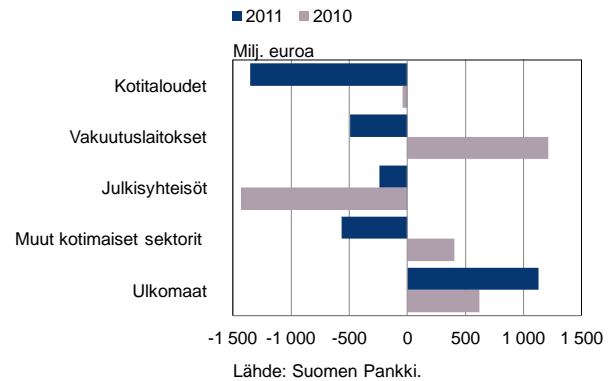
*Sisältävät myös rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset.
Lähde: Suomen Pankki.

Kotitaloudet lunastivat varoja sijoitusrahastoista läpi vuoden; ainoa poikkeus oli huhtikuu, jolloin sijoitusrahastoihin virtasi nettomääräisesti uutta pääomaa kotitalouksilta 13 milj. euroa. Kotitalouksien lunastamista varoista merkittävä osa ei palannut vuoden aikana takaisin kotimaisiin sijoitusrahastoihin, sillä lunastukset olivat nettomääräisesti lähes 1,4 mrd. euroa negatiiviset. Samanaikaisesti kotitalouksien määrääikaistalletukset lisääntyivät, mikä osaltaan selittänee sijoitusrahastoista lunastettujen varojen uudelleenkohdentamista. Myös rahastovelka vakuutuslaitoksille supistui, 1,7 mrd. euroa, ja oli vajaa 13 mrd. euroa vuoden lopussa. Tästä yli puolet on kotitalouksien sijoitussidonnaisten vakuutussopimusten kautta sijoitettua varallisuutta.

Tarkasteltaessa lähemmin pääomien liikkeitä kotimaisiin sijoitusrahastoihin sijoittajasektoreittain, vuosi 2011 oli vastakohta vuodelle 2010 (Kuvio 35). Kun vuonna 2010 pääsektoreista ainoastaan kotimaiset julkisyhteisöt lunastivat merkittävästi pääomia sijoitusrahastoista, niin vuonna 2011 ainoastaan ulkomailta

sijoitettiin uutta pääomaa sijoitusrahastoihin – vuoden aikana nettomääräisesti yhteensä 1,1 mrd. euroa.

Kuvio 35. Nettosijoitukset kotimaisiin sijoitusrahastoihin sijoittajasektoreittain vuosina 2010 ja 2011

⁴¹ Lähde: Tilastokeskus, Rahoitustilinpito.

4.4 Sijoitusrahastojen saamiset instrumenteittain ja sektoreittain

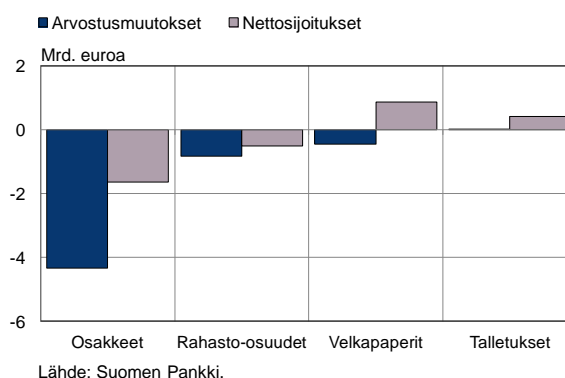
Osakkeiden osuus saamisista pieneni 35 prosentista 29 prosenttiin osakkeiden hintojen laskun ja realisointien myötä. Sijoitukset talletuksiin ja yritysten velkapapereihin puolestaan lisääntyivät. Velkapapereiden osuus saamisista kasvoi 40 prosentista 45 prosenttiin.

Kotimaisten sijoitusrahastojen hallussa olevien velkapapereiden arvo kasvoi vuoden aikana 0,4 mrd. euroa eli 26 mrd. euroon. Kasvu koostui sijoitusten 0,5 mrd. euron negatiivisesta arvomuutoksesta ja velkapapereihin tehdyistä positiivisista nettosijoituksista 0,9 mrd. euron arvosta (Kuvio 36). Kannasta 41 % oli rahalaitosten, 24 % julkisyhteisöjen ja 20 % yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita. Sijoituksista yli puolet kohdistui euroalueelle ja neljännes Ruotsiin. Vuoden aikana haluttuja olivat erityisesti suomalaisten ja ruotsalaisten yritysten velkapaperit, joihin nettosijoituksia tehtiin lähes 0,9 mrd. euron arvosta. Myös ruotsalaisten pankkien liikkeeseen laskemiin velkapapereihin sijoitettiin nettomääräisesti 0,4 mrd. euroa.

Sijoitusrahastojen hallussa olleista velkapapereista 85 % oli alkuperäiseltä maturiteetiltaan pitkiä yli vuoden pituisia arvopapereita. Kaikista velkapapereista kuitenkin 34 % erääntyy jo vuoden 2012 aikana. Kotimaisten velkapaperisaamisten maturiteettijakauma poikkesi siten, että ne olivat alkuperäiseltä maturiteetiltaan pääosin (55 %) alle vuoden pituisia ja kaikista velkapapereista peräti 76 % erääntyy vuoden 2012 aikana. Kotimaisista velkapapereista suuri osa oli yritysten ja talletuspankkien liikkeeseen laskemia arvopapereita, mikä selittää osaltaan maturiteettira-

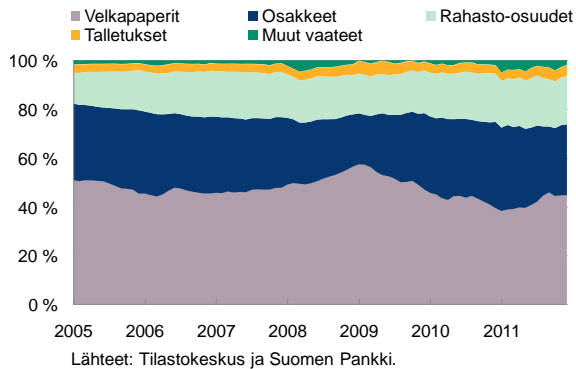
kenteen eroa kotimaisten ja ulkomaisten saamisten välillä.

Kuvio 36. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisten nettosijoitukset ja arvostusmuutokset instrumenteittain vuonna 2011

Osakesaamisten kanta pieneni peräti 6,0 mrd. euroa, mistä negatiivisen arvomuutoksen osuus oli reilu 4,3 mrd. euroa ja nettomyyntien 1,6 mrd. euroa. Osakkeita jouduttiin realisoimaan, jotta sijoittajien tekemät lunastustoimeksiannot osakerahastoista saatiin toteutettua. Osa näistä varoista siirtyi pitkän koron rahastoihin ja rahamarkkinarahastoihin tehtyjen merkintöjen kautta talletuksiin ja yritysten liikkeeseen laskemiin velkapapereihin. Osakesaamisten euromääräisesti merkittävimmät arvonalennukset aiheutuivat suomalaisista, venäläisistä, ruotsalaisista ja intialaisista osakkeista (2,7 mrd. euroa). Vuoden 2011 lopun vajaan 17 mrd. euron osakesaamisista 86 % oli yritysten, 7 % rahalaitosten ja 6 % muiden rahoituslaitosten arvopapereita. Osakkeista saatuja osinkoja sijoitusrahastoille maksettiin hieman vajaa 0,6 mrd. euroa.

Kuvio 37. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisten jakautuminen instrumenteittain

Rahastosaamisten osuus kotimaisten sijoitusrahastojen taseesta oli viidennes eli 11 mrd. euroa. Tästä puolet oli kotimaisten sijoitusrahastojen saamia toisilta kotimaisilta sijoitusrahastoilta. Rahastosaamisista 1,0 mrd. euroa oli saamia pörssissä noteerattavista ETF-rahastoista (Exchange Traded Fund), joiden suosio on kasvanut nopeasti maailmalla. Rahastosaamisista noin puolet oli korkorahastoja ja reilu kolmannes osakepainotteisia rahastoja, mikä on linjassa myös

sijoitusrahastojen koko yhteenlasketun salkun allokaation kanssa.

Peräti 128 kotimaista sijoitusrahastoa oli sijoittanut yli 85 % varoistaan suoraan joko yhteen tai useampaan sijoitusrahastoon. Näistä 30 rahastoa voidaan kutsua syöttörahastoiksi (feeder-rahasto), jotka sijoittavat keräämänsä varat ainoastaan yhteen kohderahastoon (master-rahasto).

Talletuksia sijoitusrahastoilla oli vuoden lopussa 2,6 mrd. euroa eli vajaat 5 % taseesta. Talletuksista 78 % oli kotimaisissa, 11 % ruotsalaisissa ja 4 % brittiläisissä pankeissa. Sijoitusrahastot tarvitsevat talletustilejä erityisesti päivittäisen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Vuoden lopun 0,7 mrd. euron johdannaissaamisista vakioitujen johdannaisten osuus oli 96 %. Loput olivat vakioimattomia OTC-johdannaisia, joiden ehdot sovitetaan suoraan vastapuolen kanssa. Vuoden 2011 lopussa johdannaissaamia oli vajaa 0,2 mrd. euroa vähemmän kuin johdannaisvelkoja.

Taulukko 11. Kotimaisten sijoitusrahastojen arvopaperisaamiset liikkeeseenlaskijasektoreittain suhteessa saamisten kokonaismäärään (57 101 milj. euroa) vuoden 2011 lopussa, milj. euroa

	Velkapaperit		Osakkeet ja osuudet		Rahasto-osuudet		Yhteensä	
	Milj. euroa	%	Milj. euroa	%	Milj. euroa	%	Milj. euroa	%
Yritykset ja asuntoyhteisöt	5 175	9,1	14 131	24,7			19 306	33,8
Rahalaitokset ml. rahamarkkinarahastot	10 446	18,3	1 231	2,2	1 311	2,3	12 989	22,7
Muut rahoituslaitokset	3 623	6,3	942	1,7	9 957	17,4	14 522	25,4
Vakuutuslaitokset	173	0,3	224	0,4			398	0,7
Julkisyhteisöt	6 268	11,0					6 268	11,0
Yhteensä	25 685	45,0	16 529	28,9	11 269	19,7	53 483	93,7

Lähde: Suomen Pankki.

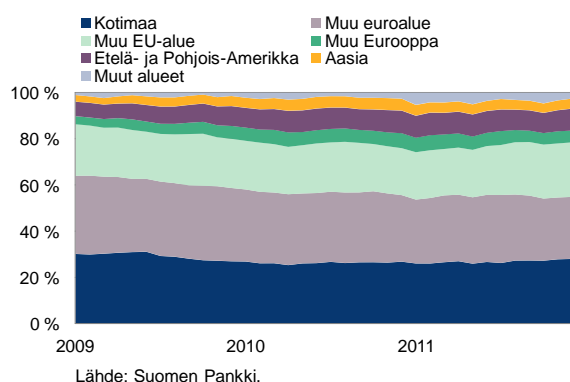
4.5 Sijoitusrahastojen saamiset alueittain ja valuutoittain

Kotimaisten sijoitusrahastojen 57 mrd. euron saamiset olivat edelleen vahvasti Euroopasta. Taseen saamisista yhä suurempi osa on hankittu muun valuutan kuin euron määräisenä.

4.5.1 Saamiset alueittain

Kotimaisten sijoitusrahastojen saamiset jakautuivat vuoden 2011 lopussa kaikkiaan 109:n eri maan kesken. Saamiset olivat kuitenkin etupäässä Euroopasta (Kuvio 38). Suhteellinen osuus kasvoi vuoden aikana 84 prosenttiin, vaikka sijoitusten markkina-arvo pieneni 4,9 mrd. euroa eli 48 mrd. euroon. Euroalueen osuus saamisista supistui 55 prosenttiin eli 31 mrd. euroon, ja saamisten markkina-arvon pienentymisestä se kattoi 4,2 mrd. euroa. Euroopan ulkopuoliset saamiset kohdistuivat pääasiassa Pohjois-Amerikkaan ja Aasiaan.

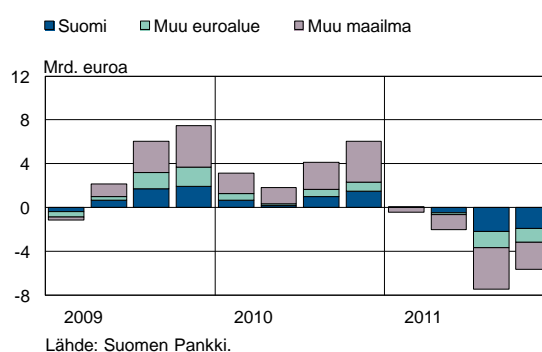
Kuvio 38. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisten jakautuminen alueittain

Koko taseen saamisten supistumisesta eli 6,7 mrd. eurosta arvopaperisaamisten arvostusmuutosten osuus

oli 5,6 mrd. euroa⁴². Arvonmuutokset jakautuivat euroalueen ja muun maailman sijoitusten kesken lähes täysin samassa suhteessa kuin alueiden markkina-arvojen osuudet (Kuvio 39). Arvostusmuutoksesta 99 % muodostui arvopapereiden hinnanmuutoksesta ja loput niiden valuuttakurssimuutoksesta. Vuonna 2010 euroalueen osuus arvopaperisijoitusten positiivisesta arvostusmuutoksesta oli hieman pienempi kuin muun maailman.

Kuvio 39. Kotimaisten sijoitusrahastojen arvopaperisaamisten kumulatiivinen arvostusmuutos alueittain

Sijoitusrahastoilla oli saamisia Suomesta vuoden 2011 lopussa 16 mrd. euroa, joista noin kolmannes eli 5,6 mrd. euroa oli kotimaisten sijoitusrahastojen keskinäisiä sijoituksia. Vuoden aikana Suomeen tehtyjen nettosijoitusten määrä oli 0,8 mrd. euroa positiivinen. Varoja virtasi kotimaisten yritysten lyhytaikaisiin velkapapereihin ja pankkitalletuksiin. Osake- ja rahastosijoitusten arvonnmuutokset supistivat kotimaisten saamisten kannan muutoksen kuitenkin 1,1 mrd. euroa negatiiviseksi. Kannan pienentymisestä huolimatta kotimaisten saamisten suhteellinen osuus kasvoi 28 prosenttiin (Taulukko 12).

⁴² Luku ei sisällä muiden saamisten arvostusmuutoksia, joilla korjataan sijoitusrahastojen yhteenlaskettujen saamisten arvostusmuutokset vastaamaan velkojen arvostusmuutosta. Korjauserä koostuu pääosin kuukauden sisällä tehdyistä arvopaperikaupoista, joihin liittyvä tieto jää tilastosta pois eikä sitä kohdenneta vaateille, alueille tai sektoreille. Korjauserän suuruus vuonna 2011 oli 0,8 mrd. euroa.

Muun euroalueen sijoituksista Ranskan osuus (3,1 mrd. euroa; 20 %) ohitti Luxemburgin, jonka kanta supistui 1,2 mrd. euroa eli 3,0 mrd. euroon lähinnä luxemburgilaisten rahastosaamisten arvonlaskun vuoksi. Seuraavaksi suurimmat osuudet euroalueen sijoituksista olivat Saksasta (2,5 mrd. euroa; 16 %) ja Hollannista (2,1 mrd. euroa; 14 %). Sijoitusrahastojen hallussa olevat muun euroalueen sijoitukset painottuivat edelleen vahvasti velkapereihin.

Ainoastaan muun EU-alueen saamisten määrä kasvoi vuoden aikana. Suhteellinen osuus sijoitusrahastojen saamisista kasvoi 3 prosenttiyksikköä eli 24 prosenttiin. Yhteensä 0,5 mrd. euron kasvu nosti saamisten määrän yli 13 mrd. euroon. Kasvu johtui siitä, että Ruotsin saamiset kasvoivat 1,3 mrd. euroa, mikä taas oli pitkälti seurausta positiivisista nettosijoituksista. Ruotsin osuus muun EU-alueen sijoituksista oli kaksi kolmannesta eli 9,1 mrd. euroa. Muita merkittäviä sijoituskohteita olivat Iso-Britannia (3,0 mrd. euroa; 22 %) ja Tanska (1,2 mrd. euroa; 9 %).

Taulukko 12. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamiset maittain

	31.12.2011		2011		31.12.2010	
	Kanta	%	Arvostusmuutos	Nettosijoitukset	Kanta	%
Suomi	16 058	28,1	-1 904	778	17 183	26,9
Ruotsi	9 074	15,9	-289	1 543	7 820	12,3
Yhdysvallat	3 993	7,0	-76	-121	4 191	6,6
Ranska	3 095	5,4	-204	-166	3 465	5,4
Luxemburg	3 026	5,3	-353	-820	4 199	6,6
Iso-Britannia	2 970	5,2	-126	-300	3 411	5,3
Saksa	2 455	4,3	-109	56	2 507	3,9
Hollanti	2 139	3,7	-129	-226	2 491	3,9
Irlanti	1 271	2,2	-76	-134	1 472	2,3
Venäjä	1 244	2,2	-539	-433	2 218	3,5
Italia	1 219	2,1	-134	-69	1 422	2,2
Tanska	1 205	2,1	-50	-52	1 311	2,1
Espanja	1 012	1,8	-21	-152	1 186	1,9
Norja	959	1,7	-104	4	1 060	1,7
Sveitsi	514	0,9	-38	-44	592	0,9
Brasilia	470	0,8	-134	-143	747	1,2
Itävalta	454	0,8	-59	36	476	0,7
Intia	442	0,8	-300	-91	833	1,3
Japani	370	0,6	-35	100	306	0,5
Kiina	285	0,5	-82	12	356	0,6
Muut	4 845	8,5	-149	-1 577	6 573	10,3
Yhteensä	57 101	100,0	-4 914	-1 802	63 818	100,0

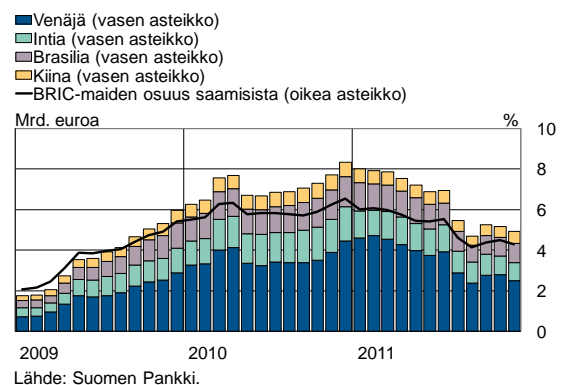
Lähde: Suomen Pankki.

Muun Euroopan (3,0 mrd. euroa; 5 %) tärkein sijoituskohte oli edelleen Venäjä, josta saamisista oli 1,2 mrd. euroa. Vuoden aikana Venäjän sijoitusten kanta kui-

tenkin pieni 1,0 mrd. euroa yritysosakkeiden arvonlaskun ja myyntien vuoksi. Arvonmuutosten kehitys oli täysin päinvastainen kuin vuonna 2010, jolloin parhaisiin tuottoihin ylsivät juuri Venäjälle sijoittaneet sijoitusrahastot. Venäjän osuus alueen saamisista pienikin 11 prosenttiyksikköä eli 42 prosenttiin. Norjan (1,0 mrd. euroa; 32 %) ja Sveitsin (0,5 mrd. euroa; 17 %) saamisten osuudet alueen saamisista puolestaan kasvoivat, vaikka myös näiden sijoitusten kanta supistui.

Sijoitusrahastojen sijoitusten arvot laskivat Venäjän ohella tuntuvasti myös muilla kehittyvillä markkinoilla (Kuvio 40). Aasian (2,5 mrd. euroa; 4 %) saamisten kanta supistui 0,8 mrd. euroa, josta 0,7 mrd. euroa oli seurausta osakkeiden arvonalentumisista. Suuri osa pienenemisestä selittyi Intiaan kohdistuneilla osakesijoituksilla. Intian sijoitusten yhteenlaskettu kanta (0,4 mrd. euroa; 18 %) puolittui osakkeiden negatiivisen arvonmuutoksen (0,3 mrd. euroa) ja nettosijoitusten (0,1 mrd. euroa) vuoksi. Kotimaiset sijoitusrahastot lisäsivät sijoituksiaan Japaniin 0,1 mrd. eurolla, mikä nosti saamisten määrän 0,4 mrd. euroon (15 %).

Kuvio 40. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamiset BRIC-maista

Etelä- ja Pohjois-Amerikan (5,4 mrd. euroa; 9 %) saamisten määrä supistui saman verran kuin Aasian (0,8 mrd. euroa). Saamiset Yhdysvalloista (4,0 mrd. euroa; 74 %) vähenivät arvopapereiden realisointien ja

arvonmuutosten myötä ainoastaan 0,2 mrd. euroa. Nettomyyntien määrää hillitsivät osaltaan sijoitusrahastojen tekemät uudet sijoitukset amerikkalaisiin ETF-rahastoihin (0,1 mrd. euroa).

Australia ja Etelä-Afrikka olivat Oseanian (0,2 mrd. euroa; 0,3 %) ja Afrikan (0,2 mrd. euroa; 0,3 %) tärkeimmät maat kotimaisten sijoitusrahastojen omistusten arvolla mitattuna, mutta saamisten yhteismäärä oli kuitenkin ainoastaan 0,3 mrd. euroa.

4.5.2 Saamiset valuutoittain

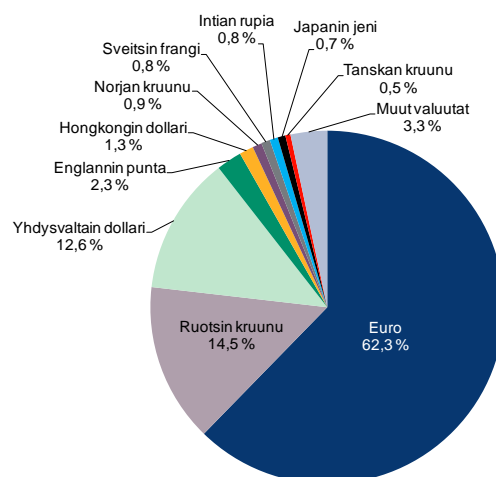
Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisista (Kuvio 41). Kolme vuotta aiemmin euromääräisten saamisten osuus oli 76 %. Muiden kuin euromääräisten sijoitusten kasvu selittyy Ruotsin kruunun ja Yhdysvaltain dollarin määräisillä sijoituksilla. Arvopaperin liikkeenlaskijan kotimaan valuutta ei välttämättä ole arvopaperin nimellisuvaluutta, koska arvopapereilla käydään kauppaa yhä laajemmin maailman eri pörseissä. Toisaalta kaupankäyntivaluuttaa ei voi suoraan päätellä myöskään pörssin sijaintivaltiosta.

Vuoden 2011 lopussa kotimaisten sijoitusrahastojen vajaan 17 mrd. euron osakesaamisista 35 % oli hankittu euromääräisinä, 25 % Yhdysvaltain dollarin määräisinä ja 9 % Ruotsin kruunun määräisinä. Kolme vuotta aiemmin euromääräisten osakkeiden osuus oli merkittävästi suurempi (47 %). Sijoitusrahastoilla oli taseessaan noteerattuja osakkeita yhteensä peräti 47:n eri valuutan määräisenä.

Velkapaperisaamisista (26 mrd. euroa) kolme neljäsosaa oli euromääräisiä ja 19 % oli noteerattu Ruotsin kruunun määräisinä. Talletuksissa, joita vuoden 2011 lopussa oli 2,6 mrd. euron arvosta, euromääräisten osuus oli 86 % ja Ruotsin kruunun määräisten 7 %.

Sijoitusrahastojen 11 mrd. euron rahastosaamisista 67 % oli euromääräisiä. Seuraavaksi suurimmat osuudet rahastosaamisista nimellisuvaluutassa mitattuna olivat Yhdysvaltain dollarilla (17 %) ja Ruotsin kruunulla (15 %). Rahastosaamia oli hankittu yhteensä yhdeksänä eri valuutan määräisinä.

Kuvio 41. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamisten valuuttajakauma vuoden 2011 lopussa

Lähde: Suomen Pankki.

Kehikko 2. Sijoitusrahastojen saamiset GIIPS-maista

Niin sanotut GIIPS-maat⁴³ ovat saaneet erityistä huomiota viimeisten kolmen vuoden aikana niihin kohdistuneiden sijoitusten riskilisien kasvun vuoksi. Riskilisien kasvuun ovat vaikuttaneet erityisesti näiden maiden kasvaneet velkaongelmat. Kotimaisten sijoitusrahastojen sijoitukset näihin maihin ovat suhteellisen vähäiset verrattuna kaikkiin saamisiin.

Kaikkiaan sijoitusrahastojen arvopaperisaamiset GIIPS-maista olivat vuoden 2011 lopussa 3,7 mrd. euroa eli reilu 6 % rahastojen yhteenlasketusta taseesta (Taulukko 13). Kaksi vuotta aikaisemmin GIIPS-maiden saamisten osuus oli 10 % (5,5 mrd. euroa) yhteenlasketusta taseesta, joten saamisten osuus on kahden vuoden aikana lähes puolittunut.

Taulukko 13. Kotimaisten sijoitusrahastojen saamiset GIIPS-maista, milj. euroa

		31.12.2011	2011		31.12.2010
		Kanta	Arvostusmuutos	Nettosijoitukset	Kanta
Kreikka	Yhteensä	84	-98	-121	304
	Osakkeet ja rahasto-osuudet	3	-5	-9	17
	Velkapaperit	81	-93	-112	287
Irlanti	Yhteensä	1 271	-76	-134	1 472
	Osakkeet ja rahasto-osuudet	994	-61	106	950
	Velkapaperit	277	-15	-240	522
Italia	Yhteensä	1 219	-134	-69	1 422
	Osakkeet ja rahasto-osuudet	87	-31	-42	160
	Velkapaperit	1 132	-103	-27	1 262
Portugali	Yhteensä	108	-18	-30	156
	Osakkeet ja rahasto-osuudet	11	0	1	10
	Velkapaperit	97	-17	-31	146
Espanja	Yhteensä	1 012	-21	-152	1 186
	Osakkeet ja rahasto-osuudet	121	-17	-65	204
	Velkapaperit	891	-5	-87	982
	Yhteensä	3 694	-347	-507	4 540
	Osakkeet ja rahasto-osuudet	1 217	-114	-10	1 341
	Velkapaperit	2 477	-233	-497	3 199

Lähde: Suomen Pankki.

Sijoitusrahastojen GIIPS-saamiset vähenivät vuoden 2011 aikana 0,8 mrd. euroa pääosin velkapaperisijoitusten myyntien ja arvonalaskun takia. Nettomääräisesti GIIPS-sijoitukset vähenivät vuoden aikana 0,5 mrd. euroa. Kannan supistumista hillitsivät hieman irlanti-

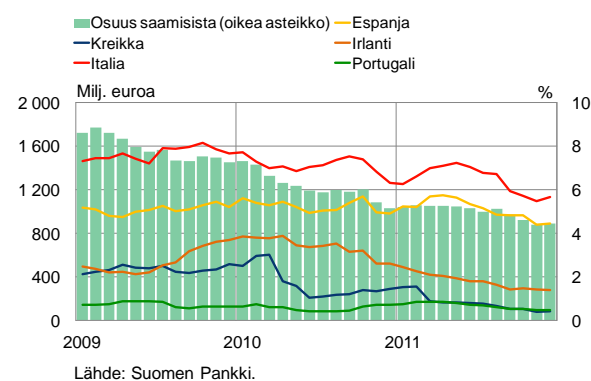
⁴³ Kreikka, Italia, Irlanti, Portugali ja Espanja.

laisiin sijoitusrahasto-osuuksiin tehdyt 0,1 mrd. euron nettosijoitukset.

Sijoitusrahastojen saamiset Irlannista ovat etupäässä rahastosijoituksia. Rahastosijoitusten riski riippuu kuitenkin sijoitusrahastojen sijoituspolitiikasta eikä niinkään rahastojen kotimaasta.⁴⁴ Kreikan ja Portugalin saamisten painoarvo GIIPS-saamisista on ollut pieni koko kolmen vuoden tarkasteluperiodilla.

Suurin osa sijoitusrahastojen GIIPS-sijoituksista on velkapapereita (67 %), joista valtaosa on italialaisten ja espanjalaisten liikkeeseen laskemia (Kuvio 42).

Kuvio 42. Kotimaisten sijoitusrahastojen velkapaperisaamiset GIIPS-maista ja osuus (%) kaikista saamisista

Lähde: Suomen Pankki.

Vuoden 2011 lopussa sijoitusrahastoilla oli espanjalaisten luottolaitosten velkapapereita 0,2 mrd. euron edestä ja valtionlainoja 0,2 mrd. euron edestä. Espanjalaisten valtionlainojen määrä on vuodessa vähentynyt lähes 40 %, sillä vielä vuonna 2010 sijoitusrahastoilla oli hallussa Espanjan valtionlainoja 0,3 mrd. euron edestä.

Sijoitusrahastojen sijoitukset Italian velkakirjamerkinneille kohdistuivat enimmäkseen valtionlainoi-

⁴⁴ Kotimaisten sijoitusrahastojen 11 mrd. euron rahastosaamiset ovat rahastoista, jotka eivät juuri sijoita GIIPS-maihin.

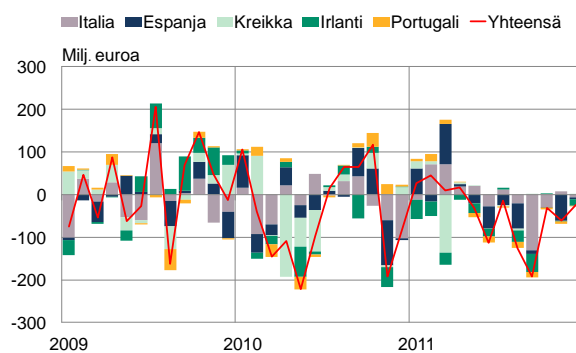
Lähteet: Suomen Pankki ja Bloomberg.

hin (0,7 mrd. euroa). Luottolaitosten liikkeeseen laskemiin velkapapereihin oli sijoitettu 0,4 mrd. euroa. Sijoitusrahastojen valtionsaamiset sekä Espanjasta että Italiasta ovat supistuneet tuntuvasti viime vuosien aikana. Esimerkiksi sijoitukset Italian valtionlainoihin ovat kolmessa vuodessa vähentyneet 1,1 mrd. eurosta 0,7 mrd. euroon.

Sijoitusrahastojen GIIPS-maihin tekemien velkapapereiden nettosijoitusten kuukausivaihtelu oli voimakasta vuosina 2009–2010 (Kuvio 42). Vuosi 2010 enteili kuitenkin näihin maihin kohdistuneen sijoitushalukkuuden hiipumista, sillä nettosijoitukset olivat 0,5 mrd. euroa negatiiviset. Vuonna 2011 kuukausivaihtelu tasaantui, ja huhtikuun jälkeen sijoitusrahastot pääasiallisesti vähensivät GIIPS-maihin kohdistuneita

sijoituksiaan. Vuonna 2011 nettosijoitukset olivat myös 0,5 mrd. euroa negatiiviset.

Kuvio 43. Kotimaisten sijoitusrahastojen nettosijoitukset GIIPS-maiden velkapapereihin

Lähde: Suomen Pankki.

5 Raportoiijajoukko ja siinä tapahtuneet muutokset

5.1 Rahalaitokset

Suomen rahalaitosten lukumäärä pieneni vuoden 2011 aikana. Se johtui pääasiassa luottolaitosfuusioista.

Vuoden 2011 lopussa⁴⁵ Suomessa toimi 354 rahalaitosta, ja niistä oli luottolaitoksia 324 ja rahamarkkinarahastoja 29⁴⁶. Lisäksi rahalaitossektoriin luetaan Suomen Pankki. Sektori pienenyi vuoden aikana 11 rahalaitoksella pääasiassa osuuspankkiryhmien sisällä tapahtuneiden fuusioiden vuoksi. Lisäksi vuoden aikana muutama uusi kotimainen luottolaitos sekä ulkomainen sivuliike aloittivat toimintansa.

Saksassa oli vuoden 2011 lopussa euroalueen maista selvästi eniten rahalaitoksia, peräti 1 956. Seuraavaksi eniten rahalaitoksia oli Ranskassa, Italiassa ja Itävallassa. Eniten rahamarkkinarahastoja oli rekisteröitynä Ranskaan, Luxemburgiin ja Irlantiin (Kuvio 44).

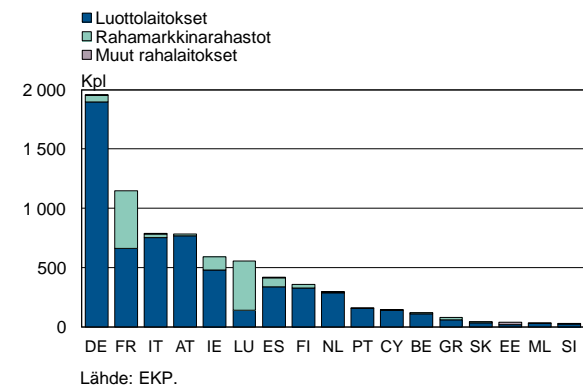
Oheisissa taulukoissa on kootusti tietoa vuonna 2011 luottolaitossektorissa tapahtuneista muutoksista. Rahamarkkinarahastoihin liittyvät muutokset on sisällytetty lukuun 5.2.

⁴⁵ Ajantasainen lista Suomen rahalaitoksista on Suomen Pankin internetsivuilla osoitteessa

http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/tase_ ja_korko/Pages/rahalaitoslista.aspx.

⁴⁶ Tammikuussa 2012 merkittävä osa rahamarkkinarahastoista luokiteltiin pitkän koron rahastoiksi, kun EKP:n rahalaitosten tasetilastoasetuksen luokittelukriteerit rahamarkkinarahastoista muuttuivat. Asiaa on käsitelty tarkemmin Suomen Pankin Rahoitusmarkkinaraportissa 2/2011.

Kuvio 44. Rahalaitosten määrä euroalueella vuoden 2011 lopussa

Taulukko 14. Vuoden 2011 aikana toimintansa Suomessa aloittaneet rahalaitokset

Rahalaitoksen nimi	Ajankohta
AS LHV Pank, sivuliike Suomessa	Helmikuu
Siikalatvan Osuuspankki	Maaliskuu
Stadshypotek AB (publ), filiaalverksamheten i Finland	Toukokuu
Suur-Savon Osuuspankki	Toukokuu
Eufex Pankki Oyj	Kesäkuu
Itella Pankki Oy	Syyskuu
Resurs Bank AB Suomen sivuliike	Lokakuu

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 15. Vuoden 2011 aikana Suomen rahalaitossektorista poistuneet yksiköt

Rahalaitoksen nimi	Ajankohta
eQ Pankki Oy	Heinäkuu
The Royal Bank of Scotland N.V., The Netherlands (Finnish) filiaal	Joulukuu

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 16. Vuoden 2011 aikana fuusioituneet rahalaitokset (pl. rahamarkkinarahastot)

	Rahalaitoksen nimi	Ajankohta
F	Tuuloksen Säästöpankki	Helmikuu
V	Lammin Säästöpankki	
F	Kestilän Osuuspankki	Maaliskuu
F	Rantsilan Osuuspankki	
V	Siikalatvan Osuuspankki	
F	SEB Gyllenberg Private Bank Oy	Toukokuu
V	Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ)	
F	Etelä-Savon Osuuspankki	Toukokuu
F	Juvan Osuuspankki	
F	Pieksämäen Osuuspankki	
F	Savonlinnan Osuuspankki	
V	Suur-Savon Osuuspankki	
F	Varpaisjärven Osuuspankki	Elokuu
V	Koillis-Savon Seudun Osuuspankki	
F	Lapinlahden Osuuspankki	Lokakuu
F	Vieremän Osuuspankki	
V	Osuuspankki Poppia	
F	Haapajärven Osuuspankki	Joulukuu
V	Suomenselän Osuuspankki	
F	Kokemäen Osuuspankki	Joulukuu
F	Harjavan Osuuspankki	
V	Satakunnan Osuuspankki	
F	Sampo Asuntoluottopankki Oyj	Joulukuu
V	Sampo Pankki Oyj	

F = fuusioitunut rahalaitos

V = vastaanottanut rahalaitos

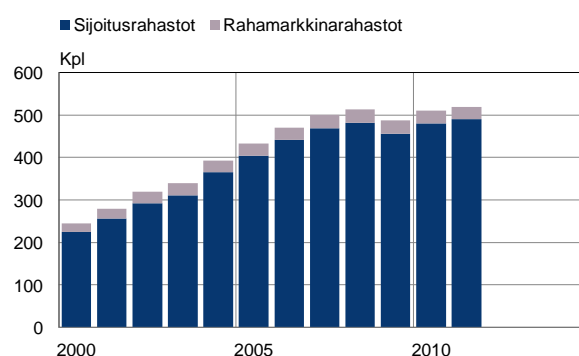
Lähde: Suomen Pankki.

5.2 Sijoitusrahastot

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen (ml. rahamarkkinarahastot) yhteismäärä oli vuoden 2011 lopussa 519. Raporttija-joukko kasvoi yhdeksällä sijoitusrahastolla vuoden aikana.

Vuonna 2011 sijoitusrahastojen yhteismäärä jatkoi kasvua (Kuvio 45). Vuoden lopussa Suomessa oli toiminnassa yhteensä 519 sijoitusrahastoa. Sijoitusrahastojen tyyppiluokajakaumassa ei vuoden aikana tapahtunut suuria muutoksia: osakerahastoluokka kasvoi 12 yksiköllä, kun puolestaan hedgerahastoluokka supistui 6 yksiköllä ja rahamarkkinarahastoluokka 1 yksiköllä (Kuvio 46).

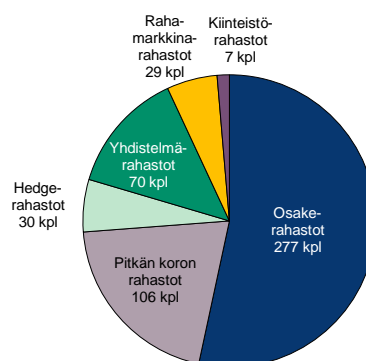
Kuvio 45. Kotimaisten sijoitusrahastojen (ml. rahamarkkinarahastot) lukumäärä

Lähteet: Suomen Pankki ja Tilastokeskus.

Vuoden 2011 aikana uusia sijoitusrahastoja perustettiin 35, joista 23 oli osakerahastoa, 7 pitkän koron rahastoa, 2 yhdistelmärahastoa, 2 hedgerahastoa ja rahamarkkinarahasto. Uusia sijoitusrahastoja perustettiin erityisesti vuoden alkupuoliskolla – yhteensä 24 uutta rahastoa aloitti toimintansa kesäkuun loppuun mennessä.

Kuvio 46. Kotimaiset sijoitusrahastot tyyppiluokittain vuoden 2011 lopussa, yhteensä 519

Lähde: Suomen Pankki.

Vuoden aikana lopettaneita sijoitusrahastoja oli yhteensä 26. Edellisvuodesta poiketen näistä vain 14 sulautui jo olemassa olevaan toiseen sijoitusrahastoon. Vuonna 2010 lopettaneista sijoitusrahastoista (25) lähes kaikki lopettivat toimintansa fuusiojärjestelyn yhteydessä (23).

Rahastoyhtiöiden lukumäärä ei muuttunut edellisvuodesta – Suomessa oli vuoden 2011 lopussa toimin-

nassa 35 rahastoyhtiötä. Lukumääräisesti eniten rahastoyhtiön hallinnoimia sijoitusrahastoja oli vuoden 2011 lopussa Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy:llä (63). Kahtena edeltävänä vuonna eniten hallinnoitavia sijoitusrahastoja on ollut Danske Invest Rahastoyhtiö Oy:llä (ent. Sampo Rahastoyhtiö Oy), jonka hallin-

noimien sijoitusrahastojen lukumäärä supistui kahdeksalla. Määrä oli 61 vuoden 2011 lopussa. OP-Rahastoyhtiö Oy:llä oli hallinnoitavia rahastoja 59.

Taulukko 17. Vuoden 2011 aikana toimintansa aloittaneet kotimaiset sijoitusrahastot

Sijoitusrahaston nimi	Rahastotyyppi	Rahastoyhtiö	Ajankohta
Erikoissijoitusrahasto Aalto Capital Thematic World	Hedge	Aalto Capital Varainhoito Oy	Kesäkuu
Sijoitusrahasto Aktia Nordic Small Cap	Osake	Aktia Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
Sijoitusrahasto Aktia Emerging Market Local Currency T-Bill+	Pitkä korko	Aktia Rahastoyhtiö Oy	Kesäkuu
Sijoitusrahasto Alexandria Aggressive Manager	Osake	Alexandria Rahastoyhtiö Oy	Maaliskuu
Sijoitusrahasto Alexandria Growth Manager	Osake	Alexandria Rahastoyhtiö Oy	Maaliskuu
Sijoitusrahasto Alexandria Balanced Manager	Osake	Alexandria Rahastoyhtiö Oy	Maaliskuu
Sijoitusrahasto Alexandria Emerging Markets Manager	Osake	Alexandria Rahastoyhtiö Oy	Kesäkuu
Sijoitusrahasto Alexandria Cautious Manager	Pitkä korko	Alexandria Rahastoyhtiö Oy	Maaliskuu
Sijoitusrahasto eQ Kehittyvät Markkinat Osinko	Osake	eQ Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
Eufex Aegis Erikoissijoitusrahasto	Hedge	Eufex Rahastohallinto Oy	Joulukuu
EPL Osakeoptimi Erikoissijoitusrahasto	Osake	Eufex Rahastohallinto Oy	Tammikuu
Elina Omaisuuslajit Sijoitusrahasto	Osake	Eufex Rahastohallinto Oy	Elokuu
EPL 100 Erikoissijoitusrahasto	Osake	Eufex Rahastohallinto Oy	Joulukuu
EPL Malti Plus Erikoissijoitusrahasto	Pitkä korko	Eufex Rahastohallinto Oy	Tammikuu
Elina Varovainen Sijoitusrahasto	Pitkä korko	Eufex Rahastohallinto Oy	Elokuu
Eufex Eläkevarainhoito Erikoissijoitusrahasto	Yhdistelmä	Eufex Rahastohallinto Oy	Huhtikuu
FIMBRIC+ Small Cap Sijoitusrahasto	Osake	FIM Varainhoito Oy	Maaliskuu
Finlandia Intia sijoitusrahasto	Osake	Finlandia Rahastoyhtiö Oy	Huhtikuu
Fondita European Top Picks Sijoitusrahasto	Osake	Fondita Rahastoyhtiö Oy	Toukokuu
Erikoissijoitusrahasto ICECAPITAL Frontier Markets	Osake	ICECAPITAL Rahastoyhtiö Oy	Joulukuu
Sijoitusrahasto ICECAPITAL Global Multi Asset	Yhdistelmä	ICECAPITAL Rahastoyhtiö Oy	Tammikuu
Erikoissijoitusrahasto Nordea Private Banking Focus Suomi	Osake	Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy	Huhtikuu
Erikoissijoitusrahasto Nordea Private Banking Focus Nordic	Osake	Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy	Huhtikuu
Erikoissijoitusrahasto Nordea Private Banking Focus Europe	Osake	Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy	Huhtikuu
Sijoitusrahasto Nordea Private Banking Focus Korko	Pitkä korko	Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy	Huhtikuu
OP-Pohjoismaat Indeksit -sijoitusrahasto	Osake	OP-Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
OP-Aasia Indeksit -sijoitusrahasto*	Osake	OP-Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
Säästöpankki Pienyhtiöt -sijoitusrahasto	Osake	SP-Rahastoyhtiö Oy	Maaliskuu
Säästöpankki Kassa -sijoitusrahasto	Rahamarkkina	SP-Rahastoyhtiö Oy	Huhtikuu
Sijoitusrahasto Taaleritehdas Dinaari Osake	Osake	Taaleritehdas Rahastoyhtiö Oy	Toukokuu
Sijoitusrahasto Taaleritehdas Arvo Rein Osake	Osake	Taaleritehdas Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
Sijoitusrahasto Tapiola Osinko	Osake	Tapiola Varainhoito Oy	Tammikuu
Erikoissijoitusrahasto Tapiola ETF Korko	Pitkä korko	Tapiola Varainhoito Oy	Syyskuu
Erikoissijoitusrahasto Tapiola Kehittyvät Korkomarkkinat	Pitkä korko	Tapiola Varainhoito Oy	Toukokuu
Erikoissijoitusrahasto Tapiola ETF Osake	Osake	Tapiola Varainhoito Oy	Syyskuu

*Perustettu fuusiojärjestelyn yhteydessä.

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 18. Vuoden 2011 aikana toimintansa lopettaneet kotimaiset sijoitusrahastot

Sijoitusrahaston nimi	Rahastotyyppi	Rahastoyhtiö	Ajankohta
Erikoissijoitusrahasto Aalto Capital Thematic Word	Hedge	Aalto Capital Varainhoito Oy	Joulukuu
Sijoitusrahasto Alfred Berg Global Macro Allocation	Hedge	Alfred Berg Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
Erikoissijoitusrahasto Avenir	Hedge	Avenir Rahastoyhtiö Oy	Heinäkuu
Erikoissijoitusrahasto Evli Global Infrastructure	Osake	Evli-Rahastoyhtiö Oy	Kesäkuu
Erikoissijoitusrahasto ICECAPITAL Eurozone Inflation-Linked Bond Index	Pitkä korko	ICECAPITAL Rahastoyhtiö Oy	Maaliskuu
Erikoissijoitusrahasto Nordea SWE Takuuurturva	Yhdistelmä	Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy	Joulukuu
OP-Makro-erikoissijoitusrahasto	Hedge	OP-Rahastoyhtiö Oy	Toukokuu
OP-Pitkä Obligaatioindeksi -sijoitusrahasto	Pitkä korko	OP-Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
Erikoissijoitusrahasto Abacus	Hedge	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Huhtikuu
Sijoitusrahasto Taaleritehdas Zloty Osake	Osake	Taaleritehdas Rahastoyhtiö Oy	Lokakuu
Erikoissijoitusrahasto UB Navigator	Hedge	UB Rahastoyhtiö Oy	Huhtikuu
Front Capital Parkki -sijoitusrahasto	Rahamarkkina	UB Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu

Lähde: Suomen Pankki.

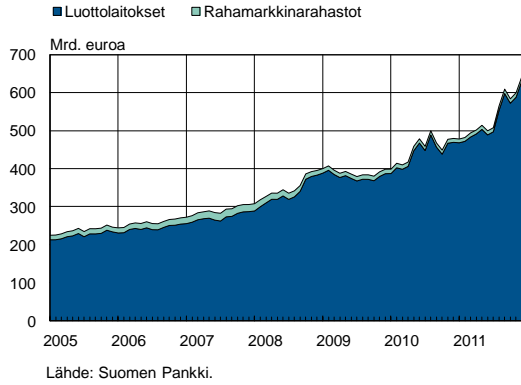
Taulukko 19. Vuoden 2011 aikana fuusioituneet kotimaiset sijoitusrahastot (ml. rahamarkkinarahastot)
(Fuusioitunut sijoitusrahasto = F, Vastaanottanut sijoitusrahasto = V)

	Sijoitusrahaston nimi	Rahastotyyppi	Rahastoyhtiö	Ajankohta
F	Erikoissijoitusrahasto Altos Advantage	Hedge	Aalto Capital Varainhoito Oy	Heinäkuu
V	Erikoissijoitusrahasto Aalto Capital Thematic World	Hedge	Aalto Capital Varainhoito Oy	Heinäkuu
F	Sijoitusrahasto Aktia Growth	Osake	Aktia Rahastoyhtiö Oy	Huhtikuu
V	Sijoitusrahasto Aktia Global	Osake	Aktia Rahastoyhtiö Oy	Huhtikuu
F	Sijoitusrahasto eQ Global Focus	Osake	eQ Rahastoyhtiö Oy	Marraskuu
V	Sijoitusrahasto eQ Eurooppa Osinko	Osake	eQ Rahastoyhtiö Oy	Marraskuu
F	Erikoissijoitusrahasto Evli Europe Quant Index	Osake	Evli-Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
V	Sijoitusrahasto Evli Europe	Osake	Evli-Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
F	Sijoitusrahasto ICECAPITAL Global Infrastructure	Yhdistelmä	ICECAPITAL Rahastoyhtiö Oy	Marraskuu
V	Sijoitusrahasto ICECAPITAL Global Utilities & Energy	Osake	ICECAPITAL Rahastoyhtiö Oy	Marraskuu
F	OP-Aasia-erikoissijoitusrahasto	Osake	OP-Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
F	OP-Japani Indeksii -sijoitusrahasto	Osake	OP-Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
V (uusi)	OP-Aasia Indeksii -sijoitusrahasto	Osake	OP-Rahastoyhtiö Oy	Syyskuu
F	Sijoitusrahasto Danske Invest Vipu	Hedge	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
V	Sijoitusrahasto Danske Invest Eurooppa Osake	Osake	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
F	Sijoitusrahasto Danske Invest European Opportunities	Osake	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
V	Sijoitusrahasto Danske Invest European Small Cap	Osake	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
F	Sijoitusrahasto Danske Financials & Investment	Osake	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
F	Sijoitusrahasto Danske Invest Itä-Eurooppa	Osake	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
F	Sijoitusrahasto Danske Invest Poland	Osake	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
V	Sijoitusrahasto Danske Invest Itä-Eurooppa Konvergenssi	Osake	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
F	Sijoitusrahasto Danske Invest US Bond	Pitkä korko	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
V	Sijoitusrahasto Sampo Valtionobligaatio	Pitkä korko	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
F	Sijoitusrahasto Sampo Valtiokorko	Rahamarkkina	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu
V	Sijoitusrahasto Danske Invest Euro Korko	Rahamarkkina	Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	Helmikuu

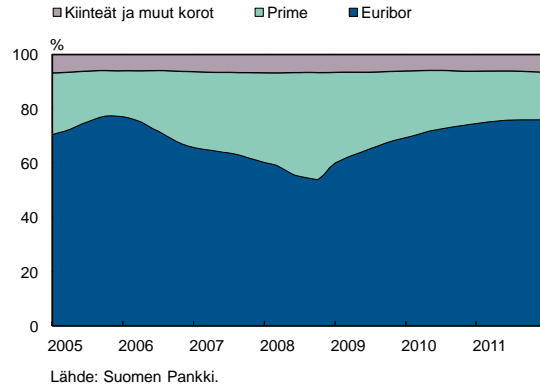
Lähde: Suomen Pankki.

Liite 1. Kuviot

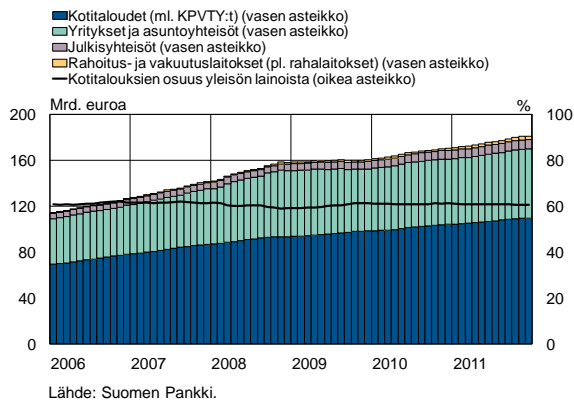
Kuvio 47. Suomen rahalaitosten (pl. Suomen Pankki) yhteenlaskettu tase

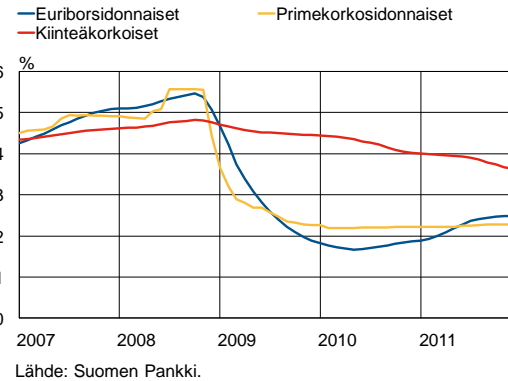
Kuvio 50. Asuntolainakannan jakauma viitekoron mukaan

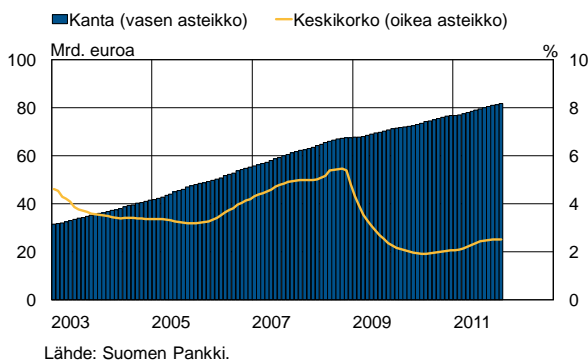
Kuvio 48. Yleisön lainakanta sektoreittain

Kuvio 51. Asuntolainakannan keskiporko viitekoron mukaan

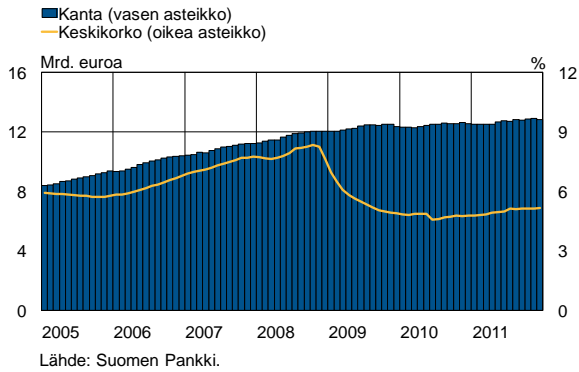
Kuvio 49. Asuntolainojen kanta ja keskiporko

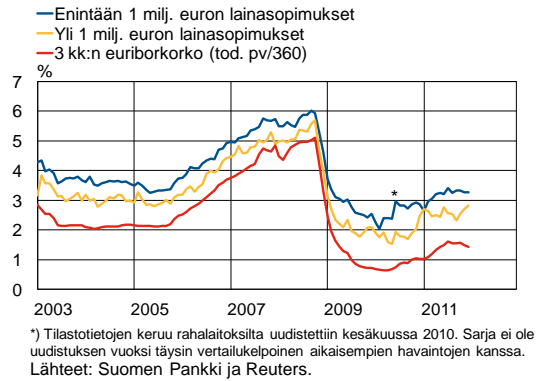
Kuvio 52. Uusien nostettujen asuntolainojen määrä ja keskiporko

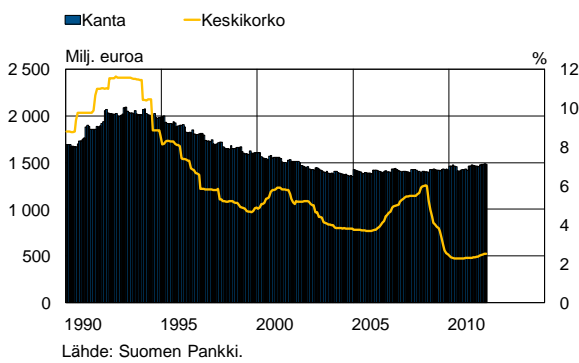
Kuvio 53. Kotitalouksien kulutusluottojen kanta ja keskkorko

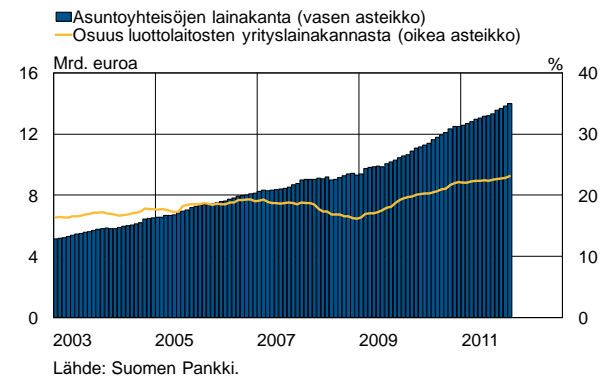
Kuvio 56. Koron kiinnitysajaltaan enintään 1 vuodeksi sidottujen uusien yritysloinasopimusten keskkorot lainan koon mukaan

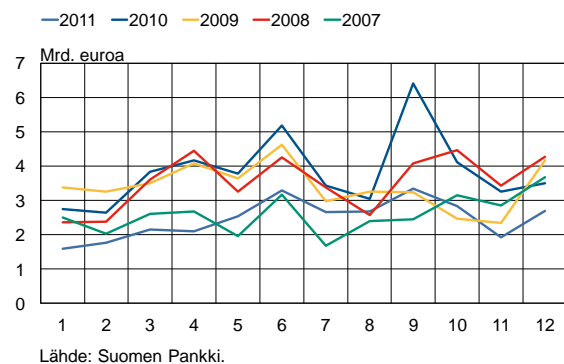
Kuvio 54. Opintolainakanta ja keskkorko

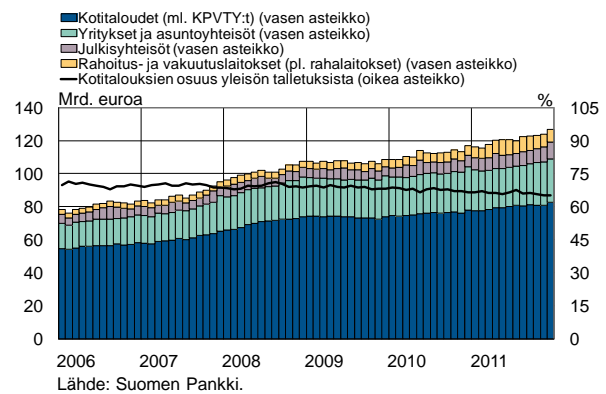
Kuvio 57. Asuntoyhteisöjen lainakanta ja osuus luottolaitosten yritysloinakannasta

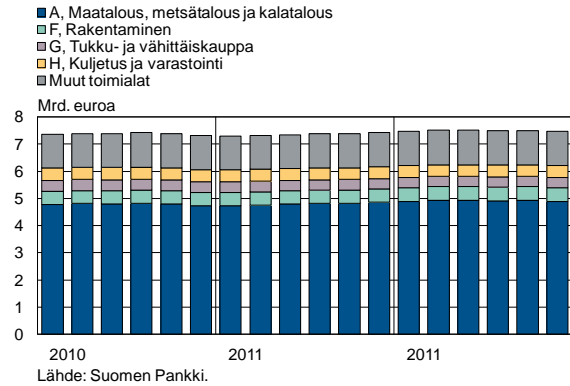
Kuvio 55. Uudet, yli 1 milj. euron yritysloinasopimukset vuosina 2007–2011

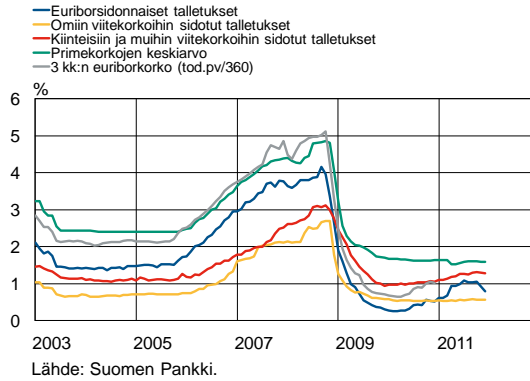
Kuvio 58. Yleisön talletukset sektoreittain

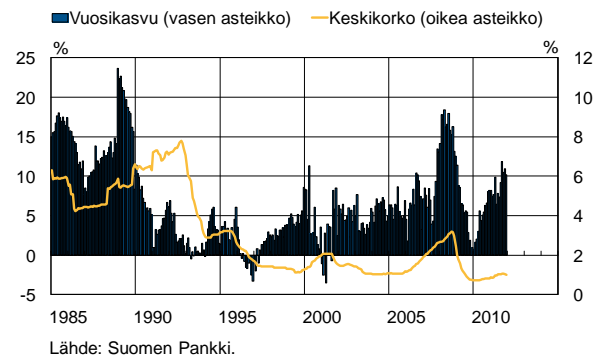
Kuvio 59. Elinkeinoharjoittajien lainakanta toimialoitain

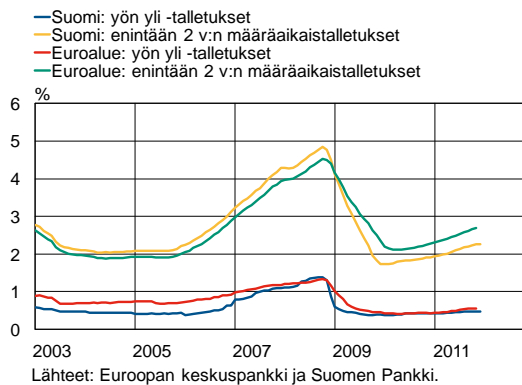
Kuvio 62. Yleisön talletuskannan keskiporot viitekoron mukaan

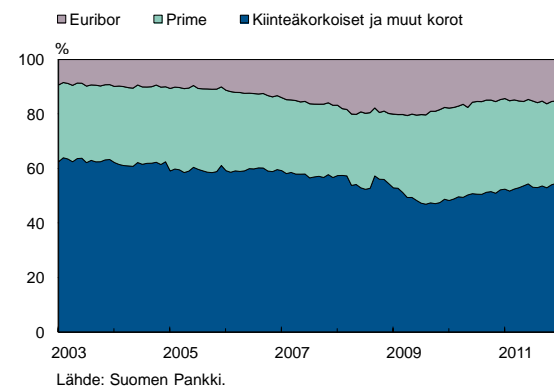
Kuvio 60. Yleisön talletusten vuosikasvu ja keski-korko

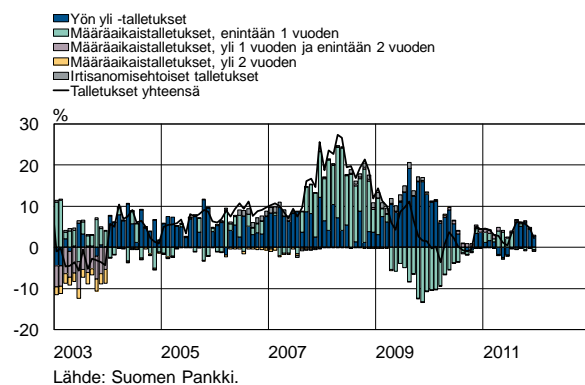
Kuvio 63. Kotitalouksien talletusten keskiporkoja Suomessa ja euroalueella

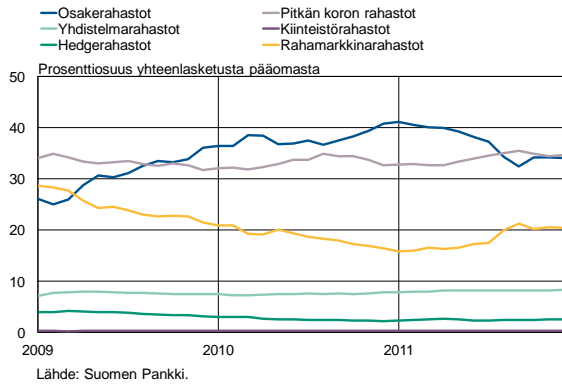
Kuvio 61. Yleisön talletuskannan jakauma viiteko-ron mukaan

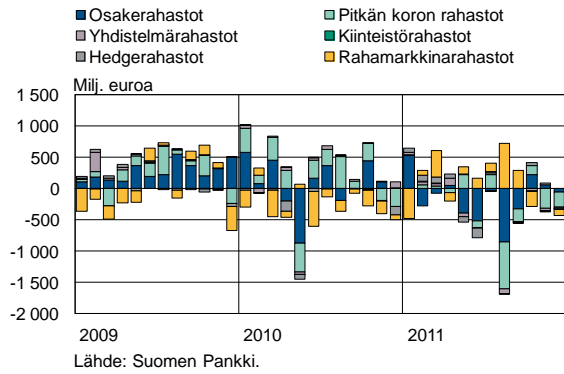
Kuvio 64. Suomalaisen yritysten talletuskannan vuosikasvu vaateittain

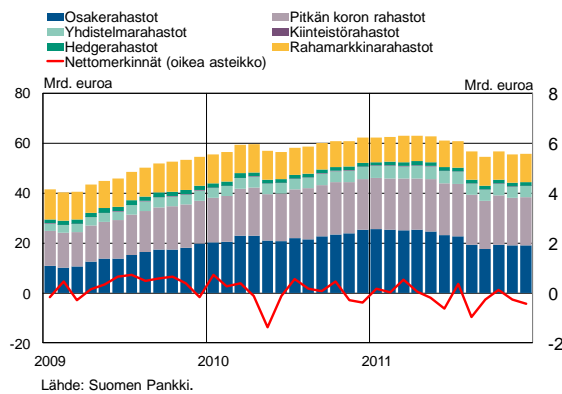
Kuvio 65. Kotimaisten sijoitusrahastojen tyyppi-
luokkien osuudet yhteenlasketusta rahasto-
osuusvelasta

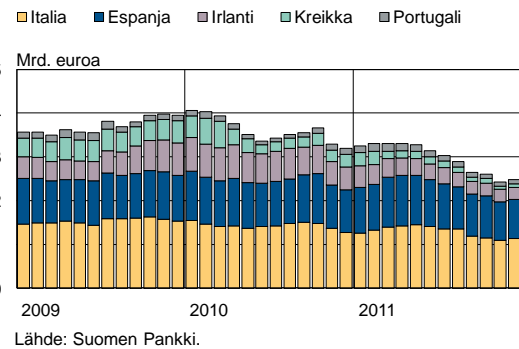
Kuvio 68. Kotimaisten sijoitusrahastojen netto-
merkinnät tyyppiluokittain

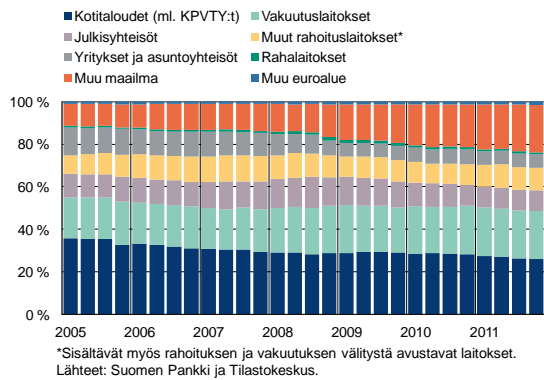
Kuvio 66. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-
osuusvelka ja nettomerkinnät yhteensä

Kuvio 69. Kotimaisten sijoitusrahastojen velkapa-
perisaamiset GIIPS-maista

Kuvio 67. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahasto-
osuusvelan jakautuminen sektoreittain

Kuvio 70. Kotimaisten sijoitusrahastojen rahas-
tosaamiset

